อนุสรณ์
พลโท ประยัตน์ ออลภูติ

อนุสรณ์

ในงานพระราชทานเพลิงศพ

พลโท ประยัติน์ ออลภูติ ป.ช., ป.ม.

ณ เมรุหน้าพลับพลาอิศริยาภรณ์

วัดเทพศิรินทราวาส

วันที่ 2 สิงหาคม พ.ศ. 2519

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

สกุล อจลภูติ ขอกราบถวายบังคมแทบฝ่าละอองธุลีพระบาท ด้วยความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณเหาที่สุดมิได้ ในการที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานหีบทองแก่ พลโท ประยัตน์ อจลภูติ (ราชองค์รักษ์พิเศษ) เป็นพิเศษพร้อมด้วยฉัตรและเครื่องสูงประดับ ปี่ แตร กลองชนะ ประโคมเวลาพระราชทานน้ำศพ และพระพิธีธรรม สวดอภิธรรม 3 คืน

เมื่อถึงกำหนดพระราชทานเพลิงศพ ในวันที่ 2 สิงหาคม 2519 ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานโกศให้ประกอบการพระราชทานเพลิงศพ ณ เมรุหน้าพลับพลาอิศริยาภรณ์ วัดเทพศิรินทราวาส พร้อมด้วยผ้าไตร 5 ไตร ทอดถวายพระสงฆ์บังสุกุล ฉัตรเบญจา 1 สำหรับแห่ศพเวียนเมรุ และประดับเกียรติยศเวลาพระราชทานเพลิง ปี่ กลองชนะ ประโคม

ทั้งนี้ สกุล อจลภูติ น้อมสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นเกล้า ฯ และถ้า พลโท ประยัตน์ อจลภูติ จะทราบด้วยญาณวิถีใด ๆ ก็คงจะปลาบปลื้ม โสมนัสในพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นพ้น เช่นเดียวกัน

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อมขอเดชะ

ข้าพระพุทธเจ้า

สกุล อจลภูติ

พระพุทธกาลล่วงแล้ว ๒๔๕๒ วัสสา

กรมหมื่นสวัสดิ ขอตั้งชื่อบุตรของหลวงผู้เป็นสหาย

ซึ่งเกิดแต่นาค เมื่อวันที่ ๕ ๆ ค่ำ ปีระกา เอกศก ๑๒๗๑

ตรงที่ ๒๖ เดือนพฤษภาคม ร.ศ. ๑๒๘ ว่า

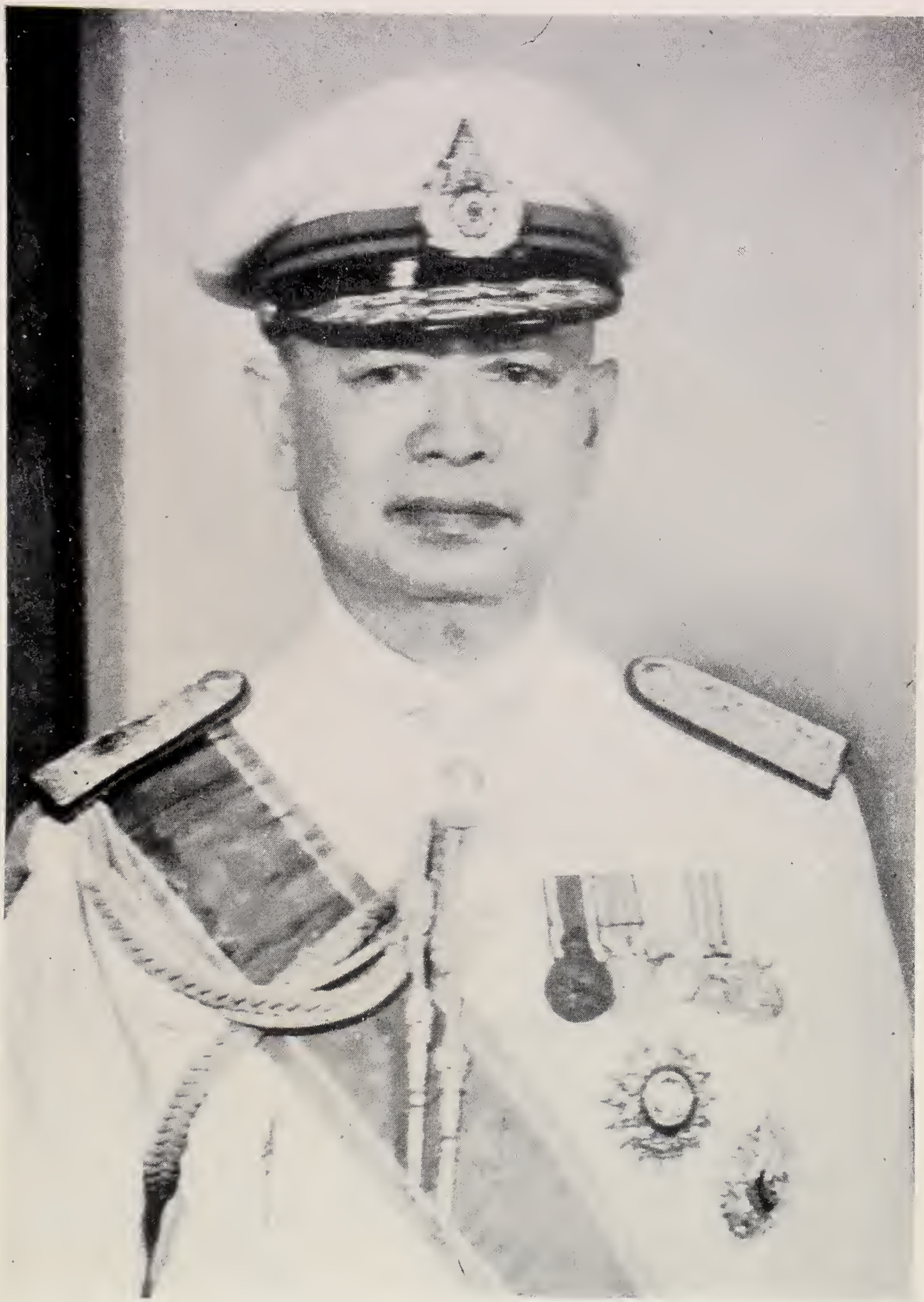
ประยัต์น เป็นเดชนาม (ฝ่ายบิดา)

ขอให้อายุวรรณสุขพล ลำเลิศเป็นสิริมงคล

ทุกประการ

ภาพถ่ายเอกสาร กรมหมื่นสวัสดิ ทรงตั้งชื่อให้ว่า "ประยัต์น"

สารบรรณ

พลโท ประยัตน์ อจลภูติ ป.ช., ป.ม.

ชาตะ ๒๕ พฤษภาคม ๒๔๕๒

มรณะ ๒๗ เมษายน ๒๕๑๙

ประวัติโดยย่อ

ของ

พลโท ประยัตน์ อจลภูติ

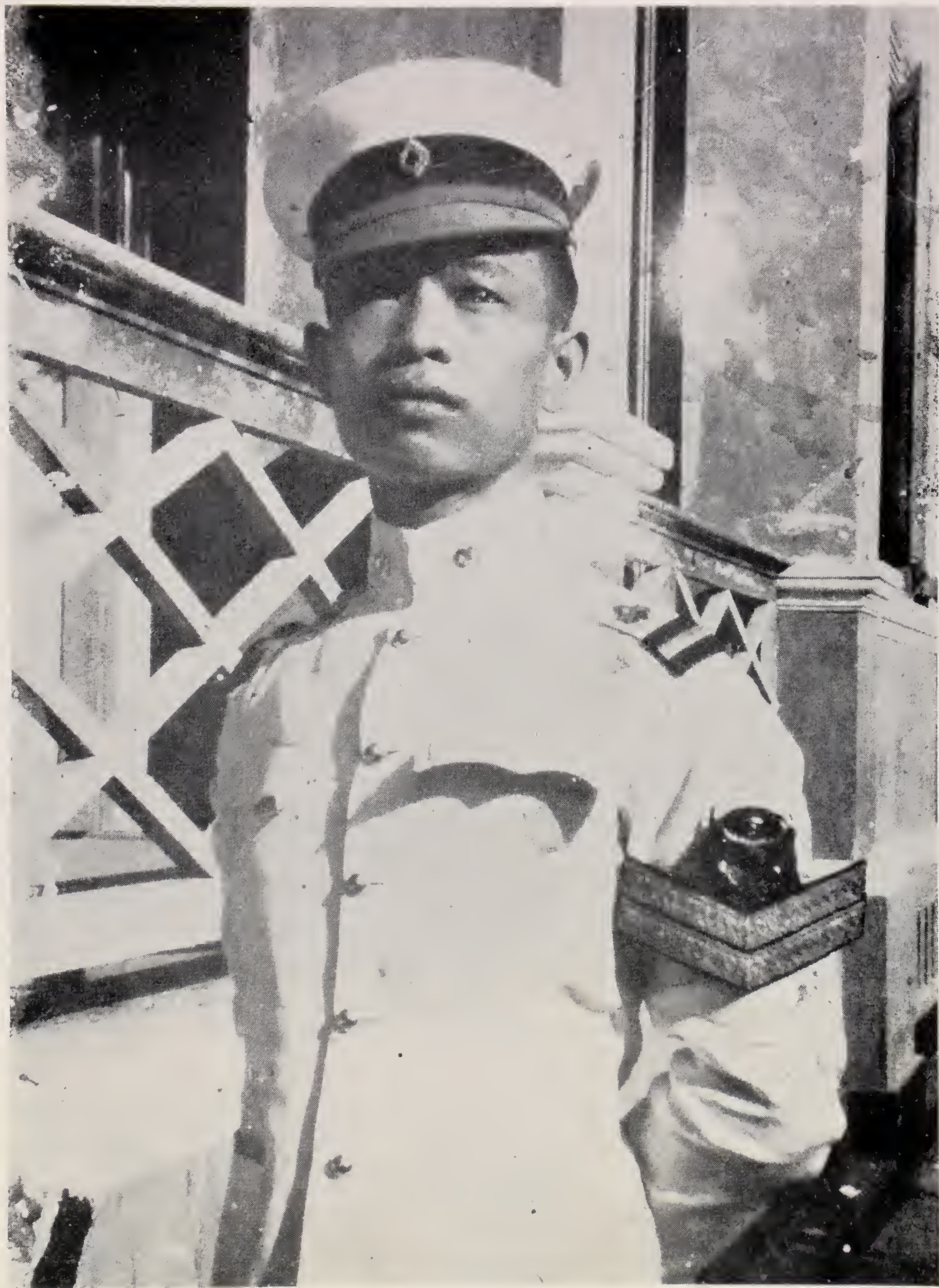
ส่วนตัว

---

1. **"ประยัตน์"** เป็น เดชนาม (ปายตโน) ซึ่งกรมหมื่นสวัสดิ์ได้ทรงประทานตั้งชื่อให้ตั้งแต่กำเนิด เพราะเป็นบุตรของร้อยตรีภู อจลภูติ (ผู้เป็นสหาย) กับนางผาด (ธิดาเจ้าคุณสิทธิโชคชุมนุม) ที่ได้ทรงประทานจัดการแต่งงานให้ด้วย
2. ได้รับการอบรมสั่งสอนให้ยึดมั่นในบวรพุทธศาสนา และเป็นผู้อยู่ในศีลในธรรมตั้งแต่เยาว์วัย เนื่องจากบ้านอยู่ใกล้วัด ทั้งบิดาได้เคยบวชเรียนอยู่ที่วัดบวรนิเวศวิหารจนได้เป็นถึง "มหา" และมารดาก็เป็นผู้รักษาศีลห้าเป็นกิจวัตร
3. ได้เข้าเรียนวิชาทหารในกองโรงเรียนนายร้อยทหารบก ตั้งแต่อายุ 14 ปี เมื่อสำเร็จการศึกษาได้เข้ารับราชการทหารในปี พ.ศ. 2473 จนกระทั่งเกษียณอายุ ใน ปี 2512
4. ในระหว่างปี พ.ศ. 2476–2480 ได้รับทุนการศึกษาไปศึกษาวิชาไฟฟ้า ณ สหรัฐอเมริกา
5. ได้แต่งงานกับคุณทองคำ เกตุกะคุปต์ เมื่อปี พ.ศ. 2483
6. ในปี พ.ศ. 2489 ได้เป็นผู้แทนในคณะนายทหารเดินทางไปดูกิจการทหารในยุโรป และสหรัฐอเมริกา
7. ได้อุปสมบทที่ วัดบวรนิเวศวิหาร จังหวัดพระนคร เมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม 2491 โดยมีสมเด็จพระวชิรญาณ วัดบวรนิเวศวรวิหาร เป็นพระอุปัชฌาย์และได้เริ่มวิปัสนาอย่างจริงจัง ลาสิกขาบทเมื่อ วันที่ 28 ตุลาคม 2491

๘. เมื่อเกษียณอายุแล้วก็ได้เตรียมการเพื่อจะอุปสมบทอีกครั้งหนึ่ง เพื่อความสุขในบั้นปลายของชีวิต แต่ได้ถึงแก่กรรมด้วยโรคหัวใจวายอย่างกระทันหันเสียก่อน เมื่อวันที่ 27 เมษายน 2519

๙. ได้แสดงความประสงค์ไว้ให้บรรจุศพในหีบทองตามธรรมดาสามัญเท่านั้น จึงได้ปฏิบัติให้เป็นไปตามความประสงค์ในชั้นแรกทุกประการ

สิบโทนักเรียนนายร้อย "ประยัตน์ อจลภูติ"
เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๒

คณะอาจารย์และนักเรียนนายร้อย รุ่น ๒๔๗๓

ตำแหน่ง

21	สิงหาคม	2465	เป็นนักเรียนนายร้อยในกองโรงเรียนนายร้อยทหารบก
2	มีนาคม	2466	เป็นทำการนายสิบตรีในกองโรงเรียนนายร้อยทหารบก
19	ตุลาคม	2466	เป็นทำการนายสิบโทในกองโรงเรียนนายร้อยทหารบก
1	พฤษภาคม	2468	เป็นผู้ช่วยผู้บังคับหมวดในกองโรงเรียนนายร้อยทหารบก
1	พฤษภาคม	2469	เป็นผู้ช่วยผู้บังคับหมู่ ในกองโรงเรียนนายร้อยทหารบก
12	สิงหาคม	2470	เป็นนายสิบโท ในกรมยุทธศึกษาทหารบก
2	ธันวาคม	2473	เป็นร้อยตรี ประจำ ช. 1 รอ. พัน ช. 1
1	เมษายน	2475	เป็นนายทหารฝึกหัดราชการ แผนกโรงเรียนทหารช่าง
1	สิงหาคม	2475	เป็นประจำกองพันทหารช่างที่ 1
1	เมษายน	2476	เป็นนายทหารฝึกหัดราชการ แผนกโรงเรียนทหารสัมภาร
1	สิงหาคม	2476	ไปประจำกรมยุทธการทหารบก เพื่อไปศึกษาต่อต่างประเทศ ณ สหรัฐอเมริกา
14	เมษายน	2480	กลับจากศึกษาต่างประเทศ เข้าสำรองราชการ บก. กรมเสนาธิการทหารบก
17	เมษายน	2481	เป็น ประจำ จร. 5 (ได้รับพระราชทานยศเป็น ร้อยโท)
8	เมษายน	2482	เป็นรอง ผบ. กองทหารสื่อสาร ปตอ. (ได้รับพระราชทานยศเป็นร้อยเอก)
1	มิถุนายน	2484	เป็นผู้บังคับกองดักข่าวต่างประเทศ กองโรงเรียนทหารสื่อสาร
16	กรกฎาคม	2486	เป็นนายทหารฝึกหัดราชการ โรงเรียนเสนาธิการทหารบก (ได้รับพระราชทานยศเป็น พันตรี)
1	เมษายน	2488	ไปประจำ เสธ. ทบ. 1

5	กันยายน	2489	ไปประจำแผนกที่ 2 กรมเสนาธิการทหารบก
1	มีนาคม	2490	เป็นแม่กองแผนกที่ 1 กรมเสนาธิการทหารบก
12	มิถุนายน	2490	ไปประจำกรมเสนาธิการทหารบก
11	กุมภาพันธ์	2491	เป็นแม่กองแผนกตำรา กรมเสนาธิการทหารบก (ได้รับพระราชทานยศเป็น พันโท)
13	พฤษภาคม	2495	เป็นหัวหน้าแผนกวิชาปกครอง โรงเรียนเสนาธิการทหารบก
	ตุลาคม	2495	เป็นหัวหน้ากองโรงเรียนเสนาธิการทหารบก
18	ธันวาคม	2499	เป็นอาจารย์ฝ่ายอำนวยการ โรงเรียนเสนาธิการทหารบก (ได้รับพระราชทานยศเป็น พันเอก ตั้งแต่ 1 มกราคม 2496)
1	มกราคม	2500	เป็นรองผู้บัญชาการโรงเรียนเสนาธิการทหารบก
1	ตุลาคม	2506	เป็นรองเจ้ากรมการพลังงานทหาร (ได้รับพระราชทานยศเป็น พลตรี)
1	เมษายน	2511	เป็นที่ปรึกษากรมการพลังงานทหาร (ได้รับพระทานยศเป็น พลโท)
1	ตุลาคม	2512	เกษียณอายุ รับบำนาญ สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม

ตำแหน่งพิเศษ

24 สิงหาคม	2488	เป็นกรรมการเกี่ยวกับการปลดอาวุธในการดำเนินงานสันติภาพ
31 มกราคม	2501	โปรดเกล้า ฯ ให้เป็นราชองค์รักษ์เวร
1 ตุลาคม	2512	โปรดเกล้า ฯ ให้เป็นราชองค์รักษ์พิเศษ

เครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่ได้รับพระราชทาน

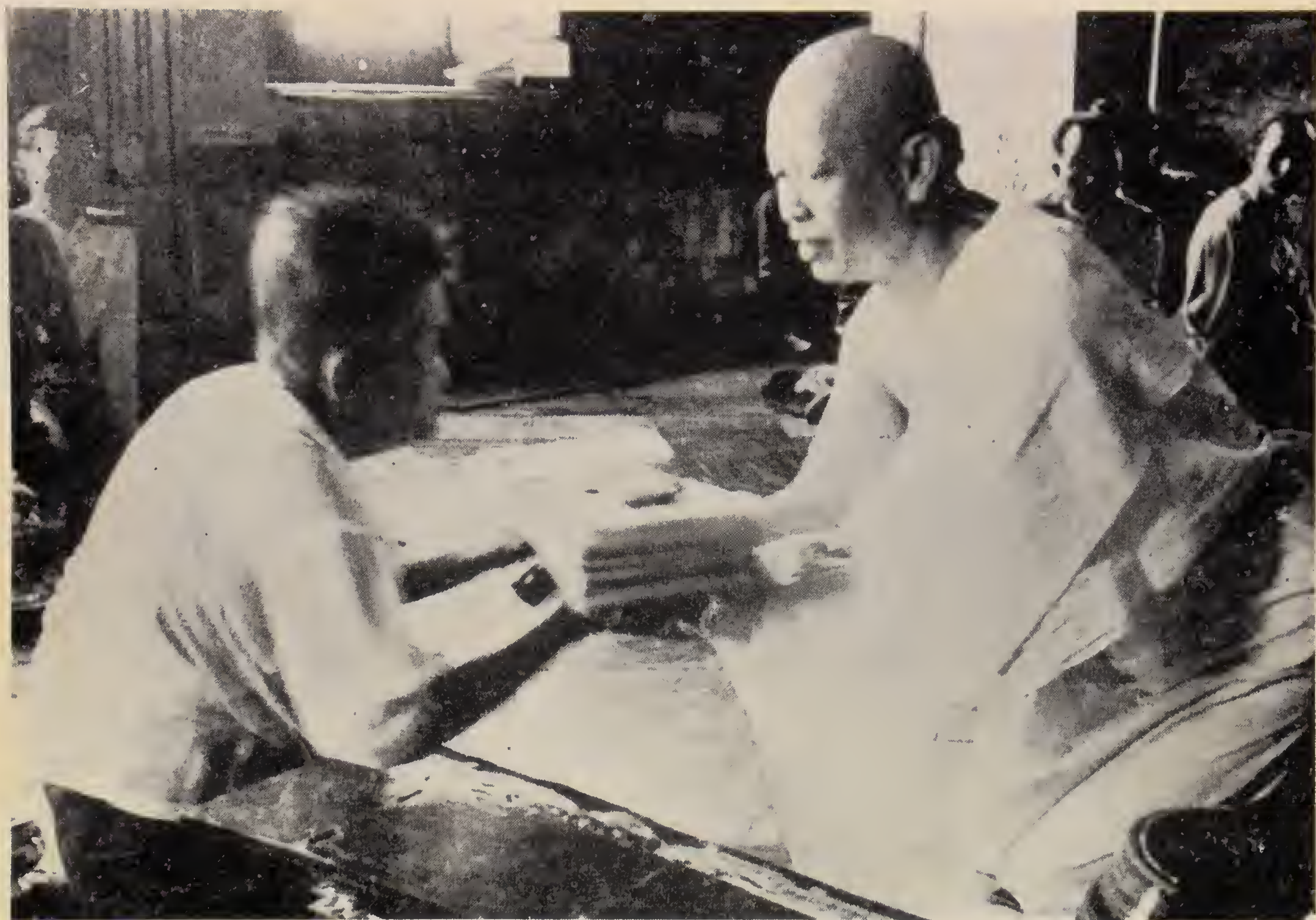
1.	จตุรถาภรณ์มงกุฎไทย	เมื่อ	20	กันยายน	2483
2.	จตุรถาภรณ์ช้างเผือก	เมื่อ	19	กันยายน	2484
3.	เหรียญจักรมาลา	เมื่อ	19	กันยายน	2485
4.	ตริตราภรณ์มงกุฎไทย	เมื่อ	4	ธันวาคม	2491
5.	ทวิติยาภรณ์มงกุฎไทย (ในคราวปราบกบฏจลาจล)	เมื่อ	18	พฤศจิกายน	2496
6.	รัตนาภรณ์ (ชั้นที่ 3)	เมื่อ	10	มิถุนายน	2503
7.	ทวิติยาภรณ์ช้างเผือก	เมื่อ	5	ธันวาคม	2504
8.	ประถมาภรณ์มงกุฎไทย	เมื่อ	5	ธันวาคม	2507
9	เหรียญชัยสมรภูมิ	เมื่อ	22	ตุลาคม	2508
10.	ประถมาภรณ์ช้างเผือก	เมื่อ	5	ธันวาคม	2510

สำเร็จการศึกษาวิชาไฟฟ้าจากสหรัฐอเมริกา

ดูกิจการทหารในสหรัฐอเมริกา เมื่อ พ.ศ ๒๔๘๙

บวชและเริ่มวิปัสสนา เมื่อปี ๒๔๙๑
(คุณแม่ผาด อจลภูติ กำลังถวายผ้าไตร)

เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๘ ไปดูกิจการโรงกลั่นน้ำมันในสหรัฐอเมริกา และยุโรป

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ..

ที่.......................................วันที่..

เรื่อง...

เรียน หก. ฌป.

ข้าพเจ้าขอชี้แจงเกี่ยวแก่การทำศพของข้าพเจ้าไว้ดังนี้

ศพของข้าพเจ้า มีสิทธิ์บรรจุโกศ ทอง แต่ข้าพเจ้ามีความประสงค์ขอให้บรรจุ หีบหลวงตามธรรมดาสามัญเท่านั้น

ขอความกรุณาได้จัดการให้เป็นไปตามความประสงค์นี้ด้วย

พล.ท. (signature)

(ประยัตน์ [illegible])

๒๖ ก.ย. ๒๕๑๒

อนิจกรรม เมื่อวันที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๑๙
สวดพระอภิธรรม ณ ฌาปนสถานกองทัพบก วัดโสมนัสวิหาร

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานหีบทอง
(ตามความประสงค์ของ พลโทประยัตน์ อจลภูติ) และเครื่องสูงประดับ

การบำเพ็ญกุศลศพ

พลโท ประยัตน์ อจลภูติ

ณ ฌาปนสถานกองทัพบก วัดโสมนัสวิหาร

---

27 เมษายน 2519	พระราชทานพระพิธีธรรม ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานหีบทอง พร้อมด้วยฉัตร และเครื่องสูง–ประดับปี่แตร กลองชนะ ประโคมเวลาพระราชทานน้ำทรงศพ	
27–29 เมษายน 2519	พระราชทานพิธีธรรม	สวดอภิธรรม 3 คืน
30 เมษายน 2519	กรมทรัพยากรธรณี	สวดพระอภิธรรม
1 พฤษภาคม 2519	กรมการพลังงานทหาร	,,
2 พฤษภาคม 2519	วปอ. รุ่น 6	,,
3 พฤษภาคม 2519	เจ้าภาพทำบุญสัตมวาร พล.ต.อ. ประเสริฐ รุจิรวงศ์	,,
4 พฤษภาคม 2519	ฯพณฯ ทวิช กลิ่นประทุม และคุณหญิง	,,
5 พฤษภาคม 2519	สตรีวิทยา และเบญจมราชาลัยสมาคม	,,
6 พฤษภาคม 2519	โรงเรียนเสนาธิการทหารบก	,,
	21.00 น. บรรจุศพ ณ ฌาปนสถานกองทัพบก วัดโสมนัสวิหาร	
15 มิถุนายน 2519	เจ้าภาพทำบุญ 50 วัน ณ วัดโสมนัสวิหาร	

กำหนดการพระราชทานเพลิงศพ

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานโกศให้ประกอบการพระราชทานเพลิงศพ ณ เมรุหน้าพลับพลาอิศริยาภรณ์ วัดเทพศิรินทราวาส พร้อมด้วยฉัตร และเครื่องสูงประดับเกียรติยศ

วันอาทิตย์ที่ 1 สิงหาคม 2519

เวลา 19.30 น. สวดพระอภิธรรม

ณ ฌาปนสถานกองทัพบก วัดโสมนัสวิหาร ศาลา 7

วันจันทร์ที่ 2 สิงหาคม 2519

เวลา 10.00 น. แสดงพระธรรมเทศนา

เวลา 10.30 น. พระสงฆ์สวดพระพุทธมนต์

เวลา 11.00 น. ถวายภัตตาหารเพล

พระสงฆ์ 10 รูปบังสุกุล

ณ ฌาปนสถานกองทัพบก วัดโสมนัสวิหาร ศาลา 7

เวลา 14.30 น. เชิญโกศศพขึ้นรถยนต์วอประเทียบ จากวัดโสมนัสวิหารไปยังเมรุหน้าพลับพลาอิศริยาภรณ์ วัดเทพศิรินทราวาส ตั้งกระบวนแห่ศพเวียนเมรุ แล้วเชิญขึ้นตั้งบนจิตกาธาน

เวลา 17.00 น. พระราชทานเพลิง

วันอังคารที่ 3 สิงหาคม 2519

เวลา 07.00 น. เก็บอัฐิ

คำไว้อาลัย

ของ

1. สมเด็จพระญาณสังวร
2. พระธรรมดิลก
3. เจ้าคุณญาณกิริยาจารย์
4. ประธานรุ่นนักเรียนนายร้อย รุ่น 2473
5. พลตำรวจเอก ประเสริฐ รุจิรวงศ์
6. ประธานกรรมการนักศึกษา วปอ. รุ่น 6
7. คุณหญิงประภาพรรณ วิจิตรวาทการ
8. พลโท กำแหง เทียนศิริ
9. ภรรยา
10. บุตร

คำอนุสรณ์

พลโท ประยัตน์ อจลภูติ กล่าวได้ว่าเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับวัดบวรนิเวศวิหารมาแต่ต้น เพราะ ร.ต. ภู อจลภูติ ผู้เป็นบิดา เคยอุปสมบทและศึกษาเล่าเรียน ณ สำนักวัดบวรนิเวศวิหาร จนสอบได้เป็นเปรียญ พลโท ประยัตน์ เองนั้น เมื่อคราวอุปสมบท (พ.ศ. 2491) ก็อุปสมบท ณ วัดบวรนิเวศวิหารเช่นกัน และได้รู้จักคุ้นเคยกันมาแต่ครั้งกระนั้น

พลโทประยัตน์ อจลภูติ กล่าวได้ว่าเป็นผู้เฉลียวฉลาด มีสมองไว้ในการศึกษาเล่าเรียนและได้เริ่มมีความสนใจและศึกษาพระพุทธศาสนามาตั้งแต่อยู่ในวัยหนุ่ม เนื่องจากมีพื้นความรู้ในทางวิทยาศาสตร์มาเป็นอย่างดี จึงทำให้การศึกษาและเข้าใจธรรมในพระพุทธศาสนาได้อย่างลึกซึ้งและกว้างไกล เมื่อมีความรู้เข้าใจในพระพุทธธรรมแล้ว ก็อยากถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจของตนไปยังผู้อื่น ๆ ด้วย จึงได้เขียนหนังสือเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาไว้มาก ทั้งเรื่องที่เป็นการแสดงทัศนะของตนเอง และเรื่องที่แปลจากภาษาต่างประเทศ และเรื่องเหล่านี้ส่วนมากเป็นการเขียนขึ้นเพื่อพิมพ์เผยแพร่เป็นวิทยาทาน พลโทประยัตน์ อจลภูติ ไม่เพียงแต่สนใจศึกษาพระพุทธศาสนาเท่านั้น แต่ยังได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองด้วย กล่าวคือเมื่อมีโอกาสได้เข้ามาบวชเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนาเมื่อ พ.ศ. 2491 ก็ได้ตั้งใจศึกษาและฝึกปฏิบัติทางสมาธิกรรมฐานอย่างจริงจัง แม้เมื่อลาสิกขาไปแล้ว ก็ยังสนใจปฏิบัติเรื่อยมามิได้ละทิ้ง บางครั้งก็หลบความวุ่นวายของชีวิตเข้าไปหาความสงบภายในวัด

ชีวิตของพลโทประยัตน์ จึงเป็นชีวิตที่ไม่ไกลวัด อันเป็นเครื่องส่อแสดงถึงภาวะของจิตใจว่าเป็นจิตใจที่ใกล้วัด อันมีความหมายว่าใกล้ธรรมของพระพุทธเจ้าอยู่ตลอดมา แม้เมื่อก่อนที่จะถึงแก่กรรมไม่นาน พลโท ประยัตน์ ก็ได้แสดงเจตจำนงที่จะอุปสมบทอีกสักครั้งหนึ่ง ณ วัดบวรนิเวศวิหาร เพื่อจักได้ใช้เวลาในบั้นปลายของชีวิตบำเพ็ญประโยชน์ตน คือการบำเพ็ญสมณธรรมให้เต็มที่ แต่ยังมิได้กระทำตามเจตจำนงอันนั้น ก็มาถึงแก่กรรมเสียก่อนด้วยอาการอันสงบ คือหลับแล้วไม่ตื่น อันเป็นการเดินทางไปสู่ภพชาติใหม่ด้วยอาการอันสงบ

เมื่อพูดถึงเรื่องโลกนี้โลกหน้า ก็มักจะเกิดปัญหาที่คนชอบตั้งถามกันตั้งแต่สมัยดึกดำบรรพ์มาจนถึงทุกวันนี้ คือตายเกิดหรือตายสูญ พระพุทธเจ้าได้ตรัสรู้ความจริงในข้อนี้และได้เฉลยปัญหาข้อนี้ไว้ว่า

กมฺมํ เขตฺตํ กรรมเป็นเสมือนนา

วิญฺญาณํ พีชํ วิญญาณเสมือนพืชที่หว่านลงในนา

ตณฺหา สิเนโห ตัณหาเหมือนยางเหนียวที่มีอยู่ในพืช อันจะทำให้พืชนั้นปลูกงอกงามขึ้นได้ เพราะฉะนั้น เมื่อยังมีกรรม วิญญาณ และตัณหา อยู่ ก็ยังจะต้องไปเกิดในภพต่าง ๆ แต่ในทางพระพุทธศาสนา ปัญหาเรื่องตายแล้วเกิดอีกหรือไม่ เป็นเรื่องประกอบเท่านั้น เพราะมุ่งสอนให้คนละความชั่วทำความดีในชาตินี้ เพราะชีวิตของทุกคนเกี่ยวข้องอยู่กับกรรม คือ กรรมดีหรือกรรมชั่ว ทั้งที่เป็นกรรมเก่าและกรรมใหม่ จะกล่าวว่าชีวิตเป็นผลของกรรมก็ได้ คำว่ากรรมเก่ากรรมใหม่นี้ อธิบายได้หลายระยะ เช่นระยะไกล กรรมที่ทำแล้วในอดีตชาติ เรียกว่า กรรมเก่า กรรมที่ทำแล้วในปัจจุบันชาติ เรียกว่า กรรมใหม่ อธิบายอย่างนี้อาจจะ ไกลมากไป จนคนที่ไม่เชื่ออดีตชาติเกิดความคลางแคลงไม่เชื่อ จึงเปลี่ยนมาอธิบายระยะใกล้ว่าในปัจจุบันชาตินี้แหละ กรรมที่ทำไปแล้วตั้งแต่เกิดมาเป็นกรรมเก่า ส่วนกรรมที่เพิ่งทำเสร็จลงไปใหม่ ๆ เป็นกรรมใหม่ แม้กรรมที่

กำลังทำหรือที่จะทำก็เป็นกรรมใหม่ ความมีชีวิตดีหรือชั่วย่อมขึ้นอยู่แก่กรรม คือกรรมดีหรือกรรมชั่ว ที่ทำแล้วนี้ ดังพระพุทธภาษิตที่ตรัสไว้ว่า

"ผู้ทำบาป (คือกรรมชั่ว) ย่อมเดือดร้อนในโลกนี้ เดือดร้อนในโลกหน้า จึงเดือดร้อนในโลกทั้งสอง เดือดร้อนอยู่ว่าเราทำบาปแล้ว ไปสู่ทุคติ (คติชั่ว) ย่อมเดือดร้อนอย่างยิ่ง ผู้ทำบุญ (คือกรรมดี) ไว้ย่อมชื่นบานในโลกนี้ ชื่นบานในโลกหน้า จึงชื่นบานในโลกทั้งสอง ชื่นบานอยู่ว่า เราทำบุญแล้ว ไปสู่สุคติ (คติที่ดี) ย่อมชื่นบานอย่างยิ่ง"

พระพุทธภาษิตนี้ได้ตอบปัญหาเกี่ยวกับคติของผู้ทำกรรมดีและทำกรรมชั่ว ทั้งที่เป็นไปในปัจจุบันและที่เป็นไปในอนาคตคือปรโลกหรือโลกหน้าพร้อมมูล

พลโท ประยัตน์ อจลภูติ นั้น ตามที่ปรากฏก็เป็นผู้ที่ฝักใฝ่ในกุศลกรรม มีจิตใจใกล้วัดใกล้ธรรมมาตลอดกระทั่งวาระสุดท้ายของชีวิต ดังจะเห็นได้ว่าก่อนที่จะถึงแก่กรรมไม่นานก็ได้เตรียมการ เพื่อ จะอุปสมบทปฏิบัติ สมณธรรมหาความสงบใน พระพุทธศาสนา อยู่แล้ว แต่ว่าชีวิตนี้ไม่มีนิมิตหมายรู้ได้ยาก จึงได้มาจากโลกนี้ไปเสียก่อนที่จะได้บำเพ็ญกุศลกิจตามปรารถนา แต่เหตุทั้งนี้ก็กล่าวได้ว่า เป็นนิมิตหมายอันดีแห่งคติที่จะพึงไปในเบื้องหน้า

ขออำนาจบุญกุศลที่ญาติมิตรได้ตั้งใจบำเพ็ญอุทิศมาโดยตลอด จงสัมฤทธิ์ประโยชน์สุข แก่พลโท ประยัตน์ อจลภูติ ตามควรแก่คติวิสัย เทอญ.

สมเด็จพระญาณสังวร

วัดบวรนิเวศวิหาร

7 ก.ค. 2519

พลโท ประหยัด อจลภูป มีความเกี่ยว
ข้องกับวัดพระพิเรนทร์ตั้งแต่บรรพบุรุษจน
ถึงปัจจุบัน ของท่าน ก็เป็นเปรียญวัดพระฯ
พลโท ประหยัด จึงมีความรู้ทางธรรม
สามารถเขียนบทความเปรียบเทียบกับ
สิ่งทางโลก ทำให้ผู้อ่านเข้าใจความหมาย
ได้กว้างขวาง นับว่า ความรู้ของท่านได้
อำนวยประโยชน์แก่ผู้สนใจ เป็นการ
เผยแผ่พระพุทธศาสนา

ขออำนาจแห่งความปรารถนาดี
ผลความใฝ่ใจในธรรมมาปฏิบัติจง
เป็นพลวปัจจัย อำนวยความสุข
สมบูรณ์ชีวิต แด่ พลโท ประหยัด
อจลภูป พงศ์เผ่าพันธุ์เทอญ

พระธรรมดิลก
วัดพระพิเรนทร์
30 มิ.ย. 19

คำไว้อาลัย

พลโท ประยัตน์ อจลภูติ

ความจริงนั้นย่อมจะหนีความจริงไม่พ้น แต่บุคคลผู้มีกิเลสเป็นเครื่องย้อมใจ พยายามที่จะหลีกเลี่ยงความจริง แต่เขาเหล่านั้นก็หลีกเลี่ยงไม่พ้น เพราะว่า 2 บวก 2 มันต้องเป็น 4 เสมอไป

ข้าพเจ้าหมายถึงว่า **พลโท ประยัตน์ อจลภูติ** ได้เคยกล่าวกับข้าพเจ้าว่า "ผมจะไม่ยอมรับสินบนคอรัปชั่น โดยเด็ดขาด ไม่ว่าด้วยกรณีใด ๆ ในชีวิตของผม" และกล่าวต่อไปว่า "ถ้าหากผมคอรัปชั่นทุจริตกินสินบน เกิดชาติต่อไปผมจะต้องมาเกิดเป็นหมาเฝ้ากระทรวงกลาโหม ไม่คุ้มกันเลย"

ตั้งแต่ข้าพเจ้ารู้จักกับข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ในวงการราชการ ข้าพเจ้าได้ซาบซึ้งคำพูดของท่านนายพลผู้นี้มากซึ่งเป็นผู้ใช้ถ้อยคำจริง รับความจริง แม้ขณะที่ท่าน นายพลผู้นี้มีชีวิตอยู่จะไม่ใคร่มีชื่อเสียงในวงราชการทั่วไปเท่าไรนัก แต่ว่าท่านก็เป็นผู้มีความสุขในชีวิตมาก ท่านสันโดษ รักสงบ จึงเป็นชีวิตที่ประสพความสำเร็จด้วยชีวิตหนึ่ง ซึ่งจะหาได้ไม่ง่ายนัก

คนเรานั้น เกิดมาแล้วต้องตายด้วยกันทุกคน แต่การมีชีวิตที่จะพึ่งได้รับประโยชน์จากตน และบุคคลอื่นนั้นจึงจะเป็นชีวิตที่ไม่ศูนย์เปล่า ถ้าหากว่าเกิดมาใช้ชีวิตสุรุ่ยสุร่ายโดยการกอบโกยหาผลประโยชน์ใส่ตน โดยไม่คำนึงความผิดความทุกข์จากบุคคลอื่น แม้เขาจะร่ำรวยก็หาประโยชน์มิได้

ชีวิตที่ทำประโยชน์คือ องค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้เป็นพระบรมศาสดาจารย์ หรือท่านพุทธสาวกทั้งหลาย หรือผู้เสียสละเพื่อช่วยกันรักษาผลประโยชน์ ส่วนรวมทั้งหลายนี้คือ ชีวิตที่ประสพความสำเร็จและเป็นชีวิตที่มีค่าเหลือล้น หากว่ามีบุคคลเช่นนี้ เกิดมาในโลกมากขึ้นแล้ว โลกนี้ก็จะชุ่มเย็นมีแต่ความร่มเย็น ซึ่งก็เป็นที่ปรารถนาของสรรพสัตว์ทั้งมวล มิใช่หรือ ?

ด้วยอำนาจคุณพระรัตนตรัย และบุญกุศลที่ข้าพเจ้าได้บำเพ็ญมาแล้ว โดยที่ข้าพเจ้าได้บรรพชาเป็นสามเณร ตั้งแต่อายุ 14 ปี และอุปสมบทตั้งแต่อายุ 20 ปี จนถึงขณะนี้ ข้าพเจ้าอายุได้ 56 ปีแล้วบุญกุศลทั้งหลายนี้ข้าพเจ้าขออุทิศให้ ท่าน **พลโท ประยัตน์ อจลภูมิ** หากวิญญาณจะพึงทราบด้วยวิถีญาณใดจงอนุโมทนาให้สำเร็จเป็นปัตตานุโมทนามัย ตามคติวิสัยนั้นเทอญ.

พระญาณวิริยาจารย์
เจ้าอาวาสวัดธรรมมงคล

สุขุมวิท 101 พระโขนง กรุงเทพมหานคร

3 ก.ค. 2519

ไว้อาลัย เพื่อนประยัตน์ อจลภูติ

พลโท ประยัตน์ อจลภูติ เข้าเป็นนักเรียนนายร้อยในปี พ.ศ. 2465 ภายหลังข้าพเจ้า 2 ปี แต่เขามีอายุแก่กว่าข้าพเจ้า 2 ปี และเข้ามาเรียนชั้นเดียวกัน คือ ชั้นปฐม 1 (ในสมัยนั้นโรงเรียนนายร้อยทหารบกมี 12 ชั้น คือ ชั้นเตรียม 1 ก เตรียม 1 ข เตรียม 2 เตรียม 3 ปฐม 1 ปฐม 2 ปฐม 3 ปฐม 4 ปฐม 5 ปฐม 6 มัธยม 1 และมัธยม 2 แล้วออกเป็นนายทหาร) ประยัตน์ หัวดีและมีความหมั่นขยันมาก ดูหนังสือโดยไม่ยอมให้มีเวลาว่างเปล่าเลย แม้แต่เวลาแต่งตัวเพื่อลงฝึก ขณะที่พันผ้าพันแข้งอยู่ ก็กางหนังสือไว้บนเตียง พันแข้งไปดูหนังสือไป ฉะนั้นตั้งแต่เข้าเป็นนักเรียนนายร้อย จนออกเป็นนายทหาร ประยัตน์จึงสอบได้ที่ 1 ทุกครั้ง ทั้งสอบประจำภาคและสอบไล่ประจำปี เว้นการสอบไล่ครั้งสุดท้ายตอนจะออกเป็นนายทหารครั้งเดียว ซึ่งสอบได้ที่ 2 ของนักเรียนทั้งชั้น แต่ก็เป็นที่หนึ่งสำหรับผู้ที่จะเป็นเหล่าทหารช่าง เขาเสียใจมากถึงกับร้องไห้ ระหว่างที่เป็นนักเรียนนายร้อย ประยัตน์ได้เป็นหัวหน้าตอนตลอดมา จนถึงปีสุดท้ายก่อนออกรับราชการเป็นนายทหาร ได้เป็นผู้ช่วยผู้บังคับหมวดด้วย และได้รับยศจนถึงสิบโทนักเรียนนายร้อย ได้ออกรับราชการเป็นนายทหารพร้อมกับข้าพเจ้า รับพระราชทานกระบี่จากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 7 เมื่อ 25 มีนาคม 2473 สังกัด ช. 1 รอ. พัน ช. 1 ในปี พ.ศ. 2476 ได้สอบแข่งขันเพื่อไปศึกษาวิชาไฟฟ้าที่สหรัฐอเมริกาได้ สำเร็จแล้วกลับมารับราชการตามลำดับดังนี้

2480 สำรองราชการ บก. กรมเสนาธิการทหารบก

2481 ประจำ จร. 5 (ทหารสื่อสาร)

2482 รอง ผบ. กองทหารสื่อสาร ปตอ.

2484 ผบ. กองดักข่าวต่างประเทศ ร.ร. สื่อสาร

2486 นายทหารฝึกหัดราชการ รร. สธ. ทบ. ชุด 26 พิเศษ

2488 ประจำ สธ. ทบ. 1

2489 ประจำ สธ. ทบ. 2

2490 แม่กอง สธ. ทบ. 1

2495 หน. แผนกวิชาปกครอง รร. สธ. ทบ.

2499 อาจารย์อำนวยการ รร. สธ. ทบ.

2500 รอง ผบ. รร. สธ. ทบ. และได้รับยศเป็นพลจัตวา

เนื่องจากประยัตน์เป็นผู้ที่มีความมัธยัจถ์มาก ไม่ค่อยสังคม เอาแต่วิชาการ และการวิปัสนา จึงไม่ค่อยกว้างขวางในหมู่เพื่อนฝูงและนายทหารชั้นผู้ใหญ่ เวลาพิจารณาหาตำแหน่งที่จะเลื่อนยศสูงขึ้นไป จึงมักจะถูกมองข้ามไปเสีย ติดอยู่ในตำแหน่ง พล. จัตวาหลายปี ระหว่างนั้นข้าพเจ้าเป็น รมว. กห. อยู่ (เป็นตั้งแต่กันยายน 2500 จนถึง 14 ตุลาคม 2516) รู้สึกเสียดายวิชาความรู้ทางไฟฟ้าที่ประยัตน์ได้เรียนมาจากสหรัฐอเมริกา จึงได้ขอย้ายมาเป็นรอง จก. พท. ซึ่งเป็นหน่วยขึ้นตรงของ สป. กห. เมื่อ พ.ศ. 2506 ได้เลื่อนยศเป็น พล.ต. และ พ.ศ. 2511 เป็น ปช. พท. ได้เลื่อนยศเป็น พล. ท. จนครบเกษียรอายุ

ประยัตน์ป่วยเป็นโรคหัวใจ ต้องเข้าโรงพยาบาล เพราะมีอาการหนักหลายครั้ง ข้าพเจ้าอยู่ที่สิงคโปร์ได้ทราบข่าวจากลูกว่าประยัตน์ได้ถึงแก่กรรมเมื่อ 27 เม.ย. 19 ที่บ้านด้วยอาการสงบ คือหลับไปเฉย ๆ ข้าพเจ้ารู้สึกอาลัยในฐานะเพื่อนร่วมรุ่น ซึ่งได้กินนอนร่วมกันมาหลายปีและในตอนท้ายของชีวิตราชการ ก็ได้มาอยู่ในใต้บังคับบัญชาใกล้ชิดจึงได้สั่งลูกให้นำพวงหรีดในนามของข้าพเจ้าและภรรยาไปวางที่ศพของประยัตน์

ข้าพเจ้าขออธิษฐานให้กรรมดีซึ่ง พล. ท. **ประยัตน์ อจลภูติ** ได้กระทำมาแล้ว และกุศลซึ่งมีผู้บำเพ็ญอุทิศให้ จงอำนวยให้ดวงวิญญาณของประยัตน์ไปสู่สุคติในสัมปรายภพเทอญ

จอมพล ถ. กิตติขจร

คำไว้อาลัย

พลโท ประยัตน์ อจลภูติ ได้จากไปแล้วอย่างไม่มีวันจะได้พบกันอีกคงเหลือไว้แต่ประวัติชีวิตหนหลังครั้งเป็นนักเรียนนายร้อยและออกรับราชการเป็นนายทหาร ให้มิตรสหายระลึกถึงด้วยความอาลัย **พลโท ประยัตน์ อจลภูติ** ระหว่างเป็นนักเรียนนายร้อยเป็นผู้ที่เรียนเก่งเป็นที่หนึ่งของรุ่น เป็นกิตติศัพท์ที่ยกย่องเชื่อถือกันมาก ข้าพเจ้าในฐานะที่ร่วมสถาบันกันและเป็นรุ่นน้องและจากการที่มีการติดต่อทั้งทางราชการและส่วนตัวเสมอมาทำให้ข้าพเจ้านับถือในเกียรติคุณความดีของ **พลโท ประยัตน์ อจลภูติ** ในชีวิตราชการ **พลโท ประยัตน์ อจลภูติ** เป็นนายทหารที่เข้มแข็งมีความขยันหมั่นเพียร อุตสาหะ อาจหาญในการปฏิบัติหน้าที่ พยายามใช้ความรู้ความสามารถให้เกิดประโยชน์แก่หน้าที่ราชการ นับว่าได้รับใช้ชาติบ้านเมืองมาตั้งแต่ต้นจนตลอดอายุราชการ แม้เกษียณอายุราชการแล้ว ก็ยังขวนขวายศึกษาหาความรู้ อันจะเป็นแนวทางที่เสริมสร้างให้กองทัพไทยมีความเจริญก้าวหน้าเพื่อประโยชน์ส่วนรวมโดยไม่หยุดยั้ง นับว่าเป็นนายทหารที่ถือความเป็นทหารตลอดชีวิตน่าสรรเสริญยิ่ง ในชีวิตส่วนตัวเป็นคนดี มีความโอบอ้อมอารี รักเพื่อนฝูง เมื่อมิตรสหายมีกิจธุระหรือเดือดร้อนเรื่องใดๆ จะถือเสมือนธุระหรือความเดือดร้อนของตนเอง เข้าช่วยเหลืออย่างเต็มความสามารถ โดยไม่คิดหรือหวังสิ่งตอบแทนใดๆ ทั้งสิ้น ข้อนี้ก็นับว่าเป็นคุณความดีที่ญาติมิตรสหายและผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหลายจะระลึกถึงอย่างไม่มีวันลืม

บุคคลผู้ประกอบคุณงามความดีเช่นนี้ แม้ชีวิตจะล่วงลับไป แต่เกียรติยศชื่อเสียงและคุณงามความดีจะยังคงอยู่ในความทรงจำของผู้อยู่เบื้องหลัง ซึ่งจะเป็นเกียรติแก่วงศ์สกุลสืบไป ขอให้วิญญาณของ **พลโท ประยัตน์ อจลภูติ** ผู้ประกอบความดีไว้แล้วในโลกนี้ จงได้ประสบแต่ความสงบสุขในสัมปรายภพตลอดไปชั่วกาลนาน

พลตำรวจเอก

(ประเสริฐ รุจิรวงศ์)

มิถุนายน 2519

อาลัย พลโท ประยัตน์ อจลภูติ

ธมฺมจารี สุขํ เสติ
ผู้ประพฤติธรรม อยู่เป็นสุข

พลโท ประยัตน์ อจลภูติ กับข้าพเจ้าเป็นเพื่อนร่วมรุ่นเดียวกันในการศึกษาที่วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 6 เมื่อพบกับท่านครั้งแรกก็เห็นว่าท่านมีลักษณะเป็นคนใจดี มีความเมตตากรุณาปรากฏว่า เมื่อ พ.ศ. 2491 ขณะที่ท่านอุปสมบทจำพรรษาอยู่ที่วัดบวรนิเวศวิหาร ได้ศึกษาธรรมกับอาจารย์ชั้นเยี่ยมหลายองค์ทำให้ท่านมีความรู้สึกดื่มด่ำในรสพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า เมื่อลาสิกขาบทแล้วท่านก็ยังคงไปวัดสนทนาธรรมเป็นประจำ ต่อมาท่านได้ไปฝึกสมาธิที่วัดอโศการามและวัดธรรมมงคล จนกระทั่งหลุดพ้นจากกิเลสเครื่องเศร้าหมองใจทั้งปวง และได้ถึงแก่อนิจกรรมด้วยความสุขและความสงบเมื่อวันที่ 27 เมษายน 2519

ในขณะที่ยังมีชีวิตอยู่ ท่านได้เขียนบทความอธิบายหลักธรรมให้ผู้อ่านเข้าใจง่ายลงในวารสารและหนังสือประจำรุ่นอยู่เสมอ ซึ่งถ้าหากยังไม่ถึงแก่อนิจกรรม ท่านก็ยังจะมีส่วนช่วยเผยแพร่พระพุทธศาสนาให้ชาวบ้านเข้าใจได้อีก การที่ท่านล่วงลับดับขันธ์ไปในเมื่อยังสามารถทำประโยชน์ให้แก่ชาวโลกได้เช่นนี้ ได้นำความเศร้าสลดมาสู่เพื่อนฝูงชาวคณะทั่วกัน

พลเรือเอก ยิ่ง ศรีหงส์
ประธานกรรมการนักศึกษา วปอ. 6

แด่พลโท ประยัตน์ อจลภูติ

คุณทองคำ อจลภูติ เคยเป็นศิษย์ของดิฉัน ตั้งแต่ครั้งดิฉันสอนอยู่โรงเรียนเบญจมราชาลัยนับเป็นเวลาหลายสิบปีแล้ว ทองคำเป็นนักกีฬาเนตต์บอลล์ ที่เก่งมาก ตั้งแต่โรงเรียนสตรีวิทยา ได้เสื้อสามารถเป็นเกียรติยศมาแล้ว และมาเรียนต่อที่โรงเรียนเบญจมราชาลัย ดิฉันรักเธอเหมือนน้องสาวร่วมอุทรเดียวกัน เป็นความรักที่บริสุทธิ์ผุดผ่องเสมอต้นเสมอปลาย ดิฉันจะอยู่ในตำแหน่งฐานะสูงต่ำอย่างไร เธอก็เป็นที่รักของดิฉันตลอดมาจนกระทั่งถึงเวลานี้ ดิฉันมีความรู้สึกรักและเอ็นดูเธอ เสมือนหนึ่งเป็นลูกสาวของดิฉันอย่างแท้จริง อาจจะเป็นบุญกุศล ที่ได้ทำมาแล้วชาติปางก่อน

ดิฉันชมเชยและสรรเสริญสามีของเธอ คือ **พลโท ประยัตน์ อจลภูติ** ว่าเป็นบุญกุศลของลูกสาวดิฉัน ที่ได้สามีที่ได้รับการศึกษาอย่างชั้นยอด นิสสัยสุดประเสริฐ จิตใจดีงามมีศีลธรรม ซื่อสัตย์สุจริตสมเป็นสุภาพบุรุษร้อยเปอร์เซ็นต์ ยากที่จะหาเปรียบปรานได้ บัดนี้ลูกเขยดิฉันได้ถึงอนิจกรรมไป ยังความเศร้าโศกโทมนัสให้ลูกสาวทองคำ อจลภูติของดิฉันมากหลาย ร้องไห้ พรรณา นึกถึงแต่ความดีของสามีอันที่จริงก็หัวอกเดียวกับดิฉัน ดิฉันได้แต่ปลอบใจเธอ ให้นึกถึงทางพระพุทธศาสนา เป็นที่พึ่ง ให้รู้จักหักใจว่าเป็นของธรรมดาโลก ที่ไม่สามารถจะหลีกเลี่ยงได้

เธอต้องการบทความที่จะพิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงศพสามีของเธอ ดิฉันเห็นว่าเนื่องจากสถานะการณ์บ้านเมืองปัจจุบัน เป็นการสมควรที่จะให้พวกเราชาวไทย ระลึกถึงประวัติศาสตร์ชาติไทยไว้ให้มั่น เพื่อให้ทราบถึงทรัพย์มรดกอันมีค่ามหาศาล ที่บรรพบุรุษของเราได้มอบไว้ให้ลูกหลานทุกวันนี้ประวัติศาสตร์มีมาอย่างไร ชาติไทยเรา ถูกไล่ที่หนีร่นลงมาทางใต้ตลอดมา แต่บัดนี้ เราไม่มีทางที่จะไปทางไหนแล้ว ถ้าต้องร่นลงมาอีก ก็ต้องตกทะเลตาย เป็นการขายหน้าเสียศรีเสื่อมศักดิ์สกุลไทย เพราะฉะนั้นดิฉันจึงส่งบทเพลง "ประวัติศาสตร์ชาติไทย" ซึ่งพลตรี หลวงวิจิตรวาทการ สามีของดิฉันได้ประพันธ์ไว้ตั้งแต่สมัยเป็นอธิบดีกรมศิลปากร ให้มาตีพิมพ์เป็นอนุสรณ์ **พลโท ประยัตน์ อจลภูติ**

พร้อมทั้งขออัญเชิญบทเพลงพระราชนิพนธ์ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าหัวอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน มาลงพิมพ์ให้มวลชนชาวไทย มีน้ำใจเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ผนึกความรัก สามัคคี พลีชีพ เพื่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ของเรา ชั่วกัลปาวสาน

ในที่สุด ดิฉันขอให้ทุกท่านที่มีหนังสือเล่มนี้อยู่ในมือ ได้โปรดตั้งปณิธาน เพ่งกระแสจิต อุทิศผลบุญกุศลที่ท่านได้ประกอบทำ จงน้อมนำให้ดวงวิญญาณของ **พลโท ประยัตน์ อจลภูติ** อิ่มเอมเปรมปรีด์ ดำรงอยู่ในสุคติด้วยความรื่นรมย์ในสัมปรายภพ ภายใต้ร่มเงาแห่งพุทธบารมีตลอดกาล

คุณหญิงประภาพรรณ วิจิตรวาทการ

ไว้อาลัย

แด่ท่าอานจารย์ พลโท ประยัตน์ อจลภูติ

ในการพระราชทานเพลิงศพ พลโท ประยัตน์ อจลภูติ ท่านเจ้าภาพได้ขอให้ผมเขียนคำไว้อาลัยเพื่อนำลงในหนังสือพิมพ์แจกในงาน ผมรู้สึกเป็นเกียรติอย่างสูงและยินดีที่จะเขียนด้วยความเต็มใจ เพราะท่านอาจารย์ พลโท ประยัตน์ อจลภูติ เป็นบุคคลที่ผมรักและเคารพมากผู้หนึ่ง

ผมได้มีโอกาสรู้จัก และ เข้าไปมีส่วน ร่วม เป็น ลูกศิษย์ ของท่านอาจารย์ พลโท ประยัตน์ อจลภูติ เป็นครั้งแรกใน พ.ศ. 2492 เมื่อผมสอบคัดเลือกเข้าเป็นนายทหารฝึกหัดราชการฝ่ายเสนาธิการได้ และขณะนั้นท่านเป็นอาจารย์อยู่ในโรงเรียนเสนาธิการทหารบกตลอดเวลา 2 ปีที่เป็นลูกศิษย์ของท่านในโรงเรียนเสนาธิการทหารบกนี้ ผมได้เห็นแต่ใบหน้าอันยิ้มแย้มเต็มไปด้วยแววแห่งความเมตตาปรานี หวังดีและห่วงใยในทุกข์สุขของลูกศิษย์โดยทั่วกันอยู่เสมอ หลังจากผมจบการศึกษาจากโรงเรียนเสนาธิการทหารบกแล้ว ผมได้มีโอกาสร่วมงาน อยู่ในสถาบันเดียวกับ ท่านอาจารย์อีกสองแห่ง คือ ที่โรงเรียนเสนาธิการทหารบก เมื่อผมได้รับการบรรจุให้เป็นอาจารย์ กับที่กรมการพลังงานทหารประมาณแห่งละแปดปี ตลอดระยะเวลาเหล่านี้ ท่านยังเป็นท่านอาจารย์ที่เมตตาปรานีหวังดีห่วงใยในลูกศิษย์ตลอดจนผู้ใต้บังคับบัญชาอยู่เช่นเดิม ดังนั้นการที่ผมจะกล่าวว่าท่านเป็นที่รักของลูกศิษย์ทุกคนคงจะไม่ผิดไปจากความจริง

ผมเพิ่งได้ทราบข่าวมรณกรรมของท่านอาจารย์ พลโท ประยัตน์ อจลภูติ ก็เมื่อได้รับการ์ดเชิญไปในการพระราชทานเพลิงศพ และท่านเจ้าภาพ ก็ ประสงค์ จะได้คำไว้อาลัยโดยเร็ว เพื่อจะนำไปลงพิมพ์ให้แล้วเสร็จทันงาน ผมจึงไม่มีเวลามากพอที่จะเขียนคำไว้อาลัยให้ซาบซึ้งสมใจปรารถนา

ในเมื่อท่านอาจารย์ต้องมาจากไปอย่างไม่มีวันกลับเช่นนี้ ผมมั่นใจว่าลูกศิษย์ของท่านทุกคนอาลัยรักและคงจะจารึกคุณงามความดีของท่านไว้มิรู้ลืม

ขออำนาจคุณพระศรีรัตนตรัย และผลแห่งกุศลกรรมคุณความดีที่ท่านอาจารย์ได้กระทำไว้เมื่อครั้งยังมีชีวิตอยู่ และที่บรรดาญาติมิตรลูกศิษย์ได้ร่วมบำเพ็ญอุทิศให้ จงบันดาลให้ดวงวิญญาณของอาจารย์ พลโท ประยัตน์ อจลภูติ ได้ไปสู่สุคติในสัมปรายภพด้วยเทอญ.

พลโท คำแหง เที่ยนศิริ

ผู้อำนวยการองค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก

กราบพี่ยัตน์

แมวแต่งงานมาอยู่กับพี่ยัตน์ที่สื่อสาร ได้ไม่นานก็ต้องย้ายมาอยู่กับ คุณแม่ผาด และพี่ ๆ น้อง ๆ ของพี่ยัตน์ที่บ้านศรีย่าน เมื่อเกิดสงครามโลกครั้งที่สองจนถึงปัจจุบัน

เมื่อสงครามสงบ พี่ยัตน์ก็ย้ายจากสื่อสารมาอยู่โรงเรียนเสนาธิการทหารบก ในกระทรวงกลาโหมเพราะเรียนจบหลักสูตรการศึกษาของโรงเรียนเสนาธิการทหารบก ก็เลยถูกบรรจุให้เป็นอาจารย์สอนภาษาอังกฤษอยู่ถึง 20 ปี ตั้งแต่ โรงเรียนเสนาธิการทหารบกตั้งอยู่ในกระทรวงกลาโหม จนกระทั่งย้ายไปตั้งอยู่ที่สวนสน หัวหิน อีก 6 ปี ต่อมาจึงได้ย้ายเข้ามาเป็นรองเจ้ากรมการพลังงานทหารในปี พ.ศ. 2506 และได้เลื่อนขึ้นเป็นที่ปรึกษาของกรมการพลังงานทหารตามลำดับจนอายุครบที่จะต้องออกรับบำนาญในปี พ.ศ. 2512 และได้ถึงแก่อนิจกรรมด้วยโรคหัวใจเมื่อวันที่ 27 เมษายน 2519

การจากไปของพี่ยัตน์อย่างกระทันหัน เป็นที่สะเทือนใจของแมวมาก จนไม่สามารถที่จะกล่าวเป็นคำพูดหรือแสดงความรู้สึกได้ เพราะความเศร้าสลดใจไม่มีกระจิตกระใจจะทำอะไรทั้งสิ้น ตั้งแต่แมว อยู่กับพี่ยัตน์มาก็มีแต่ความสุข สงบ และไม่เคยขัดแย้งกันเลย แต่แมวรู้ว่าพี่ยัตน์มักเศร้าหมองและไม่ค่อยมีความสุขอยู่เนือง ๆ แมวได้ พยายามทบทวนเหตุการณ์ต่าง ๆ จนรู้ว่าการที่พี่ยัตน์สอบ ได้ทุนของกระทรวงกลาโหม ไปเรียนวิศวกรรมไฟฟ้า และจบได้ปริญญามาจากมหาวิทยาลัยในสหรัฐอเมริกา แต่กลับไม่เคยได้ใช้วิชาความรู้ที่ ได้ร่ำเรียนมาเลย พร้อมทั้งคุณแม่ผาดของพี่ยัตน์ ก็พิการเนือง จากหูหนวกและตาบอด ขนาดไม่ได้ยิน และเห็นหรือช่วยตัวเองได้เลย อันเป็นสาเหตุใหญ่ที่ทำให้พี่ยัตน์เศร้าหมองห่วงใยถึงขนาดไม่อยากไปไหน หรือเข้าสังคมเลย แมวจึงค่อย ๆ เข้าใจและเห็นใจในความเศร้าหมองของพี่ยัตน์เป็นอย่างยิ่ง

พี่ยัตน์เป็นคนที่ไม่เคยเป็นพิษเป็นภัยต่อผู้ใดเลย พี่ยัตน์ชอบอยู่เงียบๆชอบอ่านและเขียนหนังสือเกี่ยวกับธรรม และวิชาไฟฟ้ามากมาย พี่ยัตน์ชอบไปวัดชอบปฏิบัติทางธรรมจนกระทั่งบางโอกาสก็เลยถูกเข้าใจผิดว่า **"บ้า"** แต่แมวเข้าใจพี่ยัตย์ว่าเป็นเพราะเหตุใด และใน

ระหว่างรับราชการอยู่ที่โรงเรียนเสนาธิการทหารบก ส่วนสนก็เกิดอุบัติเหตุจากรถจี๊บคว่ำ (ขณะเดินทางมาราชการกรุงเทพฯ) อาการสาหัสสลบไปสองวัน สองคืน และซี่โครงหัก ไป 5 ซี่ ตั้งแต่นั้นมาพี่ยัตน์ก็เริ่มเจ็บป่วยบ่อย จนกระทั่งเกิดเป็นโรคหัวใจอย่างหนักขึ้นมาอีกถึงขนาดล้ม และไม่รู้สึกตัวประมาณ 2–3 วินาที จึงได้ฟื้นคืนสติ ต่อจากนั้นมาก็เริ่มเข้าโรงพยาบาลอีก และก็เข้าๆ ออกๆ โรงพยาบาลเดือนสองเดือน ครั้งรวมกันถึง 5 ครั้ง เมื่อทุเลาก็กลับมารักษาตัวอยู่กับบ้านจนกระทั่งคืนวันที่ 26 เมษายน 2519 พี่ยัตน์ก็ไม่ได้เป็นอะไรเลย ตอนหัวค่ำก็ยังพูดคุยกันอยู่ดีๆ แต่เช้าวันรุ่งขึ้นจึงทราบว่าพี่ยัตน์ได้ถึงแก่กรรมโดยนอนหลับไปเฉยๆ ด้วยความสงบ เป็นเพราะบุญกุศลที่ได้ทำไว้เมื่อยังมีชีวิตอยู่ ที่พี่ยัตน์จึงจากไปด้วยความสงบ

แมวขออำนาจคุณพระศรีรัตนตรัย และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายในสากลโลก จงดลบันดาลให้ดวงวิญญาณของพี่ยัตน์ผู้พ้นจากทุกข์แล้วจงไปจุติในสุคติภพด้วยเทอญ.

ทองคำ อจลภูติ

5 กรกฎาคม 2519

ระลึกถึงคุณพ่อ

ทุกครั้งที่ข้าพเจ้าออกเดินทางไปราชการต่างประเทศ ข้าพเจ้าจะต้องไปกราบขอโอวาทจากคุณพ่อเสมอ เมื่อข้าพเจ้าจะออกเดินทางไปร่วมประชุม ณ เมืองบันดุง อินโดนีเซีย ในวันที่ 19 เมษายน 2519 ข้าพเจ้าก็ขึ้นไปชั้นบนเพื่อกราบพระเมื่อเวลา 16.00 น, และเพื่อกราบขอโอวาทจากคุณพ่อเช่นที่เคยปฏิบัติ แต่คุณพ่อบังเอิญนอนหลับ ข้าพเจ้าจึงไม่กล้ารบกวนปลุกท่านและได้กราบลาขณะที่หลับ แล้วลงมาเรียนคุณแม่ว่าคุณพ่อหลับ และขอให้ช่วยเรียนคุณพ่อด้วยว่าผมขึ้นไปกราบลา แล้วข้าพเจ้าก็ออกเดินทาง

ณ เมืองบันดุง อินโดนีเซีย ข้าพเจ้าได้เห็น น.ส.พ. พาดหัวว่า พล.อ. กฤษณ์ สีวะรา ได้ถึงแก่อนิจกรรมด้วยโรคหัวใจวาย ข้าพเจ้าตกใจและรู้สึกเป็นห่วงคุณพ่อมากขึ้นทันที เพราะคุณพ่อก็ป่วยเป็นโรคหัวใจเช่นกัน และเป็นอยู่นานแล้ว จึงได้รีบเขียนจดหมายด่วนถึงคุณแม่ เมื่อวันที่ 25 เมษายน ให้คุณแม่พาคุณพ่อไปหานายแพทย์ นิกิตต์ สำรวจรวมผล นายแพทย์ประจำตัว ให้ตรวจเช็คร่างกายให้ละเอียดอีกครั้งหนึ่ง และกรุณาอย่าให้คุณพ่อไปไหนมาไหนคนเดียว—เดี๋ยวจะหกล้มและป่วยหนักอีก

แต่แล้วในวันที่ 27 เมษายน ขณะที่ข้าพเจ้ากำลังประชุมอยู่นั้น เจ้าหน้าที่ได้นำเทลเล็กมายื่นให้แก่ข้าพเจ้า เมื่อเวลาประมาณ 11.45 น. ขณะที่มือข้าพเจ้ารับเทลเล็กแต่จิตข้าพเจ้าคิดทันทีโดยสมองไม่ต้องสั่ง จิตสังหรณ์ทราบว่าข่าวที่กำลังรับอยู่นี้ คงจะเป็นข่าวร้ายเกี่ยวกับคุณเพ่อ ข้าพเจ้าเริ่มเศร้าหมองทันที แต่ข้าพเจ้าค่อย ๆ ทำจิตใจให้สงบ พร้อมที่จะเผชิญกับข้อความในเทลเล็กฉบับนั้น ข้าพเจ้ารู้สึกว่าเพื่อน ๆ ผู้แทนไทยในคณะของข้าพเจ้ากำลังจ้องมอง และอยากจะทราบว่าเป็นข่าวอะไร ข้าพเจ้าจึงค่อย ๆ เปิดอ่านข้อความอย่างช้า ๆ ข้าพเจ้าตาพล่า หัวใจเกือบหยุดเต้น เพราะข้อความนั้นเหมือนกับจิตสังหรณ์ของข้าพเจ้า ซึ่งมีข้อความดังต่อไปนี้

MINERAL BD28279
MINERAL BD28279V
MINERAL BD28279
BOOTH TH300

TELEX MINERAL BD-28279

ATTENTION CCOP DATA SEMINAR FOR DR CHARAN ACHALABUTI THAILAND DELEGATE STOP GENERAL PRAYAT ACHALABHUTI PASSED AWAY TUESDAY MORNING STOP MADAME PRAYAT AND MINDEPT REQUEST YOUR IMMEDIATE RETURN STOP PLEASE CABLE REPLY

SUDASNA

27/4/76

MINERAL BD28279

HOW REC PLS

O.K. THE CALL HAD T

เมื่ออ่านข้อความจบ จิตใจของข้าพเจ้าเองก็สับสน และก็วาดภาพความสับสนวุ่นวายภายในบ้านที่ขาดพ่อบ้าน คุณแม่คงจะลำบากมากไหนจะเศร้าโศรกเสียใจ ไหนจะต้องทำหน้าที่จัดการศพคุณพ่ออยู่แต่ผู้เดียว หากข้าพเจ้าอยู่ก็ยังพอแบ่งเบาภาระลงได้บ้าง ข้าพเจ้าจึงค่อย ๆ เก็บเข้าของและมอบหมายหน้าที่ให้คุณประคอง พลหาญ ทำหน้าที่หัวหน้าคณะผู้แทนไทย ในการประชุมสัมนาของ **CCOP** ต่อไป ซึ่งเหลืออยู่อีกเพียง 2 วัน และนำคณะเพื่อดูงานการสำรวจและผลิตปิโตรเลียมในอินโดนีเซีย ภายหลังจากเสร็จการประชุมอีก 15 วัน ตามหมายกำหนดการเดิม แล้วจึงบอกว่าข้าพเจ้าจะต้องเดินทางกลับกรุงเทพ ฯ โดยด่วน เพราะคุณพ่อเสีย แล้วจึงแจ้งให้ประธานที่ประชุมและผู้เข้าร่วมประชุมทราบทุกคนแสดงความเสียใจด้วยอย่างใจจริง ทางเจ้าหน้าที่จัดการประชุมของอินโดนีเซียก็รีบจัดการการเดินทางกลับให้ข้าพเจ้าทันที

ข้าพเจ้าออกเดินทางในกลางดึกของคืนวันที่ 27 เมษายน โดยรถแท๊กซี่จากเมืองบันดุง เพื่อมาต่อเครื่องบินเที่ยวเช้าจากการ์ต้า และเดินทางกลับถึงบ้านประมาณบ่าย 4 โมง วันที่ 28 เมษายน 2519 แล้วข้าพเจ้าจึงได้ทราบรายละเอียดจากคุณแม่ว่าคุณพ่อนอนตะแคงหลับไปเฉย ๆ แล้วไม่ยอมตื่น ข้าพเจ้าระลึกถึงภาพที่คุณพ่อนอนตะแคงหลับในวันที่ข้าพเจ้าขึ้นไปกราบลาในวันนั้นขึ้นมาทันที ภาพในวันนั้นคล้ายจะเป็นลางสังหรณ์บอกข้าพเจ้าว่า ต่อไปนี้ข้าพเจ้าจะไม่มีโอกาสที่จะได้รับโอวาทจากคุณพ่ออีกต่อไปแล้วหรือ

แม้ว่า "ความรู้สึกไม่มีตัวตนเป็นของตน" ของคุณพ่อเป็นจริง ตามพระพุทธ-ดำรัสแล้วก็ตาม แต่คำโอวาทของคุณพ่อยังเป็น "แสงสว่าง หรือ รูปัง" อยู่ในจิตของข้าพเจ้าตราบเท่าตัวของข้าพเจ้ายัง "มีตัวเป็นของตน หรือ อัตตา" อยู่

จรัญ อจลภูติ

3 กรกฎาคม 1519

บทความ

คำปรารภ

บทความ

สมบัติอันล้ำค่า

ของ

พระนิโรธรังสีคัมภีรปัญญาจารย์ (ท่านอาจารย์ เทศ)

วัดหินหมากเป้ง อ. ศรีเชียงใหม่ จ. หนองคาย

ความเชื่อของนักดาราศาสตร์ทั้งหลายเชื่อว่า โลกมนุษย์ของเราทั้งหลายที่อาศัยอยู่นี้เป็นของกลม ดวงเดือนดาวทั้งหลายที่เราเห็นเต็มไปหมดอยู่บนท้องฟ้าก็เป็นโลกแต่ละโลก โลกทั้งหมดนี้กลมแล้วก็โคจรหมุนเวียนรอบ ๆ ดวงอาทิตย์อยู่ตลอดกาล ไม่มีเวลาจะหยุดนิ่งเลย ข้อเท็จจริงเมื่อไม่นานมานี้ สหรัฐอเมริกาและสหภาพโซเวียตต่างก็แข่งขันกันขึ้นไปเหยียบ โลกพระจันทร์อันแห้งแล้ง ไม่มีของที่มีวิญญาณปรากฏอยู่ด้วยยานอพอลโล ส่งโดยจรวดยักษ์อันมีค่ามหาศาลได้สำเร็จด้วยกันทั้งสอง ซึ่งเป็นประวัติของโลกนับแต่โลกได้อุบัติมาเป็นเวลาหลายล้านศตวรรษ แล้วก็ได้ทำลายความเชื่อของชาวโลกที่ว่าพระจันทร์เป็นปราสาทวิมานของเทพองค์หนึ่ง ซึ่งคล้าย ๆ กับวางไว้บนราชรถแล้วก็ขึ้นขับขี่เที่ยวรอบโลกอยู่ตลอดกาล แต่ไม่สามารถทำลายความจริงในความรู้ของพระพุทธเจ้าซึ่งพระพุทธองค์ทรงรู้แจ้งโลกทั้งสามด้วยพระสัพพัญญุตญาณ ด้วยพระทัยอันใสสะอาดบริสุทธิ์ปราศจากกิเลสมลทินทั้งปวง อันสามัญมนุษย์ปุถุชนผู้มีจิตใจไม่บริสุทธิ์จะตามรู้เห็นได้ ของอันมีอยู่ในโลกนี้บางอย่างมันเป็นของลึกลับ ไม่น่าจะมีจะเป็นก็มีก็เป็นไปได้แล้ว เช่นโลกพระจันทร์ไม่เคยมีใครคาดฝันไว้ว่าจะมีมนุษย์ปุถุชนคนไหนไปถึงได้เพราะเป็นของไกลจนสุดกู่และไม่มีทางติดต่อกันพอจะไปถึงได้ แต่ก็ได้มีผู้ไปถึงมาแล้วด้วยเหตุผลเป็นประจักษ์พยาน ดังนี้เป็นต้น คนไม่เชื่อว่าผีมีจริงแต่ก็ยังกลัวผีอยู่ คนไม่เชื่อว่านรกสวรรค์มีจริงแต่ก็ยังพูดถึงเรื่องนรกสวรรค์อยู่ พระพุทธเจ้าถึงแม้ว่าพระพุทธองค์ท่านจะไม่มีโอกาสได้เสด็จไปเหยียบในโลกนั้น ๆ ก็ตาม แต่พระพุทธองค์ก็ทรงทราบสถานที่อยู่และความเป็นอยู่เป็นไปของโลกนั้น ๆ ได้โดยตลอดสิ้นเชิง คล้ายกับพระองค์ได้เคยเกิดเคยอยู่ในโลกนั้น ๆ มาแล้วต่อเนกชาติ ในคัมภีร์ไตรภูมิแสดงถึงที่อยู่ของมนุษย์และสัตว์ทั้งหลาย เรียกว่า มนุษย์โลก ที่อยู่ของ

พวกเปรตและสัตว์นรก เรียกว่า อบายโลกหรืออบายภูมิ ที่อยู่ของพวกเทพทั้งหลาย เรียกว่า เทวโลก แล้วยังจัดโลกของมนุษย์ที่เราอยู่อาศัยนี้ออกเป็นทวีปอีก 4 คือ ได้แก่ชมพูทวีป 1 อุตรกุรุทวีป 1 ปุพพวิเทหะทวีป 1 อมรโคยาทวีป 1 ในทวีปทั้ง 4 นี้แต่ละทวีปเป็นที่อยู่อาศัยของมนุษย์ที่มีรูปร่างผิวพรรณ ที่อยู่อาศัยและอาหาร คำพูดต่าง ๆ กัน นอกจากจัดเป็นทวีปแล้วยังจัดเป็นจักรวาลกว้างออกไปอีก แต่ละจักรวาลนั้นมีพระอาทิตย์พระจันทร์ส่อง – แสงถึงได้ทั่วกัน จักรวาลนี้มีมากเหลือที่จะนับจะประมาณ นับเป็นหมื่นเป็นแสนเป็นโกฏิ จนนับไม่ถ้วน ความรู้ความสามารถของมนุษย์ในปัจจุบันนี้ ถึงแม้ว่าจะขึ้นไปเหยียบโลกพระจันทร์ได้ แต่ก็เป็นเอกเทศส่วนหนึ่งของโลกที่พระพุทธเจ้าได้ทรงตรัสไว้แล้วเท่านั้น โลกเป็นของกว้างขวางพิศดารมากหากมนุษย์ เรามีความสามารถดังทุกวันนี้จะคิด ไปเหยียบ โลกต่าง ๆ ต่อไปอีก เช่น โลกพระอังคาร พระศุกร์ เป็นต้น ให้ทั่วถึงหมด ผู้เขียนเห็นว่าอีกหลายหมื่นล้านปีก็คงจะไม่ทั่วแน่ พระพุทธเจ้าผู้ทรงรู้เรื่องของโลกมากถึงขนาดนั้นแล้ว ก็ยังทรงตรัสว่า โลโกอจินตโย โลกเป็นของไม่ควรคิด เรื่องโลกเรื่องกรรมเป็นวิสัยของพระ-พุทธเจ้าเท่านั้น ปุถุชนสามัญไม่ควรคิด ถึงคิดก็ไม่เห็นจะได้อะไรมาและทำให้ตัวของเราดีขึ้น นอกจากไม่ดีขึ้นแล้วยังจะทำให้ชาวโลกนี้เอิกเกริกตื่นเต้นวุ่นวายไปอีกลงท้ายก็จะเป็นสิ่งนำมาซึ่งความหายนะแก่โลกเป็นที่สุด เพราะความรู้ความสามารถอันเกิดจากอำนาจของจิตที่ยังหุ้มห่ออยู่ด้วยกิเลสทั้งหลาย ไม่เหมือนความรู้ ของพระพุทธเจ้าซึ่งนำมาแต่ความสันติแก่ โลกฝ่ายเดียว ฉะนั้นถึงแม้พระพุทธเจ้าจะทรงรู้เรื่องโลกกว้างขวางสักปานใดก็ตามแต่ไม่ค่อยจะทรงตรัสถึงนัก เพราะประโยชน์ไม่คุ้มค่าและเสียเวลาอีกด้วย ที่ตรัสมากที่สุดตรัสถึงเรื่องขันธโลก (คือกายใจของคนเรานี้) และขันธโลกอันนี้ พระพุทธเจ้าก็ทรงตรัสว่าเป็นของกลมเหมือนกันแต่กลมไปอีกแบบหนึ่งไม่เหมือนโลกภายนอกแล้วก็เป็นของมีค่ามหาศาลอีกด้วย ผู้ใดได้มาครองขันธโลกอันนี้แล้ว จะแสวงหาสรรพทรัพย์สิน อันเป็นของมนุษย์ และเทวดาย่อมได้สมปรารถนาทุกประการ แม้สมบัติพระนิพพานอันมีฌานสมาธิและปัญญาเป็นเครื่องดำเนินให้ถึงก็ย่อมได้ทั้งนั้น

ขันธโลกอันนี้ก็กลมเหมือนกัน จึงได้กลิ้งไปหมุน ไปอยู่บนพื้นผิวโลกนี้แต่ – ลักษณะความกลมที่พระพุทธเจ้าตรัสนั้น ผิดแปลกจากที่พวกเรารู้ ๆ กันอยู่ พระองค์ตรัสว่ากลมเพราะตาย ๆ แล้วเกิด คือเกิดเป็นเด็กแล้วเป็นหนุ่มเป็นสาวแล้วก็แก่และตาย แล้วกลับมาเกิดไปเป็นเด็ก ตั้งต้นเวียนไปอีกจนถึงตายตามเดิม หมุนกลมอยู่อย่างนี้ไม่ทราบว่าจะไปนับตั้งต้นเอาตรงไหน คนตายก่อนมาเกิดในคนที่ยังไม่ตาย ไม่ทราบว่าใครเป็นพ่อเป็นแม่แลเป็นลูกเป็นหลานกันแน่ ที่แน่ที่สุดเมื่อใครมาเกิดในผู้ใดก็สมมุติเรียกผู้ที่เรามาเกิดด้วยนั้นว่า เป็นพ่อเป็นแม่เท่านั้นเอง ทุกคนที่มาเกิดก็มิได้ขนเอาทัพพสัมภาระในการเกิดมาด้วยล้วนแล้วแต่มาเก็บเอาของที่มีอยู่แล้วในโลกนี้คือดินน้ำลมไฟ มาประสมกันเข้าเป็นก้อนให้เกิดเป็นคนทั้งนั้น เมื่อตายก็สละเปื่อยเน่าสลายลงเป็นธาตุ 4 ตามเดิม ผู้คนสัตว์สาราสิงห์ แม้ที่สุดแต่ต้นไม้ผักหญ้าที่เกิดขึ้นมาพื้นบนผิวแผ่นดินในโลกนี้ล้วนแล้วแต่เกิดจากธาตุ 4 ทั้งนั้น เนื้อโค กระบือ หมู เห็ดเป็ด ไก่ ผักไม้และกุ้งปลาทั้งหลายที่คนเราพากันห้อมล้อมยื้อแย่งซื้อกันกินอยู่ในที่ทั่วไปนั้น นับอาจเป็นเนื้อบิดามารดาหรือบุตรธิดาของเราคนใดคนหนึ่งก็ได้ หรืออาจเป็นเลือดเนื้อของเราเองก็ไม่แน่ ที่แน่ที่สุดก็คือทุกคนกินของเก่าของเราเอง (ขอโทษมิใช่มูตรคูล) แต่มันเป็นดินน้ำไฟลมที่เราสละไว้แล้วแต่ชาติก่อน มาเกิดอีกหรือชาตินี้ก็เช่นเดียวกันเราจึงลืมวัตถุของเก่าเราแล้วก็บริโภคสบาย ไปเลย ผักหญ้าผลไม้ต่าง ๆ ที่เราเก็บมันมารับประทานแล้วก็ถ่ายลงไปในดินนั้นมันจะไปไหน มันก็ต้องกลับมาบำรุงต้นของมันให้เกิดผลอีกแล้วคนเราก็ไปเก็บมาบริโภคอีก แล้วก็ถ่ายลงไปอีก สะสมพอกพูนซึ่งกันและกันอยู่อย่างนี้ตลอดกาลโลกนี้จึงนับวันแต่จะหนาขึ้นทุกวันไม่มีบอบบางเลย

จักร์ คือเครื่องหมุนเวียนของขันธ์โลกอันนี้ ให้เป็นไปอยู่ไม่รู้จักจบจักสิ้นตลอดกาลนาน มีสามตัวคือได้แก่ วิบากวัฏ อันได้แก่ขันธ์ของมนุษย์สัตว์ทั้งหลาย ผู้ยังมีกิเลสอันได้กระทำไว้แล้วในปุพพชาติ จึงนำมาให้ได้เกิดเรียกว่ วิบาก 1 กัมมวัฏ ผู้เกิดมาแล้วเพราะยังมีกิเลสอยู่นั้นเองจึงเป็นผู้กระเสือกกระสนดิ้นรนทะเยอทะยานอยากไม่มีความอิ่มพอแก่ความต้องการแล้วผลักดันให้กายวาจาใจผู้เป็นทาสของกิเลสกระทำการนั้นๆ ทั้งที่ดีและไม่ดี เรียกว่ากรรม 1 กิเลสวัฏ ผลของกรรมนั่นแล ที่ดีก็นำให้ไปเกิดในที่สุขคติที่ชั่วก็นำให้ไปเกิดในที่ทุคติ

เป็นภพชาติต่อไปเรียกว่า กิเลสวัฏ ๑ กิเลสนำให้เกิดเป็นวิบาก วิบากเป็นเหตุให้กระทำกรรม กรรมที่ยังต้องมีการกระทำอยู่จึงยังต้องมีกิเลสอยู่ แล้วก็นำให้เกิดเป็นวิบากต่อไป จักร์สามตัวนี้ย่อมเกาะเกี่ยวหมุนเวียนกันอยู่ในโลกนี้ไม่มีเวลาหยุดเลย ขันธ์โลกอันนี้จึงเดือดร้อนระทมทุกข์เพราะถูกจักร์สามตัวนี้บดขยี้อยู่เป็นนิจ วัฏฏปัจเฉโท พระอริยเจ้าทั้งหลายมีพระ–พุทธเจ้าเป็นต้นท่านหักทำลายกงกำแห่งสังสารจักร์นั้นหมดสิ้นแล้ว จึงไม่มีการหมุนเวียนไปตามกระแสร์แห่งตัณหาและความใคร่ ความพอใจในธรรมทั้งหลายก็ไม่มี ดับเยือกเย็นสนิทดีแล้วไม่มีไอแม้แต่ความอยาก ท่านนิพพานแล้ว

ธรรมอาศัยอยู่กับโลก

ธรรมต้องอาศัยอยู่กับโลก ไม่มีโลก ธรรมก็อยู่ไม่ได้ ผู้เห็นธรรมรู้ธรรมก็คือผู้มารู้มาเห็นโลกตามเป็นจริงแล้วเบื่อหน่ายคลายจากโลกนี้นั่นเอง โลหะต่าง ๆ มีเหล็กตะกั่วทองแดงดีบุกเป็นต้น ต้องอาศัยอยู่กับแร่จึงมีอายุยืนนาน หรืออีกนัยหนึ่งแร่นั่นแหละค่อยกลายมาเป็นโลหะเหล่านั้น เหมือนกับธรรมล้วน ๆ แล้วจะทรงตัวอยู่ไม่ได้นานพระอริยเจ้าทั้งหลายท่านถึงธรรมได้ธรรมที่เป็นสาระแล้ว เมื่อท่านนิพพานไป ธรรมเหล่านั้นก็ไม่ปรากฏจะยังเหลือปรากฏอยู่แต่โลก คือ สมมติ บัญญัติ สัจจะ เท่านั้น

สมมติ ชื่อของคนและสัตว์สาราสิงห์ตลอดถึงต้นไม้ภูเขาวัตถุสิ่งของเครื่องใช้ทั้งปวง ที่ปรากฏเห็นอยู่ด้วยมังสะจักษุ โลกสมมติขึ้นไว้ใช้เพื่อเป็นเครื่องหมายไว้ให้รู้กันในหมู่มนุษย์ มนุษย์เกิดมาต้องรู้เรื่องเหล่านี้ถ้าไม่รู้ก็ต้องเรียน มิฉะนั้นแล้วจะพูดอะไรไม่ถูกอยู่กับโลกเขาไม่ได้อยู่ไปเขาก็หาว่าบ้า แต่มนุษย์สัตว์และวัตถุสิ่งของเหล่านั้นหาได้มีความจริงตามสมมติเหล่านั้นไม่ แท้จริงมันหากเป็นสภาพของมันเองอยู่อย่างนั้นตลอดกาล ถึงมนุษย์โลกจะสมมติหรือไม่ก็ตามมันเป็นจริงอยู่อย่างไร มันก็เป็นจริงอยู่อย่างนั้นตามเดิม เช่น ที่สมมติว่าคน อะไรเป็นคนเน่ เมื่อตรวจในคนดูก็จะไม่เห็นอะไรเป็นคนสักอย่างเดียวเห็นเป็นแต่ก้อน ๆ หนึ่ง ซึ่งมีรูปร่างลักษณะเป็นไปต่าง ๆ นา ๆ แล้วมนุษย์โลกก็พากันสมมติเอาตามลักษณะหรือตามชอบใจของตนเองเท่านั้น แต่สิ่งเหล่านั้นมันหาได้มีความรู้สึกอะไรไม่

เว้นไว้แต่คนเราจะเข้าไปยึดเอาสมมตินั้น ๆ มาเป็นตนเป็นตัวเข้า เช่นเขาสมมติให้ชื่อว่า แจ๋ว แต่บางคนเรียกไม่ชัดหรือหลงไปเรียกเป็นแมวไปเสีย เลยถือโกรธหาว่าเขาดูถูกเหยียบเรา เป็นแมวเป็นหมาไปความจริงตัวเราเองยังเข้าใจผิดเขาเรียกว่าแมว มิใช่เขาเรียกเราถูกที่ถูก คือ แจ๋วต่างหาก ควรจะให้เขาถูก เราเป็นฝ่ายผิดดีกว่า นี้เพราะความเข้าไปยึดถือเอาสมมติ มาเป็นตัวเป็นตนเข้า จึงทำให้เกิดเรื่องราวขึ้นมา

บัญญัติ พระพุทธองค์ผู้มีพระประสงค์อย่างน้อยเพื่อความสันติของโลกจึงได้ทรง บัญญัติทับสมมติลงไปเพื่อให้เห็นว่า มนุษย์สัตว์ โลกตลอดถึงวัตถุสิ่งของทั้งปวงที่ปรากฏมี อยู่ในโลกนี้ที่สมมติเรียกกันไปต่าง ๆ นา ๆ นั้น มิได้เป็นความจริงตามนั้นเลย ที่แท้ก็คือเป็น แต่สักว่าก้อนธาตุก้อนหนึ่งเท่านั้น ก้อนธาตุก้อนนั้นใครจะว่าอะไรมันก็จะไม่มีความรู้สึกอะไร ทั้งหมด คือชี้ให้เห็นว่าก้อนธาตุเป็นของสาธารณะทั่วไปมิใช่ของใครทั้งนั้น เพื่อมิให้ยึดมั่น สำคัญว่าเป็นตัวเป็นตนเป็นเราเป็นเขาแล้วแจงให้เห็นว่าในตัวของเรานี้มีธาตุ 4 รวมกันอยู่ ว่า สิ่งนั้น ๆ เป็นดิน สิ่งนั้น ๆ เป็นน้ำ สิ่งนั้น ๆ เป็นไฟ สิ่งนั้น ๆ เป็นลม แล้วก็แจงออกให้เห็น เป็นขันธ์ 5 อายตนะ 6 ธาตุ 18 โดยลำดับ ผู้มาพิจารณาเห็นบัญญัติตามนี้แล้ว ความถือเรา ถือเขาอัสมิมานะหากจะยังไม่หมด ไปเสียทีเดียวก็พอจะบรรเทาเบาบางลงพอยัง โลกนี้ให้คลาย ความตึงเครียดลงบ้างเพราะเห็นสัจจะตามความเป็นจริงของมัน ในพระอภิธรรมบุคคลบัญญัติ บัญญัติไว้มี 6 ขันธบัญญัติ บัญญัติกายกับใจให้เป็นขันธ์ห้า 1 กระจายขันธ์ห้าออกให้เป็น อายตนะ 1 ธาตุบัญญัติชี้ขันธ์ห้าอายตนะหกนั่นเอง ให้เห็นเป็นธาตุสี่หรือธาตุสิบแปด คือให้ เห็นความที่เขาทำหน้าที่ของเขาอยู่ตามหน้าที่ของเขาอย่างนั้น 1 สัจจะบัญญัติชี้ให้เข้าใจความ จริงในขันธ์ อายตนะ ธาตุ ที่มันมีหน้าที่อย่างไร มันก็ทำหน้าที่ของมันอยู่อย่างนั้นจะทำหน้า ที่แทนกันไม่ได้ 1 อินทรีย์บัญญัติก็บัญญัติทับลงไปที่อายตนะหกนั่นเอง แต่ที่บัญญัติเรียก ว่าอินทรีย์ เพราะบัญญัติตามกิจหน้าที่ของมันที่มันทำงานประจำอยู่ 1 แล้วก็รวมเอาขันธ์ 5 อายตนะ 6 ธาตุ 4 หรือธาตุ 18 สัจจะ อินทรีย์ 6 มาบัญญัติให้เป็นบุคคลอีกที่หนึ่ง ทำไม พระองค์จึงบัญญัติย้อนยอกกลับไปกลับมา บัญญัติบุคคลออกเป็นขันธ์เป็นต้น แล้วกลับมา บัญญัติให้เป็นบุคคลอีก ทำให้ผู้ศึกษายุ่งไปหมด ตอบว่าเป็นความจริง เมื่อจะแก้ความเห็น

ของผู้ยังติดสมมติอยู่ ให้เห็นเป็นบัญญัติหรือเป็นธรรม จะต้องแยกตัวสมมติ คือตัวบุคคลนั้นแหละออกให้เห็นเป็นขันธ์เป็นต้น แล้วรวมเอาบัญญัติเหล่านั้นเข้ามาบัญญัติให้เป็นบุคคลอีก เพื่อมิให้ความเห็นนั้นเลยออกนอกขอบเขตคือให้เห็นว่าบัญญัตินั้นก็มิได้บัญญัติ ณ ที่อื่นแท้จริงก็บัญญัติที่บุคคลนี้เองเพื่อ ให้ถอนอัสมิมานะมาเป็นบัญญัติ ดังได้อธิบายมาแล้วข้างต้น เพราะบัญญัติเป็นสาธารณะแก่บุคคลทั่วไป ใครจะยึดถือเอามาเป็นเอกสิทธิ์แต่ลำพังไม่ได้ บัญญัติและบุคคลได้อธิบายมาแล้วต่อนี้ไปจะได้อธิบายสัจจะ

สัจจะ ความจริงมีแต่ของจริงไม่มี ถ้าจะกล่าวโดยความจริงแล้วสมมติบัญญัติดังอธิบายมาแล้ว ไม่มีของจริงสักอย่างเดียว เช่นสมมติว่า มนุษย์สัตว์วัตถุสิ่งของนั้น ๆ นี้ๆ หรือธาตุขันธ์อายตนะเป็นต้น สมมติบัญญัติเรียกพอให้ รู้ความหมายซึ่งกันและกัน ในหมู่มนุษย์สังคมนี้เท่านั้น ความจริงแล้วสิ่งที่สมมติบัญญัตินั้น หาได้เป็นไปตามนั้นไม่มนุษย์สัตว์และวัตถุสิ่งของทั้งหลายที่ปรากฏแก่สายตาของเราอยู่ในโลกนี้ทั้งหมด ความจริงแล้วไม่ทราบว่ามันเป็นอะไรกันแน่ เด็กเกิดมามีรูปร่างลักษณะเหมือน ๆ กันกับคนทั่ว ๆ ไป ถ้าไม่สมมติให้ชื่อว่าเด็กชายทองดำแล้ว ก็จะไม่มีเครื่องหมายว่าคนไหนเป็นเด็กอะไร แต่ความจริงแล้วเด็กคนนั้นหาได้เป็นทองดำไม่ มีรูปร่างเนื้อหนังเหมือน ๆ กับเด็กทั่ว ๆ ไปนั่นเอง ที่แน่ที่สุดไม่ว่ามนุษย์สัตว์ทุกประเภทเกิดมาแล้ว มีความหิวกระหายต้องบริโภคอาหารแล้วนอนหลับตื่นขึ้นสืบพันธุ์ ตาย ทุก ๆ ตัวสัตว์เกลียดทุกข์ต้องการความสุขด้วยกันทั้งหมด อันนี้เป็นข่ายของมัจจุราช (คือความตาย) อันลูกมือของมัน (คือ อวิชา ตัณหา อุปาทาน กรรม) เป็นผู้ไล่ต้อนมนุษย์สัตว์ทั้งหลายให้มาติดข่ายนักปราชญ์ทั้งหลายมีพระพุทธเจ้าเป็นต้น ท่านเห็นภัยในเรื่องนั้นแล้ว จึงแสวงหาทางเพื่อให้พ้นจากภัยเหล่านั้นโดยดำเนิดตามมรรคปฏิบัติจนสำเร็จตามปรารถนาอันหาอาสวะกิเลสไม่ได้ในที่สุด ที่อธิบายมาทั้งหมดนั้นล้วนแล้วแต่เป็นของมีอยู่ในโลกนี้ทั้งนั้น ใครจะรู้จะเห็นหรือไม่ แต่สิ่งเหล่านั้นก็มีพร้อมอยู่แล้วตลอดกาลเรียกว่า มรดกสมบัติของโลก ผู้ชอบก็เสวยไป ผู้อิ่มพอแล้วก็สละหนีไป

ทรัพย์ได้มาจากสมบัติ

สมบัติ หมายถึงของที่มีอยู่แล้วก่อนทรัพย์จะเกิดขึ้น ธาตุ 4 ดินน้ำไฟลม เกิดขึ้นพร้อมกับความอุบัติขึ้นของโลก มนุษย์สัตว์ทั้งหลายตลอดถึงสารพัดวัตถุทั้งปวงที่มีอยู่ในโลกนี้ ล้วนแล้วแต่ไปยืมเอาธาตุ 4 มาใช้ทั้งนั้น เมื่อตายแตกดับแล้วก็ส่งคืนไว้ตามเดิม ไม่มีใครจะเอาไปสักคนเดียว ผู้เสียดายความตายดับของ ๆ เหล่านั้น จึงเป็นเหมือนคนยักยอกโกงเอาของคนอื่นมาเป็นกรรมสิทธิ์ของตน ฉะนั้นโดยเฉพาะคนเราเกิดมาจึงได้ชื่อว่า เราได้สมบัติอันล้ำค่ามาไว้ใช้แล้วอย่างสมบูรณ์ หากใครต้องการปรารถนาจะแสวงหาทรัพย์ก็จงลงทุนด้วยสมบัติอันตนได้มาแล้วนั้น หาผลประโยชน์เพื่อให้เกิดทรัพย์ต่อไปเถิด มนุษย์คนเราเกิดมาเหมือนตลาดการค้าฮ่องกง มีสิทธิเสรีค้าได้เต็มที่ไม่ว่าสินค้าประเภทไหนจะเป็นประ - เภทสินค้ากลุ่มเอียงขวาหรือซ้ายซื้อคล่องขายได้ทั้งนั้น มนุษย์คนเราก็เป็นศูนย์กลางของโลกของธรรมทั้งความดีความชั่วอีกด้วยเหมือนกัน ผู้จะหาทรัพย์กรรมดีกรรมชั่วเพื่อนำติดตัวไปตกนรกหรือทนทุกข์อยู่ ในโลกนี้หรือจะ ไปสู่สุขคติก็ตาม ก็ต้องอาศัยคนเรานี้ทั้งนั้นเป็นทุนทำชั่วทุจริตต่าง ๆ นา ๆ เสียก่อน ผู้จะได้รับความสุขความเจริญอยู่ในโลกนี้ด้วยเกียรติยศชื่อเสียงอันดีงามพร้อมด้วยทรัพย์สินเงินทอง ก็ต้องอาศัยคนเรานี้ทั้งนั้น แม้ผู้จะเจริญกรรมฐานภาวนาเพื่อให้จิตสงบระงับเสียจากอารมณ์กิเลสต่าง ๆ ก็ต้องมาตั้งต้นเจริญกรรมฐาน ณ ที่ตัวคนเรานี้ทั้งนั้น เช่นกำหนดเพ่งพิจารณากายนี้ให้เป็นอสุภะ ให้เห็นเป็นของเกิดดับ เป็นทุกข์เป็นอนัตตาเป็นต้น เมื่อจะเจริญวิปัสสนาก็ต้องยกเอากายอันนี้ขึ้นมาปรารภเป็นบทบาทขึ้นสู่ญาณทัศนวิถีสรุปแล้วมนุษย์คนเรานี้เป็นสมบัติชิ้นเดียวอันล้ำค่าของโลก ที่จะนำมาลงทุนเพื่อนำมาซึ่งผลประโยชน์ทั้งปวงอันมีอยู่ในโลกนี้และโลกหน้าทั้งที่ดีและเลว หากขาดมนุษย์คนนี้คนเดียวเสียแล้วจะประกอบกิจใด ๆ จะไม่มีผลเลย ต่างแต่ว่าถ้าลงทุนในทางที่ผิดประกอบด้วยทุจริตจะให้ผลิตผลเป็นทุกข์ แต่หากลงทุนในทางที่ชอบประกอบด้วยสุจริตแล้วผลิตผลอันเป็นสุขก็จะตามมาเอง ทรัพย์สมบัติสรรพวัตถุทั้งปวงหรือพระธรรมกรรมฐานฌาน สมาธิวิปัสสนาดังได้อธิบายมาแล้วก็ดี หรือนอกเหนือไปจากนี้ก็ดี ล้วนแล้วแต่มีอยู่

ในโลกนี้ทั้งนั้น จึงเรียกว่าเป็นสมบัติของโลก ผู้ต้องการทรัพย์ทั้งหลายพึงมาลงทุนด้วยสมบัติอันล้ำค่าดังอธิบายมาแล้วนี้เถิด จะสมประสงค์ ขออย่าได้หลงลืมสมบัติของตน แล้วไปแสวงหาทรัพย์นอกจากนี้ก็แล้วกัน

สิกขาสามเป็นเครื่องกลั่นกรองธรรมในโลกนี้

เมื่อของสะอาดกับของไม่สะอาดปนกันอยู่ ผู้มีปัญญาปรารถนาแต่ของสะอาดสามารถกลั่นกรองเอาของไม่สะอาดออกแล้ว เลือกเอาแต่ของที่สะอาดมาใช้ได้เหมือนน้ำที่ไม่สะอาดสามารถกลั่นกรองเอาแต่น้ำที่สะอาดมาบริโภคใช้สอยได้ ฉะนั้นโลกกับธรรมเป็นของประสมโรงกันมาแต่เดิม ดังได้อธิบายมาแล้วแต่ข้างต้น ผู้ที่ยังติดรสชาติของโลกไม่รู้สึกอิ่มก็เสวยกันไป ผู้อิ่มแล้วเห็นเป็นภัยอย่างร้ายแรงของชีวิตเบื่อหน่ายคลายความพอใจในรสนั้นก็พยายามกลั่นกรองแก้ไขจนสละหลุดพ้นไปได้ เครื่องกลั่นกรองของธรรมเพื่อให้ใสสะอาดจากโลกนั้นนอกเหนือไปจาก ศีล สมาธิ ปัญญา แล้วไม่มี พระอริยเจ้าทั้งหลายมีพระพุทธเจ้าเป็นต้น ท่านคิดค้นหามาใช้ได้ผลสำเร็จมาแล้วเป็นอย่างดี แม้กาลเวลาจะล่วงเลยมาแล้วสองพันกว่าปีก็ตาม ผู้มีปัญญาจะนำมาใช้ให้ถูกต้องตามวิธีการของท่านก็ยังได้ผลอยู่เช่นเดิม บิดามารดารักบุตรหลาน บุตรหลานรักบิดามารดาปู่ย่าตายาย สามีภรรยารักใคร่ชอบใจในกันและกันเรื่องเหล่านี้เป็นสัญชาติญาณของสัตว์โลก ย่อมมีได้ทั่วไปแต่ยังไม่ได้จัดเข้าในเกณฑ์ของการกลั่นกรองธรรม แต่ผู้ใดที่มีความรักใคร่หรือเคารพนับถือในผู้มีพระคุณแล้วงดเว้นจากความชั่ว บาปกรรมนั้น ๆ เพราะกลัวความดีของตนจะเสื่อมเสียไป ผู้นั้นจักได้ชื่อว่าเป็นผู้ก้าวขึ้นสู่ความเจริญแล้ว

ศีลจัดเป็นเครื่องมือสำหรับกลั่นกรองคนออกจากสัญชาติญาณของสัตว์ทั่วไปได้ดีที่สุด เพราะว่าสัญชาติญาณของมนุษย์สัตว์ทั้งหลายที่เกิดมาในโลกนี้ย่อมมีความเห็นแก่ตัวเป็นมูลฐานแล้วก็อิจฉาริษยาฆ่าฟันบั่นทอนกำลังของผู้อื่น เพื่อจะยื้อแย่งหยิบฉวยเอาเนื้อหนังและทรัพย์สิ่งของของคนอื่นมาเป็นของตัว ไม่คิดถึงความชั่วช้าสามานย์ในการกระทำอันเป็นบาปกรรมนั้นเลย ศีลถึงแม้ว่าจะเป็นเครื่องกลั่นกรองอย่างหยาบ ก็ยังได้ชื่อว่าละบาปทางกายและวาจา ซึ่งปรากฏออกมาแก่สายตาของสามัญชนทั่วไป เช่นงดเว้นจากการฆ่าสัตว์

ถึงใจยังปรารถนาอยาก ได้เนื้อของเขาเอามาบริ โภคอยู่เพื่อ ชีวิต ของตัวแต่เมื่อ นึกถึงศีลข้อนี้แล้วกายและวาจาไม่กล้าลงมือจะทำได้ท่านก็ ไม่จัดว่าศีลขาดเพราะไม่พร้อมด้วยองค์สาม คือ กาย วาจา แลใจ ศีลข้ออื่น ๆ ทั้งศีล 5 ศีล 8 ศีล 10 ศีล 227 ของภิกษุก็ในทำนองเดียวกันนี้ ศิลจึงได้ชื่อว่าเป็นเครื่องกลั่นกรองของไม่ดีออกไปจากกายวาจาได้ชั้นหนึ่ง อนึ่งบางคนรู้อยู่ว่าการกระทำเช่นนั้นผิดจากศีลแล้วไม่ยอมละการกระทำความชั่วนั้น ๆ หรือละได้แล้วเป็นครั้งคราวแล้วกลับทำอีก เช่นการดื่มเหล้าก็เข้า ใจดีอยู่แล้วว่าผิดข้อห้า เมื่อถึงเวลาพระเข้าพรรษาก็เข้าบ้าง พอออกพรรษาแล้วยิ่งดื่มหนักกว่าเก่าคล้ายกับว่าดื่มเหล้าบาปแต่เฉพาะในฤดูเข้าพรรษา ออกพรรษาแล้วไม่บาปเลยดื่มทดแทน ในพรรษาเสียให้คุ้ม ผู้กระทำอย่างนี้เรียกว่าเครื่องกรองขาดใช้ไม่ได้ ผู้มีศีลตามภูมิของตน ๆ จะสมบูรณ์หรือไม่ก็ตามก็จักได้ชื่อว่าเป็นผู้นำเครื่องกรองมาใช้แล้ว

สมาธิ ได้แก่การตัดใจให้สงบจากอารมณ์ต่าง ๆ จะต้องการใช้บริกรรมนึกแต่ในใจว่าพุทโธ ๆ ๆ ๆ อรหัง ๆ ๆ ๆ หรือมรณัง ๆ ๆ ๆ บทใดบทหนึ่งก็ได้ หรือบทบริกรรมนอกเหนือไปจากนี้ก็ได้ทั้งนั้นแล้วแต่จะชอบใจ คือเมื่อบริกรรมแล้วจิตสงบสบายโล่งดีใช้ได้ทั้งนั้น แต่ให้เอาบทเดียวอย่าไปเอาโน่นบ้างนี่บ้างใช้ไม่ได้ในขณะที่กำลังบริกรรมอยู่นั้น ให้ตั้งสติประคองจิต (คือผู้รู้สึกหรือผู้นึกคิด) ให้แน่วแน่อยู่ที่คำบริกรรมนั้นแห่งเดียวกลั่นกรองเอาความคิดความนึกที่ นอกเหนือจากนั้นสละทิ้งหมด เช่นคิดนึกส่งส่ายหรือทะเยอทะยานอยากโน่นอยากนี่ แม้แต่จิตที่จะแวบออกไปจากเอกัคคตารมณ์ก็อย่าให้มีบัดทิ้งสละให้หมดอย่าให้มีเหลือไว้ ณ ที่นั้นให้คงยังเหลืออยู่แต่เอกัคคตาจิต คือจิตที่ปราศจากความกังวลวุ่นวายส่งส่ายแล้วสงบสุขเย็นอยู่เฉพาะมันคนเดียว เมื่อเราฝึกหัดจิตให้ได้อย่างนั้นแล้ว เราก็จะเห็นตัวจิต ได้ชัดทีเดียวว่าจิตแท้ไม่มีอะไร ที่มีเรื่องยุ่งเหยิงแล้ววุ่นวายด้วยประการต่างๆ นั้น มิใช่จิตแต่จิตไปรับเอาเรื่องนอกจากจิตมาประสมโรงต่างหาก แล้วจิตก็ไปเดือดร้อนโวยวายโน่นนี่แล้วอยากหนีจากความเดือดร้อนวุ่นวายนั้น ๆ เมื่อเป็นเช่นนั้นแล้ว ยิ่งดิ้นก็ยิ่งรัด ยิ่งมัดยิ่งผูกให้แน่นตึงเข้าทุกที หากเรานิ่งเสียถึงมันจะไม่หลุด แต่ก็ไม่รัดให้เดือดร้อนเกินไปนี่แหละ

สมาธิเป็นเครื่องกลั่นกรองโลกออกจากจิตหรือกลั่นกรองจิตออกจากโลก (คืออารมณ์ของจิต) ก็ได้เหมือนกัน จิตเป็นของไม่มีตัวตนหากไม่มีอาการคือนึกคิดเสียแล้วก็จะไม่รู้จักตัวจิตเมื่อเรากลั่นกรองเอาความนึกคิดที่เรียกว่าอารมณ์ของจิตนั้นออกเสีย ก็จะเห็นตัวจิตชัด จิตนี้ต้องผูกด้วยเชือก (คือสติ) ไว้กับหลัก (คือบริกรรม) ให้อาหารหล่อเลี้ยงด้วยความพอใจในการบริกรรมนั้น ๆ จิตจึงจะเชื่องและสมบูรณ์

ปัญญาเป็นเครื่องกลั่นกรองธรรมขั้นสุดท้าย

ความจริงปัญญาเป็นมัคคุเทศเบิกทางให้คนเห็นคุณเห็นโทษภายในตัวของตนเองแล้วตั้งใจชำระโทษนั้น ๆ ด้วยการรักษาศีลเจริญภาวนากรรมฐานล้วนแล้วแต่ปัญญาเป็นผู้เข้าไปเกี่ยวข้องด้วยทั้งนั้น แต่ปัญญาในขั้นนี้เป็นปัญญาที่ยังอ่อนเหมาะสมแก่การใช้ในภูมิของศีลสมาธิเท่านั้น ปัญญาซึ่งจะอธิบายต่อไปนี้เป็นปัญญาละเอียดใช้การขจัดจิตหรือธรรมออกจากโลกอย่างเฉียบขาด แต่ถึงกระนั้นก็ดี ก็ต้องอาศัยศีลสมาธิที่สมบูรณ์แล้วเป็นเครื่องอุดหนุนเหมือนกัน ศีลสมาธิที่จะสมบูรณ์ได้เพียงไรก็ต้องขึ้นอยู่กับความละเอียดของปัญญาเหมือนกัน ถ้อยทีถ้อยอาศัยซึ่งกันและกันจนศีลสมาธิสมบูรณ์บริบูรณ์เต็มที่แล้ว จึงมารวมตัวกันเข้าเป็นปัญญาอันละเอียด ที่ว่ามารวมตัวกันเข้าเป็นปัญญานั้น คือตอนนี้จะไม่คำนึงถึงศีลและสมาธิแล้วจะใช้แต่ปัญญาเพ่งพิจารณาเห็นเฉพาะแต่คุณแลโทษอันจะเกิดขึ้นกับกายแลใจเท่านั้น จนจิตสงบเป็นสมาธิอยู่ด้วยพรหมวิหารฌานแล้วปัญญาจะเพ่งพิจารณาฌานนั้นจนให้เห็นเป็นพระไตรลักษณะคือน้อมจิตที่เกิดเมตตา กรุณา มุทิตา แลอุเบกขาอันส่งออกไปนั้นให้เข้ามาอยู่ในปัจจุบันแล้วจะเห็นความเกิดดับของจิตที่ประกอบด้วยพรหมวิหารนั้นในขณะเดียวกัน แล้วชำระจิตด้วยพระไตรลักษณะญาน คือความเกิดขึ้นดับไปของจิตซึ่งมีลักษณะอาการต่าง ๆ กันเพราะจิตมีอาการเกิดขึ้นดับไปนี่เอง จึงมีอาการส่วยแส่ ไม่แน่นอนเสวยอารมณ์อยู่จึงเป็นทุกข์ด้วยการควบคุมรักษาทั้งกายแลใจ สิ่งที่ยังต้องควบคุมแลรักษาอยู่นั้นแสดงถึงสิ่งที่เป็นอนัตตาเพราะไม่มีสิทธิเสรีโดยสมบูรณ์ ความรู้ชัดด้วยใจการเห็นแจ่มแจ้งแสดงออกมาภายนอกเข้ากันได้กับความรู้นั้นในพระไตรลักษณ์ เรียกว่าไตรลักษณญาน พระไตรลักษณ์นี้เป็นดาบเพชรสำหรับผลาญศึกของพระอริยเจ้าทุกๆ ภูมิ มีพระโสดาปัตติผลเป็นต้น ท่านย่อมใช้ดาบเพชรทั้งสามเล่มนี้ทั้งนั้นจึงจะข้ามพ้นวัฏฏะสามได้ แต่จะถึงภูมิไหนข้ามพ้นได้ใกล้ไกลสักเพียงใดย่อมขึ้นอยู่กับความเชี่ยวชาญกล้าหาญในยุทธวิธีของท่าน แล้วก็

จะกำชัยชนะได้ด้วยความชัดแจ้งเชื่อมั่นในความจริงใจของตนซึ่งมีหลักประกันอยู่ 4 ประการ คือ เห็นทุกข์ในทุกข์ทั้งหลายตามความเป็นจริง เห็นความทยานอยากในสิ่งนั้น ๆ อันเป็นเหตุให้จิตสงบไม่ได้เป็นเหตุให้ทุกข์เกิดมิใช่เห็นเป็นความสุขความสละด้วยความรู้แจ้งในสิ่งที่เป็นเหตุให้เกิดทุกข์ได้ จึงจะดับทุกข์ทั้งปวง ปัญญาอันเกิดจากจิตสงบบริสุทธิ์ผุดผ่องแล้วมีแววส่องเห็นพระไตรลักษณะตามเป็นจริงจึงจะเป็นปัญญาสัมมาทิฏฐิใช้เป็นเครื่องดำเนินให้เข้าถึงความดับทุกข์ได้

ปัญญาเครื่องพิสูจน์ตนเอง

ปัญญาเป็นเครื่องวินิจฉัยตัดสินในคดีนั้น ๆ ก็จริงแล แต่ถ้าปัญญายังมีอคติเจือปนอยู่แล้วจะพิจารณาตัดสินคดีนั้น ๆ จะไม่ยุติธรรมเลย เพราะปัญญาก็ยังเจือปนอยู่ด้วยอคติอยู่แล้วไฉนจะไปวินิจฉัยตัดสินสิ่งอื่นคนอื่นนอกจากตนจะยุติธรรมได้อย่างไร ใครก็ตามจะมีปัญญาฉลาดแหลมหลักนักปราชญ์สักแค่ไหน หากยังมีความเห็นแก่ตัวหรือเข้าตัวอยู่แล้วยากที่จะพิสูจน์ตัวเองได้ว่าเรามีอะไรดีชั่วอย่างไรหยาบละเอียดแค่ไหน ปัญญาสัมมาทิฏฐิซึ่งเป็นองค์อริยมรรคเท่านั้นที่จะเปิดฉากแฉความจริงทุกสิ่งอย่างได้ไม่เลือกหน้าว่าไม่มีในตนเองและผู้อื่น ความจริงแล้วไม่มีอะไรปกปิดทั้งสิ้น ความจริงย่อมจริงอยู่โดยอิสระไม่อยู่ใต้บังคับบัญชาของสิ่งใด ๆ ทั้งนั้น ธรรมก็เป็นสัจจธรรมอันหนึ่งซึ่งอยู่เหนือสิ่งใด ๆ ทั้งสิ้น ใครจะดัดแปลงแก้ไขให้เป็นอื่นไปไม่ได้เลย ใครจะรู้ว่าสิ่งนั้นเป็นสัจจธรรมของจริงหรือไม่ก็ตาม สัจจธรรมของจริงก็จะต้องเป็นจริงอยู่อย่างนั้นตามเดิมจะต่างก็แต่จิตใจของผู้ใดหนาแน่นไปด้วยโลกมากแล้วมองเห็นสิ่งใดไม่ว่าจะเป็นโลกเป็นธรรมหรือเป็นของจริงหรือไม่จริง สิ่งนั้นๆ ทั้งหมดเขาจะต้องเห็นเป็น โลกไปหมดเหมือน ๆ กับบุคคลผู้กำลังหิวอาหารจัด มองเห็นอาหารสิ่งใดให้นึกอยากและเอร็ดอร่อยน้ำลายพลูออกมาทั้งนั้นแต่ ผู้ที่มีจิตใจ เป็น ธรรมแล้วมันตรงกันข้าม มองดูสิ่งใด ๆ ทั้งหมดที่มีอยู่ใน โลกนี้แล้วมันให้เห็นเป็นสัจจธรรมเป็นของจริงตามสภาพของมันไปหมด เห็นเป็นของน่าเบื่อหน่ายคลายความลุ่มหลงเพลิดเพลินมัวเมาในสิ่งนั้น ๆ อย่างบอกไม่ถูก คนเราผู้เกิดมาร่วมโลกอันนี้ด้วยกัน จะพิสูจน์ได้ว่าใครติดหลงมัวเมาอยู่กับโลกมาก หรือ น้อยต้องพิสูจน์ ด้วยปัญญาสัมมาทิฏฐิอันมี สัมมาสมาธิเป็นพื้นฐานไม่เข้าใครออกใครในตัวของตนแต่ละบุคคลจึงจะรู้ได้แน่นอน ถ้ามองดูทั้งโลกภายนอกและ

โลกภายในเห็นเป็นสิ่งที่น่าภิรมย์พอใจไม่ยอมสละละถอน ยิ่งมองก็มีแต่สิ่งที่น่าเพลิดเพลินเจริญใจไปทั้งนั้นแล้ว แสดงว่าเรายังติดเมาอยู่กับโลกเต็มอัตราทีเดียว ผู้เช่นนั้นจะไม่มองเห็นโลกเป็นทุกข์เป็นธรรมเลยในเมื่อเขายังมีสุขภาพดีอยู่แลไม่มีเหตุอุปสรรคใด ๆ เกิดขึ้น หากมัจจุราชมาเตือนบอกข่าวเขาจะไม่มีอะไรเป็นเครื่องอ้างเตือนใจ ให้เขายึด ไว้ เป็นสมบัติที่เป็นแก่นสารของตนเลย ตอนนั้นแหละโทษคือความหลงมัวเมาของเขาซึ่งเขายึดนักยึดหนาว่าทุกสิ่งทุกอย่างเป็นของกู ๆ ๆ จะวิ่งหนีจากเขา จนสุดกู่ เลย จะ ยังเหลือ อยู่ แต่ ความทุกข์ โศรกกลุ้มใจ เฉพาะตนคนเดียวอย่างอนาถ ถ้าผู้มามองดูโลกนี้ด้วยความมีสติเป็นธรรมด้วยปัญญาอันชอบแล้ว จะแลเห็นโลกอันนี้ไม่มีสาระอะไรเป็นแก่นสารเลย คนเราเกิดมาได้ชื่อว่ามายืมเอาสมบัติของโลกนี้มาใช้ชั่วระยะหนึ่งเท่านั้น ตายแล้วใครจะฉ้อโกงขะโมยเอาไปไม่ได้ทั้งนั้น ผู้มาพิจารณาเห็นด้วยปัญญาอันชอบอย่างนี้แล้ว ถึงแม้ชีวิตยังมีอยู่จำต้องอาศัยยืมสมบัติของโลกนี้มาใช้อยู่ก็ตาม ก็จะเป็นผู้ไม่ประมาท หลงลืมตัวจน จมอยู่ในโลก ไม่มองเห็นธรรมเสียเลย เมื่อเห็นว่าทุกสิ่งทุกอย่างมิใช่ของตัวเสียแล้ว ก็จะไม่หลงเข้าไปยึดเอาอะไร ๆ ในโลกมาเป็นของตัวอย่างจริงจัง คราวนี้จะหันมาพึ่งตนเองแสวงหาสิ่งที่ตนเองจะพึ่ง ได้เป็นสมบัติของตนต่อไปสมบัติอันแท้จริงของตน ได้แก่ความดีงามทั้งหลาย อันมีการทำทานรักษาศีล อบรมจิตใจให้เป็นสมาธิและสร้างสมอบรมจิตใจให้เกิดไตรวิชามีปัญญามองเห็นโลกทั้งสิ้นอยู่ในสภาพเป็นพระไตรลักษณะทั้งนั้นดังได้อธิบายมาแล้ว ผู้ ได้สมบัติทั้งหลายเหล่านี้ไว้ในตนแล้วจะทั้งหมดหรือ เป็น แต่เอกเทศบางอย่างก็ตาม มีความชอบใจอาลัยหวงแหนรักมากเหมือนคู่ภรรยาสามีผู้มีทรัพย์มาก มีบุตร ชายคนเดียว ฉะนั้น นี้เป็น การพิสูจน์ตนของตนเองด้วยเครื่องวัดคือปัญญาและความผูกพันธ์อันมีอยู่ในโลก หรือ ในธรรมด้วยความรู้สึกของตนเอง เมื่อมาเข้าใจโดยนัยดังอธิบายมานี้แล้ว ทุก ๆ คนไม่ต้องให้คนอื่นพยากรณ์เราว่า เราจะบริสุทธิ์หมดจดจากโลกมากหรือน้อยขนาดไหน หรือเรามีธรรมเป็นเครื่องอยู่ ๆ ในระดับใดย่อมรู้ชัดด้วยตนเองอย่างไม่ต้องสงสัย คนอื่นพยากรณ์ให้บางทีตน เองยังอาจสงสัยในคำพยากรณ์นั้นอยู่ก็ได้

แก่นธรรมแท้ต่อเมื่อถึงอนุปาทิเสสนิพพาน

ร่างกายตัวตนคนเรานี้ซึ่งประกอบด้วยธาตุ 4 ขันธ์ 5 อายตนะทั้งหลายอันมีจิตเป็นใหญ่ ธรรมชาติหากสร้างสรรตกแต่งมาให้ไว้สำหรับใช้ในกิจการนั้น ๆ อันมีอยู่ในโลกนี้ตาม

ปรารถนาแล้วมีประสาทประจำเฉพาะ ในทวารนั้น ๆ ไว้ เป็นสื่อครบ เสร็จสรรพ เรียกว่า เป็นมรดกของโลกดังได้อธิบายมาแล้วข้างต้น ใครเกิดมาแล้วบางครั้งทั้ง ๆ ที่ไม่ปรารถนาจะใช้มันแต่มันก็ต้องจำใช้อยู่ดี ๆ นั่นเองเมื่อตายแล้วก็ต้องคืนให้ไว้ในโลกนี้ตามเดิมไม่มี ใครจะเอาไปด้วยสักคนเดียวพระอริยเจ้าทั้งหลายมีพระพุทธเจ้าเป็นต้นท่านอุบัติเกิดมาในโลกนี้ท่านก็มีชิ้นส่วนประกอบอวัยวะ ครบ ครัน เหมือน ๆ กันกับ เราสามัญชนนี่แหละ ถึงแม้ท่านเห็นเป็นแต่สักว่าวิบากคือผลกรรมเก่าหรือเห็นเป็นของปฏิกูลเปื่อยเน่าน่าเกลียดเป็นทุกข์ พึงเบื่อหน่ายไม่หลงเข้าไปยึดถือเอาเป็นของตนของตัว เห็นเป็นแต่สักว่าสภาพธรรมอันหนึ่งเกิดดับไปเท่านั้นแล้วก็ตาม แต่กลิ่นคาวของโลกวิสัยคือสมบัติบัญญัติยังตามปรากฏตามรู้ตาม เห็นตามเป็นจริงอยู่เพราะวิบากอันนี้มีไว้สำหรับใช้อยู่ในโลกนี้ ถึงแม้ไม่ปรารถนาจะใช้แต่ธรรมชาติของมันยังสัมพันธ์กันอยู่ดังอธิบายมาแล้ว นอกจากนี้ เมื่อวิบากอันนี้ ยังไม่แตก ดับสลายร่างกายอันยืมเอาของที่มีอยู่ในโลกนี้มาประกอบเมื่อยังต้อง ใช้ มันอยู่ มันก็ ต้อง มีการ สึกหรอ เมื่อสึกหรอก็ต้องเข้าโรงซ่อมในส่วนที่ชำรุดหรือบกพร่อง ฉะนั้นความบริสุทธิ์ผุดผ่องของธรรมที่แท้จริงตลอดกาลของผู้ยังมีวิบากอยู่จึงเป็นของทำได้ยาก แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นมิได้หมายความว่าไม่มีผู้ใดเลยที่จะทำให้ได้อย่างนั้น เพราะพระอริยเจ้าทั้งหลายมีพระพุทธเจ้าเป็นต้นท่านได้กระทำเป็นผลสำเร็จประจักษ์มาแล้วนับไม่ถ้วน กิเลสย่อมเกิดตามสายของอายตนะ-ผัสสะของผู้ชำระใจยังไม่บริสุทธิ์เต็มที่ ถึงแม้ท่านผู้ชำระใจให้บริสุทธิ์สะอาดเต็มที่แล้วก็ตามเมื่ออายตนะผัสสะยังมีอยู่ตราบ ใดวิญญาณผู้ทำหน้าที่รับรู้ใน ประสาทนั้น ๆ ในอายตนะนั้น ๆ ก็ยังปรากฏอยู่เช่นเคย แต่จะ เป็นเหตุให้เกิดกิเลสขึ้น หรือไม่ย่อมขึ้นอยู่กับปัญญาสมาธิ แล สติของแต่ละภูมิของท่านผู้นั้น เรื่องพรรค์นี้ไม่มีใครนอกจากพระพุทธเจ้าแล้วจะพยากรณ์กันได้ ต่อเมื่ออายตนะ ผัสสะดับไม่มี สื่อสัมพันธ์วิญญาณผู้รู้ก็หมดหน้าที่ สติสมาธิแลปัญญาก็ไม่มีกิจที่จะต้องทำ ณ ที่ไหนต่อไปเพื่อประโยชน์อันใด ธรรมที่บริสุทธิ์แท้จริงจึงจะมีได้แต่ไม่ปรากฏ ณ ที่ใด ๆ ทั้งสิ้น

1 มกราคม 2516

การทำบุญและการใส่บาตร

เจ้าคุณญาณวิริยาจารย์ วัดธรรมมงคล

ซอยสุขุมวิท ๑๐๑ พระโขนง

เขียนไว้เมื่อ ๒๕๐๖ ขณะนั้น เป็นพระครูญาณวิริยะ

"สิรินฺทโร" (ท่านอาจารย์วิริยัง) วัดดำรงธรรมาราม อ. ขลุง จ. จันทบุรี

1. เรื่องบุญ

บุญคือความดี มีผลเป็นสุข ตรงกันข้ามกับบาป คือความชั่ว มีผลเป็นทุกข์ พระพุทธศาสนาสอนว่า **สพฺพปาปสฺส อกรณํ** การไม่ทำบาปทั้งปวง **กุสลสฺสูปสมฺปทา** การบำเพ็ญบุญกุศลให้ถึงพร้อม แสดงว่าพระพุทธศาสนาสอนให้หาทางละความชั่วให้พยายามทำความดี เนื่องจากความชั่วอันได้แก่การล่วงละเมิดศีลธรรมนั้น ย่อมก่อให้เกิดความทุกข์เดือดร้อนทั้งตนเองและผู้อื่น ส่วนความดีคือการมีศีลธรรมนั้น ย่อมให้ความสุขทั้งตนและผู้อื่นนอกจากนั้นยังเป็นประโยชน์แก่ตนและผู้อื่นทั่วทั้งโลก

เหมือนกับตัวแมลงภู่หรือแมลงผึ้ง เมื่อมันไปชมเกษรดอกไม้นำเอาเกษรมาเพื่อประโยชน์แก่การทำรังและน้ำหวาน ก็ไม่ทำให้ดอกไม้นั้นชอกช้ำหรือเสียหายกลับเป็นประโยชน์แก่ดอกไม้ ทำให้เกิดการผสมพันธุ์ให้ออกผลได้อีก ส่วนตัวแมลงผึ้งเมื่อนำเกษรไปก็เอาไปทำเป็นน้ำหวาน คนเอาไปรับประทานอร่อยทั้งยังเป็นอายุวัฒนะ ทั้งรังมันก็ยังนำเอาไปทำเทียนจุดได้แสงสว่าง บูชาพระได้อีกด้วย

บุญก็เช่นเดียวกัน เมื่อผู้ใดมีศรัทธาบำเพ็ญประโยชน์ เช่นบำรุงพระพุทธศาสนาด้วยการสร้างวัด บำรุงภิกษุสามเณรด้วยจตุปัจจัย สงเคราะห์คนยากจนเป็นต้นผู้มีศรัทธาเองก็ได้รับประโยชน์ ผู้อื่นก็ได้รับประโยชน์ คือผู้มีศรัทธาเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา

นอกจากนั้นยังบำเพ็ญตนให้ตั้งอยู่ในศีล–และภาวนา อันชื่อว่าบำเพ็ญบุญ เพราะบุญจะเกิดได้ 3 ทาง ได้แก่ทานมัย บุญเกิดจากการให้ ศีลมัย บุญเกิดจากการรักษาศีล ภาวนามัย บุญเกิดจากการบำเพ็ญภาวนา

ทานการให้การสงเคราะห์ คือเฉลี่ยความสุขของตน เป็นต้นว่าสร้างวัด มีกุฏิ โบสถ์ วิหาร หรือการทอดกฐิน ทอดผ้าป่า ทอดมหาบังสุกุล หรือตักบาตรถวายอาหารบิณฑบาตแด่พระภิกษุสามเณร หรือการสงเคราะห์คนที่ขาดที่พึ่งพาอาศัย มีเมตตาจิตเป็นที่ตั้งโดยการพยายามเสียสละ การบำเพ็ญเช่นนี้ก็เท่ากับทำประโยชน์ตนและผู้อื่น ตนเมื่อได้สละไปแล้วก็มีความเลื่อมใสชื่นชมยินดีในกิจที่ตนทำ ผู้อื่นที่ได้การบริจาคก็ชื่นชมยินดีแก่ผู้นั้นอย่างมิได้มีวันลืมได้ และยังได้ประโยชน์ คือที่ผู้นั้นได้บริจาคไป เช่นสร้างวัด ก็ได้เป็นเหตุให้พระภิกษุสามเณรได้อยู่บำเพ็ญกิจได้ ทอดกฐินบังสุกุลเป็นเหตุให้พระสงฆ์ได้วัตถุเครื่องใช้ ถวายบิณฑบาตเป็นเหตุให้พระสงฆ์สามเณรเป็นอยู่ได้ สงเคราะห์คนขาดที่พึ่ง คนนั้นก็มีความสุขได้ สร้างโรงเรียนเป็นเหตุให้คนได้รับความรู้เป็นธรรมทาน

ที่ว่าแมลงผึ้งทำให้ดอกไม้ไม่ชอกช้ำ ยังทำประโยชน์ให้แก่ดอกไม้ผสมพันธุ์เป็นผลขึ้นด้วย คือผู้มีความเลื่อมใสในพุทธศาสนาแล้วบำเพ็ญบุญ เหมือนกับตัวแมลงผึ้ง เกษรดอกไม้เหมือนกับผู้รับการบำเพ็ญบุญ ดอกไม้ไม่ช้ำเพราะผึ้งตอมเอาเกษร คือผู้รับทาน ก็ไม่ชอกช้ำแต่ประการใด ยังได้รับผลจากการบริจาค เป็นต้นว่าถ้าเป็นพระภิกษุสามเณรก็ได้อยู่กุฏิวิหาร ได้ฉันอาหารบิณฑบาต ได้จีวรเป็นเครื่องนุ่งห่ม ได้ตำรับตำราเป็นเครื่องมือร่ำเรียนพุทธวจนะ ถ้าเป็นประชาชนอื่นก็ได้รับการสงเคราะห์อิ่มหนำสำราญ ได้มีโรงเรียนไว้ร่ำเรียนศึกษา ได้รับสงเคราะห์จากโรงพยาบาลเหล่านี้ คือเหมือนกับตัวแมลงผึ้งตอมเอาเกษรดอกไม้มิได้เสียหาย เช่นเดียวกับผู้บำเพ็ญบุญทั้งหลาย อันตัวนั้นเปรียบเหมือนผู้บำเพ็ญบุญ ตัวผู้บำเพ็ญก็ได้รับผลชื่นชมยินดีได้น้ำหวานคือผลานิสงส์ อันเกิดจากเนื้อนาบุญ มีความอิ่มใจได้บุญ อันที่เรียกว่า อมตธรรม หรืออมตรส คือรสที่ไม่ตาย อิ่มใจเพราะเห็นผลที่กระทำแล้วได้ประโยชน์เพราะทรัพย์ที่หามาได้ เงินทองของต่าง ๆ เมื่อได้มามากเก็บไว้เฉย ๆ ก็ไม่ได้ประโยชน์อะไร เมื่อชีวิตหาไม่แล้ว ก็เป็นของผู้อื่น จึงนำเอามาเป็นบุญเสีย โดยการกระทำดังกล่าว อานิสงส์นี้เป็นของเกิดขึ้นทางใจ

บาปคือความชั่วเหมือนกับตัวแมลงวัน อันตัวแมลงวันนั้น เมื่อได้กลิ่นเหม็นแล้ว มันจะไปตามกลิ่นนั้น ตอมของสกปรกต่าง ๆ อันเป็นพาหะนำเชื้อโรคมาสู่มนุษย์ เช่น อหิวาต์เป็นต้น ซึ่งตัวมันเองก็เกิดโทษแล้ว ยังนำโทษไปสู่ยังผู้อื่น

คนทำชั่วคือการผิดศีลธรรม มีการเสพสุรา หรือเป็นโจรเป็นอันธพาลเป็นต้น เมื่อตนเป็นโจรแล้วก็ชวนผู้อื่นให้เป็นโจรต่อไปอีกด้วย และไปก่อความเดือดร้อนให้แก่ชาวบ้านชาวเมืองทั่วไป มิใช่เดือดร้อนแต่ตัวโจร พลอยให้เดือดร้อนถึงผู้อื่น ตลอดจนเจ้าหน้าที่ตำรวจ หรือผู้เป็นอันธพาลก่อเรื่องเดือดร้อนโดยการฆ่าผู้อื่น ขัดขวางผู้ประกอบสัมมาอาชีพแล้วยังหาพรรคพวกคอยรังควาญความสุขผู้อื่นทั่วไป ผู้กระทำบาปเช่นนี้มีอยู่ ณ ที่ใด หมู่บ้านใด ตำบลใด อำเภอใด ประเทศใด ก็ก่อความเดือดร้อนวุ่นวายแก่ บ้าน ตำบล อำเภอ ประเทศนั้น การเสพสุราเกกมะเหรกเมามายนั้น ยังพยายามชวนคนอื่นให้เสพด้วย เป็นหมู่เป็นกองขึ้นเรียกว่าพวกนักเลงสุรา นอกจากจะเป็นบ่อเกิดแห่งโรคภัยในตัวแล้ว ยังก่อความเดือดร้อนวุ่นวายต่อชาวบ้านอาศัยความมึนเมาทำลายศีลธรรมอันดีของมนุษย์เสีย โดยการก่อการทะเลาะวิวาทเหล่านี้แหละเรียกว่าบาป

บุญกับบาปจึงให้ผลต่างกัน ดังพุทธภาษิตว่า

น หิ ธมฺโม อธมฺโม จ, อุโภ สมวิปากิโน

อธมฺโม นิริยํ เนติ, ธมฺโม ปาเปติ สุคตึ

ธรรม (คือบุญ) อธรรม (คือบาป) สองอย่างนี้มีผลต่างกัน อธรรมนำไปสู่ (อบาย) นรก ส่วนธรรมนำไปสู่สุคติ

คนเราเกิดมาควรจะต้องแสวงบุญ เพราะว่าบุญเป็นทางให้เกิดความสุขความเจริญ และเป็นที่พึ่งแก่เราได้ ที่ว่าเป็นที่พึ่งนั้น คือเป็นที่พิทักษ์รักษาผลประโยชน์ให้แก่เรานั้นเอง เช่นเมื่อเราทำบุญ มีการรักษาศีลเป็นต้นก็ไม่ไปเกะกะระรานผู้ใด และไม่เสพสุรายาเมา ทรัพย์ที่หามาได้ก็ไม่ต้องเสียหายไปโดยใช่เหตุ หรือเมื่อพยายามทำความดีคือบุญให้แก่ผู้อื่น ความดีนั้นก็กลับมาเป็นของเรา ดังที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสว่า **สุคโต สุคตฏฺฐานํ**

ทำความสุขให้แก่ท่าน สุขนั้นถึงตน เช่นเราได้ก่อสร้าง การกุศลสร้างโรงเรียนพระปริยัติธรรม หรือโรงเรียนทั่วไปคนทั้งหลายได้เรียนเกิดความรู้ที่เป็นหลักธรรม หรือได้ความรู้ทำมาหากินก็ไม่ไปเป็นโจรผู้ร้าย ตั้งอยู่ในศีลธรรม บ้านเมืองก็อยู่เย็นเป็นสุขปราศจากทุกข์ภัย ที่เป็นผลมาถึงตัวผู้สร้างไม่ต้องเดือดร้อนเพราะคนไร้ศีลธรรม ตกทอดไปถึงลูกหลานเมื่อได้ร่ำเรียนเขียนอ่าน มีความรู้หลักธรรม รู้การอาชีพ ลูกหลานของตัวผู้สร้างการกุศลก็ต้องได้รับความสุขเกิดขึ้นจากบุญกุศลโดยแท้

เช่นกับการสร้างวัดวาอาวาสให้แก่พระสงฆ์ทั้งหลาย ก็ตั้งอยู่ในธรรมวินัยปฏิบัติตนจนเกิดความดีงามก็ตาม สั่งสอนกุลบุตรกุลธิดาทั้งหลายให้เกิดความมีศีลธรรมก็จะเกิดคนดีขึ้น นี่เกิดจากการกุศลผลบุญ ความสุขก็จะเกิดมีแก่ชาวเราโดยทั่วไปอาศัยการทำความดีทั้งสิ้น

ผู้ที่มีความสามารถที่บำเพ็ญบุญชั้นสูงสุด คือการบำเพ็ญภาวนาได้ยิ่งดี เพราะบุญที่เกิดจากการบำเพ็ญภาวนานั้นมากมายนัก เนื่องจากการภาวนาคือการอบรมจิตใจให้สงบระงับอันคนจะดีจะชั่วก็เพราะใจเป็นใหญ่ สมดังพุทธภาษิตว่า **มโนปุพฺพงฺคมา ธมฺมา มโนเสฏฺฐา มโนมยา** ธรรมทั้งหลายมีใจถึงก่อน มีใจประเสริฐสำเร็จแล้วด้วยใจ การอบรมทางใจจึงเป็นทางให้เกิดความสุขอันแท้จริง ซึ่งก็ไม่ยากนักสำหรับการบำเพ็ญทางใจ เมื่อมีศรัทธาหวังเพื่อจะบำเพ็ญ ก็มีพระอาจารย์คอยแนะนำหนทางทั่วไป แต่อย่าไปคิดว่ารอให้ถึงวัยแก่เสียก่อนจึงควรบำเพ็ญภาวนา นั่นเป็นการเข้าใจผิดพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์ยังทรงบำเพ็ญตั้งแต่พระชนม์มายุ 29 ปี พวกเราก็ควรเอาตัวอย่างพระบรมศาสดาของเราอย่าได้คิดว่าการบำเพ็ญภวนาเป็นของยากและเป็นของคนแก่ หรือเป็นของผู้หมดงานหมดการเลย เพราะภาวนาเป็นสิ่งสมควรแก่บุคคลทั่วไป เพราะบุญส่วนนี้ไม่เลือกบุคคลแต่อย่างใดเลย และเป็นสิ่งไม่ต้องลงทุนรอนมีกาย–ใจแล้วก็ทำได้ทีเดียว และเมื่ออาศัยการบำเพ็ญบุญโดยการภวนามากเข้าแล้ว จะมีความรู้สึกซาบซึ้งในพระพุทธศาสนาอย่างมากมายทีเดียวทั้งจะได้พบความสุขที่มหัศจรรย์เป็นอย่างยิ่ง กับทั้งจะได้ชื่อว่า บำเพ็ญบุญทุก ๆ อย่างในบรรดามีอยู่ใน-พระพุทธศาสนา และเราจะได้ทราบชัดถึงความจริงภายในตัวของเราว่า จิต ที่เราอาศัยนึกคิดนี้มันเป็นของไม่ตาย ตายก็แต่ร่างกายเท่านั้นส่วนใจนั้นไม่ตาย จะไปเกิดต่อไปอีก จะไป

นรกสวรรค์หรือกลับมาเกิดเป็นมนุษย์ หรือจะเกิดเป็นสัตว์เดรัจฉานก็ใจนี้เอง คนเราสำคัญอยู่ที่ใจ การบำเพ็ญภาวนาจะได้ทราบชัดถึงข้อนี้ ต่อไปก็จะทราบชัดถึงความรู้อย่างยิ่งคือจิตที่ปราศจากอารมณ์นิวรณ์ถึงซึ่งวิเวกธรรม นำให้จิตปราศจากกิเลสตัณหาอวิชชา พ้นทุกข์อย่างจริงจังไปในที่สุด

2. เรื่องบิณฑบาต

การบิณฑบาตนี้ เป็นกิจสำคัญประการหนึ่งของพระสงฆ์ ในพระพุทธศาสนา แม้พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ก็ยังทรงถือว่าเป็นพุทธกิจ ปรากฏในพุทธกิจ 5 ประการคือ 1. **ปุพฺพเณฺห ปิณฺฑปาตญฺจ** รุ่งเช้าบิณฑบาต 2. **สายณฺเห ธมฺมเทสนํ** เวลาเย็น แสดงธรรม (แก่อุบาสกอุบาสิกา) 3. **ปโทเส ภิกฺขุโอวาทํ** เวลาพลบค่ำให้โอวาทแก่พระสงฆ์ 4. **อฑฺฒรตฺเต เทวปญฺหนํ** เวลาเที่ยงคืน แก้ปัญหาแก่เทวดา 5. **ปจฺจุเสว คเต กาเล ภพฺพาภพฺเพ วิโลกนํ** ก่อนแจ้งทรงตรวจดูอุปนิสัยของเวนัยสัตว์

ปรากฏว่าขณะที่พระองค์บิณฑบาตก็โปรดสัตว์ไปในตัว คือทรงแสดงธรรมบ้างเป็นครั้งคราว แล้วแต่กรณีย์ แม้พระสงฆ์ก็เช่นเดียว เวลาบิณฑบาตบางครั้งก็แสดงธรรมโปรดอุบาสกอุบาสิกาไปในตัว

การบิณฑบาตนี้ พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้ ในพระวินัย ให้พระสงฆ์ปฏิบัติ คือทรงตั้งเป็นกฎหมายของพระสงฆ์ เช่นเริ่มต้นแห่งการบวช ต้องเอาบาตรตะพายเข้าไปขออุปสมบท (มิฉะนั้นบวชไม่ได้) ในการสวดที่จะให้เป็นพระภิกษุเริ่มต้นก็ต้องถามว่า **อยนฺเต ปตฺโต** "นี้บาตร"–รับ **อาม ภนฺเต** "ขอรับเจ้าข้า" เวลาบวชแล้วอุปัชฌาย์ ก็ต้องบอกอนุศาสน์แก่ผู้บวชใหม่ ก่อนที่จะออกจากโบสถ์ เฉพาะเรื่องบิณฑบาตว่า **ปิณฺฑิยาโลปโภชนํ นิสฺสาย ปพฺพชฺชา ตตฺถ เต ยาวชีวํ อุสฺสาโหกรณีโย** แปลว่า การได้อาหารจากบิณฑบาต เป็นนิสัยของผู้บวช ท่านจงอุสาห์ทำตลอดชีวิต ในพระวินัยข้อหนึ่งว่า อย่ารับบิณฑบาตเกินกว่า 3 บาตร เว้นแต่มีเหตุอื่น

การบิณฑบาตนั้นเป็นธรรมเนียมของพระสงฆ์มาจนถึงทุกวันนี้ และก็เป็นธรรมเนียมของอุบาสกอุบาสิกา ที่จะต้องมีการใส่บาตรเช่นเดียวกัน ฝ่ายอุบาสกอุบาสิกานั้น ถือว่าการใส่บาตนี้เป็นบุญอย่างสูง และเป็นการอุปการะพระสงฆ์ด้วย และถือว่าพระสงฆ์เป็น

ทายาทสืบพุทธศาสนาของพระพุทธเจ้า คือว่าพระสงฆ์นี้เป็นผู้สละจากการบ้านเรือน ตั้งหน้าตั้งตาร่ำเรียนพุทธพจน์ และบำเพ็ญสมณกิจสมณธรรมแต่อย่างเดียว จึงเป็นหน้าที่ของอุบาสกอุบาสิกาที่จะต้องเลี้ยงดูอุปการะทางจตุปัจจัย เป็นต้น

ทางฝ่ายพระสงฆ์ก็ต้องให้ความสะดวกแก่ฝ่ายญาติโยม จึงถือการไปบิณฑบาตถึงบ้าน ฝ่ายญาติโยม มีอะไรก็ใส่บาตรถวายมา ไปบิณฑบาตหลาย ๆ บ้าน บ้านละเล็กบ้านละน้อย ทั้งนี้เพื่อมิให้เป็นการหนักใจหรือเป็นการบั่นทอนสกุล ญาติโยมเมื่อมีศรัทธาก็นำมาใส่บาตรคนละเล็กคนละน้อย เมื่อหลายคนท่านก็พอแก่ความต้องการก็กลับวัด การกระทำเช่นนี้ แม้จะนับเป็นเวลาพัน ๆ ปีมาแล้ว สกุลผู้นับถือพุทธศาสนาก็ยังทรงตัวอยู่ได้มิได้อัตคัดขาดแคลน ทางฝ่ายพระสงฆ์ก็เป็นอยู่ได้อย่างสมบูรณ์ตลอดมา เป็นเหตุให้งานพระศาสนาประสานกันได้ เพราะทางฝ่ายพระสงฆ์ก็ถือว่าเป็นกิจสำคัญเรื่องการบิณฑบาต ทั้งเป็นวินัยบัญญัติด้วย ทางฝ่ายอุบาสกอุบาสิกาก็ถือว่าเป็นเรื่องสำคัญ เท่ากับเป็นการทำบุญที่ง่ายที่สุดและไม่เป็นการกระทบกระเทือนรายจ่ายในครอบครัวแต่อย่างใด การบิณฑบาตและการใส่บาตรจึงเท่ากับเป็นธรรมเนียมอันสำคัญของพระพุทธศาสนา ซึ่งเท่ากับรักษาพุทธศาสนามาได้ถึงทุกวันนี้ ก็เพราะการประสานกันระหว่างฝ่ายพระและญาติโยม คือการบิณฑบาตและใส่บาตรนี้เองถ้าขาดเสียฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งแล้ว การสืบต่อพุทธศาสนาจะถึงซึ่งความลำบาก และหนักใจแก่แต่ละฝ่ายมาก เพราะการบิณฑบาตนั้นนอกจากจะเป็นการเลี้ยงพระสงฆ์ ผู้สืบต่อศาสนาแล้ว ยังเป็นการให้พระสงฆ์ไปเยี่ยมอุบาสกอุบาสิกาทุกวัน ซึ่งเป็นเหตุให้คุ้นเคยและเลื่อมใสสามัคคีอีกด้วย

การใส่บาตร

วิธีการใส่บาตร อุบาสกอุบาสิกา ผู้มีศรัทธาเลื่อมใส ใคร่บำเพ็ญบุญในการใส่บาตรให้แก่พระภิกษุสามเณร ก็จัดแจงของสำเร็จเป็นอาหารบริโภคได้เลย ซึ่งมีข้าวและกับอันบริโภคได้ในวันนั้น การจัดนั้นก็ทำพอสมควรแก่ศรัทธาของตน จะใส่บาตรสักกี่องค์ก็สุดแล้วแต่จะทำได้ การใส่นั้นก็เพียงเล็กน้อย เพราะว่าพระท่านมิใช่บิณฑบาตเพียงบ้านเดียว ผู้ตักบาตรทำบุญมีมากด้วยกัน เราอาจจะใส่บาตรเพียงข้าว 1 ทัพพี กับ 1 ห่อต่อองค์

หรือของหวานบ้างตามสมควร เราอาจจะใส่บาตร 1 องค์บ้าง 2 องค์บ้าง 10–20 องค์ ทุกวันหรือสุดแล้วแต่จะมีพระมาบิณฑบาต การใส่บาตรนั้นก่อนที่จะใส่ เมื่อพระท่านมายืนตรงหน้าแล้ว ก็นั่งลงยกขันข้าวขึ้นจบศีรษะทำความเคารพ (ให้ถูกกับคำสอนของพระพุทธเจ้าว่า "สัตบุรุษย่อมให้ทานโดยเคารพ มิให้ดุจโยนทิ้งเสีย") อธิฏฐานใจว่า **อิทํ เม ทานํ อาสวกฺขยาวหํ โหตุ** แล้วจึงตักข้าวใส่บาตร การยืนนั้นอย่ายืนห่างเกินไปหรือชิดเกินไป ให้ยืนพอได้หัตถบาส หัตถบาสแปลว่าบ่วงแห่งมือ คือ 1 ศอกธรรมดาเป็นพอดี

ครั้งแรกทีเดียวอาหารสำหรับใส่บาตรนั้น เป็นอาหารสำเร็จที่จะฉันได้ในวันนั้น เมื่อพระท่านบิณฑบาตรไปแล้ว ก็ฉันในวันนั้นมิให้เหลือฉันอีกในวันรุ่งขึ้น วันรุ่งขึ้นพระท่านก็ไปบิณฑบาตฉันใหม่ เพราะในข้อนี้พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติพระวินัยไว้ว่า **สนฺนิธิการกํ ขาทนียํ วา โภชนียํ วา ปาจิตฺติยํ** เก็บของฉันของเคี้ยวไว้กลางคืนต้องอาบัติปาจิตตียะ พุทธศาสนิก ก็นำเอาอาหารที่ตนทำเพื่อบริโภคในครอบครัวแบ่งไว้ทำบุญตักบาตรทุก ๆ วัน ตามที่จะหามาได้ทันหรือตามศรัทธา ปรากฏในครั้งพุทธกาล คือสมัยที่พระพุทธเจ้ายังทรงพระชนม์อยู่นั้น พระพุทธองค์เสด็จบิณฑบาตทุกวัน บางครั้งก็มีคนยากจนใส่บาตร บางทีก็มีคนรวยใส่บาตร พระองค์ก็ไม่มีอคติรับได้ทั้งนั้น ทั้งนี้เพื่อโปรดให้เขาเหล่านั้นได้บุญสาวกของพระองค์ก็เช่นกันได้ถือเอาการบิณฑบาตเป็นกิจวัตรประจำวัน เพราะเมื่อพระศาสดาบำเพ็ญเป็นตัวอย่าง ผู้สาวกก็ต้องทำตาม และเป็นจารีตประเพณีที่ถูกต้อง เป็นประโยชน์แก่พุทธศาสนา และพุทธบริษัทอย่างมหาศาลทีเดียว

วิธีการบิณฑบาต

การไปบิณฑบาตของพระสงฆ์ ต้องไปตอนเช้าเท่านั้น วันหนึ่งก็ไปเพียงครั้งเดียว ขณะที่ไปบิณฑบาตก็ต้องสำรวม ไม่เดินประดุจการไปอย่างอื่น ตามพระวินัยท่านให้ทอดจักษุลงเบื้องต่ำ อย่าเดินแซงหน้าแซงหลัง เดินห่างกันพอควรเวลามีผู้ใส่บาตรให้แลดูในบาตร ให้รับบาตรโดยความเคารพ ถ้าไม่ทำดังนี้ถูกปรับอาบัติ เป็นโทษผิดพระวินัย การไปบิณฑบาตนั้นมิให้เปล่งวาจาขอให้ไปโดยความสงบเรียบร้อย ไม่เปล่งวาจาขอหรือบอกบังคับนี้ เป็นการห้ามทางพระวินัย มีแต่ไปรับบิณฑบาตเฉพาะที่ผู้มีศรัทธาปสาทะ ความ

เชื่อความเลื่อมใส ฝ่ายอุบาสกอุบาสิกาเมื่อมีความเลื่อมใส และมีไทยธรรมแล้ว ก็นำอาหารบิณฑบาต รอการมาของพระภิกษุสามเณร โดยไม่เลือกว่าพระองค์ใดจะมา พบเข้าแล้วก็ใส่บาตรถวายท่านไปบางคนที่มีศรัทธาใคร่ทำการเพื่อความสะดวกทั้งฝ่ายพระและโยม ก็อาราธนาท่านให้มารับบิณฑบาต ณ ที่บ้านของตนเป็นประจำก็มี

สิ่งของที่ต้องใส่บาตรนั้น คืออาหารประจำวัน อย่างที่ครอบครัวทั้งหลายรับประทานกันนั่นเอง เมื่ออุบาสกอุบาสิการับประทานอย่างไร ก็ใส่บาตรเช่นนั้น ทั้งนี้พระสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์มีพระประสงค์จะให้พระสงฆ์เป็นผู้ที่เลี้ยงง่าย จึงได้ทรงบัญญัติให้บิณฑบาต อุบาสกอุบาสิกาก็ถวายตามมีตามได้ แต่ว่าการใส่บาตรนั้นธรรมเนียมที่แท้จริงเป็นอาหารสำเร็จรูปที่จะรับประทานเฉพาะวันนั้นจึงจะถูกต้อง อาหารดิบที่จะต้องนำมาหุงหรือมาต้มแกงอีกนั้นไม่ควร แม้แต่พระเมื่อรับมาก็เป็นอาบัติโทษผิดพระวินัย แต่ถ้าใคร่จะถวายอาหารดิบ ไม่ควรใส่บาตร ควรนำไปถวายที่วัดแล้วให้ไวยาวัจจกรจัดการทำถวาย ถ้านำเอาอาหารดิบใส่บาตรขณะที่ท่านบิณฑบาตเป็นการผิดธรรมเนียมดั้งเดิม และผิดทั้งพุทธประสงค์ด้วย **ยิ่งไปกว่านั้น** บางแห่งเกิดมีการใส่บาตรด้วยธนบัตรเงินตราที่ใช้แลกเปลี่ยนซื้อขายนี้เป็นการไม่สมควรเลย เพราะเหตุว่าถ้ากระทำเสียเช่นนี้ แม้จะเป็นการเพื่อให้ความสะดวกแก่พระสงฆ์ให้ท่านไปเลือกซื้อหาฉันเอาตามสบาย แต่ว่าถ้าอุบาสกอุบาสิกาทำเช่นนี้เสีย ย่อมเป็นการผิดพุทธวจนะอย่างสำคัญ และจะเป็นการเสื่อมแก่พระสงฆ์ทั้งหลายในอนาคตด้วยการจะถวาย จตุปัจจัย อันเกี่ยวข้องกับธนบัตรนั้น ควรจะถวายในกรณีย์อื่นมิใช่ใส่บาตร ควรจะทำให้ถูกตามพุทธบัญญัติ คือนำไปให้แก่ไวยาวัจจกรของพระภิกษุ โดยปวารณาแก่ท่านด้วยจตุปัจจัย ตามสมควรแก่กำลังของตนที่จะพึงถวายได้ เมื่อพระภิกษุท่านประสงค์ก็แจ้งแก่ไวยาวัจจกรเองอย่างนี้จึงจะถูกต้อง

ธรรมเนียมการบิณฑบาตนี้ ควรจะต้องรักษาไว้ให้เคร่งครัดด้วยกันทั้ง 2 ฝ่าย คือทั้งฝ่ายพระภิกษุสามเณร และฝ่ายอุบาสกอุบาสิกา ทางฝ่ายพระต้องถือว่าการบิณฑบาตเป็นกิจวัตรอันจะละทิ้งเสียมิได้ เพราะแม้แต่พระบรมศาสดายังทรงบิณฑบาตเป็นกิจวัตรทุกวัน ทั้งถือว่าเป็นการ " โปรดสัตว์ " หมายถึงว่าไปให้ความสุขทางธรรมพร้อมไปด้วย การไปบิณฑบาตนั้นไปด้วยความเมตตา มิใช่ไปด้วยความคุ้มแค้น หรือด้วยความสนุก ทาง

ฝ่ายอุบาสกอุบาสิกา ก็ต้องถือว่าพระสงฆ์ท่านมาโปรดให้เราได้บุญถึงบ้าน และเป็นการเลี้ยงพระสงฆ์ให้พระสงฆ์ ท่านอยู่เป็นสุขจะได้สาธยายธรรม บำเพ็ญสมณกิจสมณธรรม อันเป็นทางให้พ้นจากทุกข์และเพื่อจะได้อมตธรรม อันเป็นธรรมสูงสุดในพระพุทธศาสนา คิดว่าเมื่อท่านได้ธรรมแล้วก็คงบอกแก่เราผู้เป็นอุบาสกอุบาสิกา หรืออานิสงส์แห่งการปฏิบัตินั้นอาจจะส่งถึงแก่เราผู้เป็นอุบาสกอุบาสิกา

และทั้งได้ชื่อว่ารักษาความสามัคคีกลมเกลียวกันระหว่างฝ่ายพระและฆราวาสเป็นทางประสานงานกันให้ดำเนินไปโดยความราบรื่นเรียบร้อยถูกต้องตามหน้าที่ เป็นเหตุหนึ่งแห่งการตั้งอยู่ของพระพุทธศาสนาจนกระทั่งพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสแก่สามเณรองค์หนึ่งโดยการถามว่า **เอกนฺนาม กึ** หนึ่งไม่มีสองได้แก่อะไร สามเณรตอบว่า **สพฺเพ สตฺตา อาหารฏฺฐิติกา** สัตว์ทั้งหลายตั้งอยู่ได้เพราะอาหาร โดยเหตุนี้ การตั้งอยู่ของพระสงฆ์อันเนื่องจากการบิณฑบาต (อาหาร) อุบาสกอุบาสิกาก็เคารพในการใส่บาตร (อาหาร) เช่นนี้ย่อมจะเป็นหลักประกันความคงอยู่ได้ของพระพุทธศาสนา ทั้งในอดีต ปัจจุบันนี้ และอนาคตต่อไป

พระครูญาณวิริยะ (สิรินฺทโร)

(ท่านอาจารย์วิริยัง)

วัดดำรงธรรมาราม ขลุง จันทบุรี

ปัญหาธรรม

ของ

ม.จ. หญิง พูนพิศมัย ดิศกุล

บรรยายประจำวัน

ทางสถานีวิทยุ ท.ท.ท.

ปัญหาธรรม

ของ ม.จ. หญิง พูนพิศมัย ดิศกุล

บรรยายทางสถานีวิทยุ ท.ท.ท.

ท่านผู้ฟัง

ปัญหาของนิสิตอเมริกันมีว่า – ทำไมความเชื่อในพระพุทธศาสนาของคนชั้นสูงและคนธรรมดาๆ จึงไม่เหมือน ?

ตอบว่า – เป็นสิ่งที่พิสูจน์ให้เห็นชัดว่า คนเรามีสมองไม่เท่ากัน แม้จะสอนมาอย่างเดียวกัน ก็เชื่อไปคนละอย่าง อาจจะเป็นเพราะการอบรมเลี้ยงดูด้วยก็ได้ ทั้งนี้เพราะพระพุทธศาสนา ต้องเป็นคนที่คิดเป็นจึงจะเข้าใจได้ จึงยากสำหรับคนที่คิดไม่เป็น และเชื่อถือได้แต่ด้วยความโลภอย่างเดียว หวังว่าท่านจะเข้าใจ

ปัญหาของฝรั่งมีว่า – พระสงฆ์ไทยทำอะไรได้บ้าง ?

ตอบว่า – ท่านมีงานที่จะทำได้มากมาย แต่ท่านจะต้องทำตามหนทางของท่านไม่ใช่อย่างเดียวกับคนทั่วไป เพราะท่านเป็นผู้ที่เขาบูชาแล้วว่าเป็นที่พึ่ง จึงจะทำตัวให้เหมือนกับเขาไม่ได้ ถ้าท่านอยากจะเหมือนกับเขาก็สึกออกมาทำได้ตามใจชอบ จะไม่มีใครว่าอะไรเลย แต่เพราะได้แสดงว่าเป็นที่พึ่งของเขาแล้ว คนทั้งหลายเขาจึงมีสิทธิที่โกรธเคืองได้ว่าทำลายศาสนาของเขา ส่วนงานที่จะทำนั้น ท่านทำได้ตั้งแต่เริ่มสร้างวัดได้เอง การช่างต่าง ๆ ก็ทำได้ สั่งสอนคนทั่วไปทางพระศาสนาก็มีอยู่มากมายถ้าท่านจะทำ

เรากำลังคลั่งทางวิชาการทางโลก ก็เลยลืมทางวัดเท่านั้นเอง หวังว่าท่านจะเข้าใจได้ ถ้าท่านผู้ถามอยู่ไปนาน ๆ ในเมืองไทยก็จะรู้ได้เอง

ปัญหามีว่า – ทำไมฝรั่งบางคนจึงว่าพุทธไม่ใช่ศาสนา เป็นแต่ปรัชญาเท่านั้น ?

ตอบว่า – เพราะฝรั่งคนนั้นไม่ได้เรียนรู้จริง ๆ ก่อนอื่นเราจะต้องถามก่อนว่า ศาสนาเป็นอย่างไร จะตอบได้ว่า 1. ต้องมีผู้สร้างศาสนานั้น 2. ต้องมีพระธรรมคำสั่งสอน 3. ต้องมีพระสงฆ์ผู้รักษาไว้ 4. ต้องมีพิธี : สวดมนต์, เทศน์ต่าง ๆ 5. ต้องมีวัด

เราชาวพุทธเราก็มีครบทุกอย่าง คือ

1. พระพุทธเจ้า – ผู้สร้าง
2. พระธรรม – พระไตรปิฎก
3. พระสงฆ์ – พระภิกษุ ผู้สอนและรักษาไว้
4. พิธี – ก็มีอยู่ทุกวันพระ และตามประเพณีต่าง ๆ
5. วัด – คือสถานที่ ก็มีอยู่ทั่วไป.

เมื่อเรามีครบถ้วนเช่นเดียวกับศาสนาอื่น ๆ แล้ว ทำไมจึงจะไม่เรียกว่าศาสนาเล่า ?

ปัญหามีว่า – หนูโตแล้ว ทำไมคุณแม่ต้องให้ผู้ใหญ่ไปไหนไปด้วย เหมือนมีผู้คุม ?

ตอบว่า – ปัญหานี้ฉันก็เคยทูลถามพ่อฉันมาแล้ว ท่านตรัสตอบว่าถึงโตแล้วก็โตแต่ตัว จิตใจยังไม่โตเพราะยังไม่เคยรู้จักเล่ห์กลของโลก เขาถึงให้ผู้ใหญ่ไปคุ้มครองดูแล เช่นถ้ารถไปเสียหรือถูกขโมย ผู้ใหญ่จะช่วยจัดการแก้ไขให้ได้แทนที่จะต้องนั่งร้องไห้อยู่คนเดียวทั้งเขาจะเป็นพยานให้ได้ด้วยว่าเราไม่ใช่ผู้หญิงเที่ยวสำส่อน ทำให้คนดีเขารังเกียจที่จะร่วมวงด้วย ท่านตรัสว่าแม้ฝรั่งแต่ก่อนเขาก็มีกัน นี่เรียกว่า Cheferone เชพเปอร์โรน เจ้านายในวังก็มีพวกท้าวนาง, เฒ่าแก่ ไปไหนไปด้วย ด้วยเหตุอย่างเดียวกัน เขาไม่ได้ไปเพราะทำให้ตัวโตขึ้น เว้นแต่คนโง่จะคิดเห็นเช่นนั้น

ปัญหามีว่า – ดิฉันกลุ้มใจเสมอ ๆ จะทำอย่างไรดี ?

ตอบว่า – เลิกกลุ้มเสีย แล้วนึกถึงพระพุทธธรรมที่ว่า อนิจจํ ทุกขํ และอนัตฺตา คือทุกสิ่งเป็นอนิจจํ ไม่มีอะไรอยู่คงที่ ตราบใดโลกยังหมุนอยู่ ทุกสิ่งต้องเปลี่ยนไปตามเรื่อง ถูกใจบ้าง ไม่ถูกใจบ้าง แม้ทั้ง 2 อย่างนี้ก็ไม่อยู่ต้องเปลี่ยนไปเหมือนกัน ฉนั้นอย่าแก้มันด้วยทางบาป ต้องอดทนจนกว่ามันจะหมดไปเอง แล้วทำใจเสียใหม่ เมื่อเข้าใจได้แล้ว ก็จะหายกลุ้มไปเอง

ปัญหามีว่า – การทำยาฉีดแก้โรคต่าง ๆ นั้น ต้องทำจากสัตว์ที่มีชีวิต จะไม่เป็นบาปหรือ ?

ตอบว่า – การใช้ยาฉีดยัง ไม่มีปรากฏ ในตำนาน ใด ๆ เพราะเพิ่งจะเกิดขึ้นเร็ว ๆ นี้เองจึงไม่รู้ว่าท่านว่าไว้อย่างไร แต่ถ้าคิดดูเวลานี้ ก็จะเห็นได้ว่า เราทำเพราะจะช่วยชีวิตสัตว์ส่วนมาก เราไม่ได้มุ่งหมายจะทำลาย คงจะไม่เป็นบาปดอกกระมัง อย่างน้อยก็เป็นบุญทางหนึ่ง เป็นบาปทางหนึ่ง จะเป็นการเสมอกัน เช่นเราพูดว่า ตู่กันไปก็ได้ดอกกระมัง

ปัญหามีว่า – โมหะคืออะไรคะท่าน ?

ตอบว่า – โมหะแปลว่าหลง หรือเข้าใจผิด ยกตัวอย่างว่า เราลงทุนแต่งตัวแพง ๆ เพื่อจะให้คนเห็นว่าสวยกว่าดีกว่าคนอื่น แต่ลืมไปว่าที่จริงความเห็นคนไม่เหมือนกัน สิ่งใดเราเห็นสวย คนอื่นเขาเห็นน่าเกลียดก็เป็นได้ ทำให้เสียเงินไปเปล่า ๆ อย่างนี้เราเรียกว่า – หลง คือหลอกตัวเอง ไม่มีแก่นสาร

ปัญหามีว่า – ทำไมเมื่อว่านะโม ๓ หนแล้วจึงต้องว่าหนที่ 2 ที่ 3 อีก ?

ตอบว่า – ที่ต้องว่า 3 หนเพราะเผื่อผู้ว่าตาม จะไม่ทัน ได้ยินว่าพระท่านว่าแล้ว ฉนั้นถ้าไม่ได้ยินหนที่ 1 ก็จะได้ยินหนที่ 2 ถ้าไม่ได้ยินหนที่ 2 ก็จะได้ยินหนที่ 3 เป็นอันจะต้องได้ว่าทันหนหนึ่งเป็นแน่ ไม่ขาดการรับศิลไป

ปัญหามีว่า – ลูกนิมิตคืออะไรคะท่าน ทำไมบางแห่งก็มีลูกเดียว บางวัดก็มีหลายลูก ?

ตอบว่า – ลูกนิมิตนั้น ที่จริงก็โฉนดที่ดินนั่นเอง แต่ของท่านดีกว่าทำด้วยกระดาษ เพราะกระดาษยังมีหายได้ ถูกขโมยได้ ไหม้ไฟก็ได้ ถูกปลอมก็ได้ แต่ถ้าท่านฝังลงไว้ในแผ่นดินแล้ว แม้จะเป็นเวลานานเท่านาน ถ้าจะพิสูจน์พื้นที่กันแล้วเมื่อไร ก็จะยังรู้ได้ว่าเป็นที่วัด ใครจะโกงไม่ได้ ส่วนที่มีหลายลูก ก็เพราะถ้าขุดดูแล้ว จะบอกได้ว่าตรงไหนเป็นที่อะไร เช่นเป็นโบสถ์ เป็นเสมารอบโบสถ์ เป็นต้น จึงนับว่าเป็นการทำโฉนดถวายวัดอย่างมั่นคง จะต้องได้กุศลมากอยู่เอง

ปัญหามีว่า – ทำไมพระพุทธบิดาจึงไม่ติดตามเจ้าชายสิทธัตถะให้เสด็จกลับไปครองราชย์ ?

ตอบว่า – เจ้าชายทรงมีพระชนม์ถึง 29 ปีแล้ว ทรงมีเหตุผลอย่างดีวิเศษ ที่จะทรงช่วยโลกมนุษย์โดยไม่เห็นแก่พระองค์ และทางบ้านเมืองก็มีพระราหุลอยู่แทนพระองค์แล้ว จึงไม่มีเหตุที่จะข่มขืนพระทัยให้เสด็จกลับมาทำไม ส่วนที่ว่าทรงทิ้งหน้าที่ดูแลครอบครัวนั้น ผู้ถามเป็นผู้เห็นแก่ตัวอย่างน่าอับอาย และจะหาว่าทิ้งลูกเมียก็ไม่ถูก เพราะทั้ง 2 พระองค์ มีผู้ดูแล คือสมเด็จพระราชบิดา และพระประยูรญาติอยู่พร้อมมูล ไม่ได้มีแต่ตัว และไร้ถิ่นฐานบ้านช่อง เช่นคนธรรมดาสามัญ

ฉนั้น ขอให้เรียนเสียใหม่อย่าคิดอย่างคนไม่มีหลักฐาน จะได้ทำให้รู้จักเหตุผลดีขึ้น

ปัญหามีว่า – จิต และวิญญาณผิดกันอย่างไร ?

ตอบว่า – จิตคือธาตุรู้สึก เป็นนามธรรมที่เห็นด้วยตามนุษย์ไม่ได้ ท่านจึงเรียกว่ารูปกับนามหรือกายกับจิต สมัยใหม่จะเรียกว่า **ชีวิต** ก็ได้กระมัง เมื่อตายแล้วก็เรียกว่า – วิญญาณ เท่าที่เรียนกันอยู่ในเวลานี้เราเชื่อว่าไฟฟ้า หรือธาตุไฟในตัวเรานี่เอง ที่รวมกันล่องลอยไปตามบุญบาป ในเมื่อไม่มีกายจะอาศัยแล้ว หวังว่าท่านจะเห็นด้วย

ปัญหามีว่า – กรรมนั้นจะต้องใช้ไปทุกชาติหรืออย่างไร ?

ตอบว่า – ถ้าชาตินี้ยังใช้ไม่หมด ก็ต้องใช้ต่อไปซีคะ นี่ยังเป็นสังสารวัฏฏ์อยู่ ก็เพราะใช้กรรมไม่หมด ซ้ำกลับมาเพิ่มเติมอีกมันก็ต้องกลับมาไม่จบสิ้น ท่านจึงสอนให้ไปพระนิพพานเสีย จะได้ยุติได้

ปัญหามีว่า – อะไรคือสวรรค์และนรก ?

ตอบว่า – ปัญหานี้ถามกันมาแต่ดึกดำบรรพ์ ยังไม่จบจนบัดนี้ ผู้ตอบเข้าใจว่าสวรรค์คือสุขสบายเป็นรางวัลที่ได้ทำดี นรกก็คือการถูกลงโทษที่ทำบาป จะอยู่ในโลกใดที่ใดก็เป็นเช่นนั้น เพราะสิ่งใดมีเหตุ สิ่งนั้นต้องมีผลแน่ หวังว่าท่านจะเข้าใจและเห็นด้วย

ปัญหามีว่า – ทำอย่างไรจึงจะใจเย็นได้ ?

ตอบว่า– ข้าพเจ้าเคยลองเอาเสื้อเก่ามาแก้ ใหม่และค่อยๆเราะทีละห่วงจักรเย็บไม่ให้ขาดได้ แล้วเย็บเป็นตัวใหม่ได้โดยไม่มีอะไรขาด ถ้าอยากดึงเพราะแก้ไม่ออกก็วางพักเสียทีหนึ่ง แล้วทำใหม่ เวลาทำได้จะใจเย็นลงจนลืมโทษะโมหะได้จริง ๆ ถ้าไม่มีเสื้อเก่าก็โยนกลุ่มด้ายให้มันยุ่งจนแก้ไม่ได้ แล้วเอามาพยายามแก้ ก็มีผลเหมือนกัน ถ้าท่านยังไม่เชื่อขอเชิญลองดู

ปัญหามีว่า – ทำไมจะต้องมีการแต่งงานให้สิ้นเปลือง ?

ตอบว่า – การแต่งงานนั้นไม่จำเป็นต้องสิ้นเปลืองก็ได้ เพียงไปลงทะเบียนที่อำเภอก็มีหลักฐานแล้ว เป็นความฟุ้งซ่านไม่รู้จักตัวเองต่างหาก ที่ทำให้สิ้นเปลือง การแต่งงานนั้น เป็นการตั้งฐานะครอบครัวชื่อเสียงเพื่อให้ลูกรักษาวงศ์ตระกูลต่อไปยืนนาน เป็นเรื่องของมนุษย์ธรรม เขาไม่ได้แต่งกันเพราะกิเลสหรือโลภะ เพื่อเอาสมบัติเร็ว ๆ อย่างปัจจุบันนี้

ปัญหามีว่า – พ่อแม่ไม่ได้ตั้งใจให้เราเกิด เราเกิดมาตามธรรมชาติ ฉนั้น จะเป็นบุญคุณอย่างไร ?

ตอบว่า – พ่อแม่ก็มีหลายชนิด ชนิดที่เธอพบนี้ เขาเรียกว่าชนิด **เขาดิน** โดยมากพ่อแม่จะรักลูกทุกคน เว้นแต่รักอย่างไรเท่านั้น แม้จะยอมรับว่าไม่ได้ตั้งใจให้เกิด มันเกิดเองก็ตาม แต่เขาจะต้องเลี้ยงดู จนเดินได้ พูดได้ เสียเงินให้เข้าโรงเรียน จนออกมา จนเนรคุณได้ จะไม่นับว่าเป็นบุญคุณดอกหรือ อย่าไปนรกเลยไปสวรรค์ดีกว่า

ปัญหามีว่า – ทำไมฉันถึงไม่เหมือนเพื่อนคนอื่นเขา เขาไป ร.ร. ด้วยรถยนต์ ส่วนฉันต้องเดิน ?

ตอบว่า – เขาไปด้วยรถยนต์เพราะพ่อแม่เขามีให้เขาไปได้ เขาก็ไป เธออยากขี่รถยนต์บ้าง ก็ขออาศัยเขาไปซี่ ทำไมไม่ไปเกิดกับพ่อแม่ที่เขามีรถยนต์เล่า เป็นความผิดของเธอเอง ที่เกิดไม่ถูกที่นี่แหละในทางศาสนาท่านจึงให้ดูว่าเพราะเราทำกรรมมาไม่เท่ากันจึงไม่เหมือนกันได้ เธอคิดเช่นนี้เพราะยังไม่มีศาสนาจึงทำให้เธอคิดได้แต่ด้วยตาเท่านั้น คิดด้วยสมองไม่เป็น ไปเรียนเสียใหม่ จะได้ฉลาดขึ้น

ปัญหามีว่า – คำว่า **ช่องว่าง** แปลว่าอะไรคะ ?

ตอบว่า – ปัญหานี้ผู้ตอบยอมแพ้ ไม่เข้าใจ คำว่า **ช่องว่าง** – จริง ๆ อะไรมันว่าง ใครทำให้ว่าง และจะทำอย่างไรถึงจะไม่ว่าง โดยไม่รังแกใครเขา

ใครอธิบายให้หายข้องใจได้จะยินดีและขอบใจมาก

ปัญหามีว่า – จะแก้ความเสียใจอย่างไรดี ?

ตอบว่า – ปัญหาอยู่ที่ว่าเสียใจเรื่องอะไร ถ้าเป็นเรื่องที่เราไม่ได้ทำผิด เป็นเรื่องที่เผอิญเป็นไปเองด้วยโชคชะตาเคราะห์กรรม ก็ควรปล่อยตัวเองว่าเราเกิดมามีอวัยวะครบถ้วน หูไม่หนวก ตาไม่บอด มือไม่ด้วน ตีนก็มีเดิน ดีกว่าเจ้าพวกพิการเป็นไหน ๆ ถ้าเราขยันก็ไม่ต้องให้ใครเลี้ยง อย่าไปเทียบเคียงกับคนที่เขาดีกว่า จงดูแต่คนที่เขาแย่กว่าเรา ก็จะทำให้เห็นว่าไม่ใช่เราคนเดียวที่มีทุกข์ในโลกนี้ ดีกว่าหาเรื่องโศกเศร้าไม่มีประโยชน์อะไร

ปัญหามีว่า – ท่านหญิงไปต่างประเทศมามาก เห็นว่าที่ไหนน่าอยู่กว่าทุกแห่งค่ะ ?

ตอบว่า – ที่ไหนก็ไม่ดีเท่าบ้านเรา เพราะจะสนุกเท่าไรก็ไม่สบายเท่ากับที่เราคุ้นเคยมาแต่เกิด โดยเฉพาะไม่รู้จักใจคนได้เท่าพวกเรา ถึงเวลามีทุกข์ไม่รู้ว่าจะไปปรึกษาใครได้ แต่ถ้าจำเป็นจะต้องอยู่จริง ๆ ก็จะต้องคิดหาเพื่อนเอาใหม่เท่านั้นเอง แต่บางคนเขาก็อยู่กันได้นาน ๆ เห็นจะไม่เหมือนกันทุกคน

ปัญหามีว่า – ท่านหญิง เห็นด้วยกับความ เท่าเทียมกัน ในระหว่างผู้หญิงกับผู้ชายหรือไม่ ?

ตอบว่า – เห็นไม่ได้เพราะพระเจ้า หรือธรรมชาติได้ปรุงแต่งหน้าที่มาให้คนละอย่างเสียแล้ว จึงเห็นว่าเราต่างคนต่างมีหน้าที่สำคัญด้วยกันอยู่แล้ว แต่เราไม่ได้ทำต่างหากที่เราไม่ได้ทำเพราะเราดูด้วยตาและอารมย์ไม่ได้ดูสมอง จึงกลายเป็นเรื่องขบขันไป หวังว่าวันหนึ่งเราจะกล้าพอที่จะเป็นความจริง

ปัญหามีว่า – เราไม่มีเสรีภาพ แม้เดินเล่นคนเดียวก็ถูกด่า จะทำอย่างไรดี ?

ตอบว่า – การที่เดินเล่นคนเดียวก็ถูกด่านั้นไม่ใช่ขาดเสรีภาพ เพราะไม่มีผู้ใดห้าม กฎหมายก็ไม่ได้ห้าม แต่เราจะห้ามคนไม่ให้ด่าไม่ให้นินทานั้นไม่ได้ ถ้าเราอยากเดินก็ต้องทนให้เขาด่า เสรีภาพนั้นทุกคนมีเท่ากันด้วยการกระทำของเราต่างหากที่เป็นผู้ชี้ว่าเราเป็นคนชนิดไร ไม่เชื่อก็ลองนอนกลางถนนดู คนที่มาเห็นจะต้องนึกว่า เรามาจาก ร.พ. บ้า หรือเขาดินแน่ ไม่เชื่อเชิญลอง

ปัญหามีว่า – คนแต่งหน้าเขาว่าแก่เร็ว จริงหรือเปล่าค่ะ ?

ตอบว่า – ข้าพเจ้าไม่รู้เลย เพราะไม่เคยแตะต้องมาตั้งแต่เป็นสาวเคยเขียนคิ้วและปาก แต่เมื่อแต่ง fancy ปีใหม่เท่านั้น ตามธรรมดาพ่อท่านว่าคนที่เขาตกแต่งเพิ่มเติมนั้น เพราะของเดิมของเขาไม่ดี จึงต้องแก้ไข ถ้าเราที่ดีอยู่แล้วเก็บไว้อวดโก้กว่า เผอิญเราเห็นจริงตามท่านว่า จึงไม่ได้ทำ

ปัญหามีว่า – ทำไมไม่ให้ผู้หญิงบวช ?

ตอบว่า – เพราะพระพุทธสาวกท่านทราบพระพุทธประสงค์ดี ท่านจึงไม่ต่ออายุให้มีอุปัชฌายิณีย์ผู้บวชให้ได้ต่อมา เมื่อไม่มีผู้บวชให้ได้แล้วภิกษุณีจึงหมดไปเองโดยปริยาย

แม้จะไม่มีภิกษุณี แต่ชีก็ดี อุบาสิกาก็ดี ก็สามารถจะเป็นพระอรหันต์ และขึ้นถึงพระนิพพานได้เท่ากับสงฆ์เหมือนกัน ผิดแต่เรียกชื่อและศีลเท่านั้น

ปัญหามีว่า – ศาสนาสอนไม่ให้ฆ่า แล้วทำไมมีสงคราม ?

ตอบว่า – เพราะคนไม่ยึดถือศาสนาจริงและถูกต้อง ทำให้เห็นได้ชัดว่าโลกกับธรรมจึงเข้ากันไม่ได้ ได้แต่เพียงช่วยกันให้ดีขึ้นเท่านั้น เมื่อไรคนดีขึ้นเพราะทำตามศาสนาเมื่อนั้นก็จะไม่มีสงคราม เมื่อไรคนเลวทรามไม่มีศีลมีธรรมใจบาปหยาบช้า โลกก็หมดความสุขดังที่เราเห็น ๆ กันอยู่ ฉนั้นเราจะไม่ช่วยกันทำให้คนดีโดยมีศาสนาถูกต้องจนมีสุขด้วยกันได้ดอกหรือ

ปัญหามีว่า – เราไม่ฆ่าแล้วทำไมกินเนื้อสัตว์ ?

ตอบว่า – พระพุทธเจ้าตรัสว่า – "จงมีชีวิตอยู่ด้วยไม่ทำให้ผู้ใดเดือดร้อนเพราะเรา" ถ้าเราเลือกกินนั่นไม่ได้กินนี่ไม่ได้ ก็ทำให้เขาผู้เลี้ยงดูลำบากเช่นกัน ฉนั้นผู้เป็นพุทธจึงเป็นผู้เลี้ยงง่าย ไม่เลือก, ไม่จู้จี้ แต่เราก็ไม่กินของเป็น ๆ หรือสั่งให้เขาทำให้ เพราะถือว่าเป็นบาปถานสมคบ หวังว่าจะเข้าใจได้

ปัญหามีว่า – พระที่เผาตัวตายนั้นบาปหรือไม่ ?

ตอบว่า – การฆ่าเป็นบาปทั้งนั้นแต่พระฝ่ายมหายานท่านถือศีลพระโพธิสัตว์ว่า– ถ้าตายเพื่อศาสนาไม่บาป

เท่าที่เราเห็นอยู่ก็ไม่เห็นจะได้ประโยชน์อะไร ใครจะเผาตัวตายก็เป็นเรื่องของคน ๆ นั้นเอง 2–3 วันคนก็ลืมหมด ทำให้เห็นว่าคนเรามีความเห็นแปลก ๆ กัน ผลของกรรมจึงไม่เหมือนกัน

ปัญหาฝรั่งถามว่า – ท่านมีการสอนศาสนาในโรงเรียนหรือเปล่า ?

ตอบว่า – มีแต่สอนให้รู้ว่ามีศาสนาพุทธว่าอย่างนั้น ๆ ในชั้นสูง ๆ และในมหาวิทยาลัย ก็สอนแต่ศาสนาเปรียบเทียบ สอนพอให้รู้ไม่ได้ให้ **เข้าใจ** ว่าศาสนามีคุณอย่างไรแก่ชีวิตมนุษย์ ด้วยเขาอธิบายว่าไม่มีครูพอจะสอนได้ ซึ่งเป็นที่น่าเสียดายเป็นอย่างยิ่ง

ปัญหามีว่า – เด็กอ่านหนังสือไม่ถูก เขียนหนังสือไม่สวยและอ่านไม่ออกด้วยแม้เรียนจบแล้ว จะทำอย่างไร ?

ตอบว่า – ควรจะตัดเงินเดือนครูตามจำนวนนักเรียนที่เสีย และถ้านักเรียนรู้ดีต้องให้รางวัลครูด้วย ถ้าเราสอนให้ครูรู้จักรับผิดชอบต่อชีวิตเด็กได้เมื่อไรแล้ว เมื่อนั้นการศึกษาจะรุ่งเรืองได้ หวังว่าท่านจะเห็นด้วย

ปัญหามีว่า – ไม่มีข้าวจะกินจะทำอย่างไรดี ?

ตอบว่า – ไม่มีข้าวกิน, ก็กินข้าวโพด, กินเผือก, กินมัน มีของกินถมไป ถ้าเราไม่ขี้เกียจเราก็ไม่อดตาย ถ้าเราไม่มีสตางค์เราก็รับจ้างเขาได้ ถ้าเราไม่โกงไม่ขโมยเขาแล้ว หาคนจ้างได้ถมไป เพราะเราเลือกแต่งานเบา ๆ เอาค่าจ้างมาก ๆ จึงไม่มีใครเขาจ้าง คิดดูให้ดีว่า ทำงานบริสุทธิ์กับเป็นขอทานนั้น อย่างไหนจะน่าอายกว่ากัน

ปัญหามีว่า – ทำอย่างไรจึงจะทำให้คนเชื่อศาสนาอย่างเดียวกันได้ ?

ตอบว่า – ไม่มีทาง เพราะเราจะบังคับใจคนไม่ได้ จะบังคับได้แต่กายด้วยเหตุนี้จึงมีนิกายต่าง ๆ เกิดขึ้นตามที่เชื่อต่าง ๆ กัน

ถ้าจะให้เชื่อเหมือนกัน ต้องให้ความเข้าใจก่อน แม้เช่นนั้นก็เข้าใจไม่ได้เหมือน ๆ กัน พระพุทธเจ้าจึงทรงสอนให้ถือเอาเหตุผลเป็นหลัก หวังว่าท่านจะเห็นด้วย

ปัญหามีว่า – ทำไมรู้ว่าเราต้องเกิดอีก ?

ตอบว่า – รู้ตามเหตุและผลถ้าไม่เชื่อการรำลึกชาติของพระและเด็ก ๆ ซึ่งปดไม่ได้และปดไม่เป็น เมื่อมีเหตุแล้วก็ต้องมีผล เช่นมีเกิดก็ต้องมีตาย เมื่อตายแล้วก็ต้องมีเกิดไม่เช่นนั้นจะทำดีทำชั่วไปทำไม ถ้าตายแล้วสูญเหมือนกันหมดแล้วทำไมคนจึงเกิดมาไม่เหมือนกัน ที่เกิดมาไม่เหมือนกันก็เพราะเหตุที่ทำมาไม่เหมือนกัน แม้พ่อแม่เดียวกันขอให้คิดดูให้เห็นเหตุและผลก่อนจะเชื่ออย่างไร

ปัญหามีว่า – ทำไมศาสนาพุทธจึงกดผู้หญิงต่ำกว่าผู้ชาย ?

ตอบว่า – ศาสนาพุทธไม่มีกดผู้หญิงแต่อย่างไร เราพูดกันว่าบิดามารดาแต่ในพระไตรปิฎก ท่านจะใช้คำว่ามารดาบิดาทุกแห่งไป ทั้งนี้พระพุทธเจ้าทรงยกย่องผู้หญิงว่าเป็นครูคนแรกของมนุษย์ ส่วนการที่ไม่ทรงเห็นด้วยกับการบวชนั้นเพราะท่านทรงทราบธรรมชาติของผู้หญิงและผู้ชายดีว่าไม่เหมือนกันที่ควรจะใช้ชีวิตอย่างเดียวกัน แต่ท่านก็ไม่ได้ทรงปิดประตูนิพพานหรือห้ามเป็นพระอรหันต์ได้เท่าถึงกับผู้ชาย อยู่ที่ตัวผู้หญิงเองจะทำได้เพียงไร

เราต้องเอาความจริงขึ้นพิจารณาไม่ใช่เอากิเลสขึ้นพิจารณา จึงจะเข้าใจได้

ปัญหาของ บี.บี.ซี. ว่า – Anna ในเรื่อง The King & I เป็นชาวเมือง Wales ฉนั้นพวก Welsh จึงอยากรู้เรื่องจริง ท่านจะเล่าให้เราฟังบ้างจะได้ไหม ?

ตอบว่า – ได้คือแหม่ม Anna Lonislenoven เป็นครูสอนภาษาอังกฤษเจ้านายพระเจ้าลูกเธอ ในพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 4 อยู่ 4–5 ปี ในวังหลวง ต่อมาแหม่มชักจะเข้ายุ่งกับเรื่องทางการเมือง ถึงเวลาจะขึ้นเงินเดือน พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงไม่ทรงขึ้นเงินเดือนพระราชทานแกก็ลาออกกลับไปบ้าน แล้วไปพิมพ์เรื่องเมืองไทยขายเป็นเล่ม ๆ เจ้านายผู้ทรงเป็นลูกศิษย์ทรงเขียน จ.ม. ไปต่อว่า ๆ ทำไมครูจึงเขียนได้เช่นนั้น ครูตอบมาว่า ครูไม่ได้เขียน พวก นสพ. เอาไปเขียนเอง แล้วมาขอใช้ชื่อว่าแกผู้เขียน แกยอมเพราะแกกำลังจน เสียดายที่ค้นหา จ.ม. ตอบฉบับนั้นไม่ได้เพราะย้ายที่กันหลายหนนัก

ปัญหามีว่า – วัฒนธรรม นั้นเป็นกฎหมายหรือเปล่า ฯ

ตอบว่า – ไม่ใช่กฎหมาย แต่เป็นความนิยมของปู่ย่า ตายาย ของเราเองนี่มีมาโดยเหตุผล ซึ่งอาจจะมีการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาก็ได้ เช่นแต่ก่อนเราแต่งตัวไว้ทุกข์ตามอายุผู้ใหญ่แก่กว่าผู้ตายแต่งดำ เด็กอ่อนกว่าผู้ตายแต่งขาว ต่อมาเรามีงานมากขึ้นไม่มีเวลากลับไปเปลี่ยนเครื่องแต่งตัวให้ทันงานได้ เราก็เปลี่ยนเป็นแต่งดำสีเดียว โดยเหตุผลเพื่อความสดวก แต่ก็ยังเป็นวัฒนธรรมของเราอยู่

ปัญหามีว่า – ทำไมต้องมีทรงจุดผักแคในงานศพ ?

ตอบว่า – เข้าใจว่าเป็นเพราะสถานที่และความสอาดปราศจากโรคภัยอย่างเดียว ที่ทำให้มีการเสด็จเข้าในเมรุ หรือทรงจุดแต่เพียงผังแค แต่เมื่อจะกล่าวว่าไม่เหมาะแก่การเสด็จขึ้นไปจะทำให้เจ้าภาพเสียใจได้ จึงกลายเป็นเทียบชั้นบรรดาศักดิ์ไป เช่นเดียวกับการพะราชทานน้ำอาบศพ ก็เริ่มขึ้นเพราะจะดูให้แน่ว่าตายจริง ๆ หรือไม่แล้วก็เลยกลายเป็นประเพณีไป ส่วนการจุดผักแคนั้นแต่ก่อนไม่มีเสียงไม่มีควัน ไฟวิ่งเข้าไปใต้ศพเงียบ ๆ แล้วลุกโพลง น่าดูดี

ปัญหามีว่า – ทำไมต้องยกมือขึ้นเอางานก่อนจะรับพระราชทานสิ่งของ ?

ตอบว่า – กฎหมายก็ดี พระวินัยก็ดี ท่านทำไม่เพื่อบังคับคนชั่วเพราะคนดีเขารู้ว่าอะไรผิดอะไรถูก คนชั่วอาจจะไม่รับแต่ของให้ อาจจะแอบจับมือใต้ของก็ได้ เขาจึงสอนให้ขอโทษเสียก่อนรับของ ว่าถ้ารับผิดไปถูกมือเข้าก็ขอโทษด้วยเรียกว่าเป็นกิริยาผู้ดีเช่นเดียวกับชาวบ้านนอกเขาจับข้อศอกไว้เวลารับของ เพราะกลัวมือจะสั่นจนจับของผิด ๆ ได้ ทุกสิ่งย่อมมีเหตุและผลเมื่อไม่เข้าใจก็เลยเป็นแปลกปลาดไป

ปัญหามีว่า – มหายานและเถรวาทผิดกันอย่างไร ?

ตอบว่า – ถ้าเปรียบกันทาง Christ ศาสนาก็คล้าย ๆ แคทโธลิค คือมหายานและโปรเตสตัน คือเถรวาท

ศีลธรรมเหมือนกันโดยมาก แต่ความมุ่งหมายผิดกันเช่นมหายานมุ่งเป็นพระ-โพธิสัตว์ เพื่อกลับมาสั่งสอนมนุษย์ต่อไปอีก จนได้เป็นพระพุทธเจ้า แต่เถรวาทมุ่งเป็นพระอรหันต์ คือสูญเลยไม่มีเกิดมีตายอีกเท่านั้น หวังว่าท่านจะเข้าใจได้

ปัญหามีว่า – ทำไมพระจึงรักชาติไม่ได้ ?

ตอบว่า – ใครว่าไม่ได้ แต่ต้องไม่ลืมว่าพระสละโลกนี้แล้วไม่มีสิทธิ์จะมายุ่งเกี่ยวนอกจากช่วยเหลือมนุษย์ด้วยความเมตตากรุณาทั่วไป ถ้าอยากเกี่ยวข้องในทางโลกก็ **สึกได้** ไม่มีเหตุจะต้องเอาผ้ากาสาวพัตรที่เขาไหว้กราบไปทำให้โสโครกสกปรก ถ้าเอาของเขาไปทำลาย พวกเจ้าของศาสนาทุกคนเขาก็มีสิทธิ์จะลงทัณฑ์ให้สมใจได้ ตัวอย่างก็มีอยู่ในสมัยข้าศึกมาล้อมกรุงเก่าอยู่ ท่านมหานาคท่านทนความรักชาติของท่านไม่ได้ ท่านก็ลาสิกขาออกไปรบกับข้าศึกได้ ผู้ที่สละโลกไปแล้ว ควรหรือที่จะกลับกลอกให้เสียกับพระศาสนาอย่างน้อยก็ไม่ใช่พระจริง หวังว่าท่านเห็นด้วย

ปัญหามีว่า – ทำไมพระไปดูไปฟังตามที่ประชุมชนไม่ได้ ?

ตอบว่า – เพราะที่ประชุมชนเป็นที่รวมคนทุกชนิด ดีบ้างชั่วบ้าง พระเป็นผู้ที่คนบูชากราบไหว้ ไม่มีใครชอบเห็นคนมาดูถูกผู้ที่เขากราบไหว้ ในพระวินัยท่านว่าจะโฆจร คือไม่ใช่ที่สงฆ์จะควรไป ถ้าพูดง่าย ๆ ก็คือพระเป็นมนุษย์พวกหนึ่งที่ต้องมีฐานะอยู่บนหัวคน ฉนั้นจะลงมาเท่ากับเขาไม่ได้ แม้จะเข้าไปโดยไม่รู้ก็ต้องรีบกลับ ถ้าสึกไม่ได้ยังพอเป็นเพียงคดี แต่ถ้าศึกได้ก็ไม่มีทางยกโทษ

ปัญหามีว่า – ทำไมท่านว่าพระเดินกระบวนผิด ไม่มีในพระวินัยห้ามไว้นี่ครับ ?

ตอบว่า – ไม่มีในพระวินัยตรง ๆ จริงก็แต่มีพระพุทธดำรัสไว้ในพระสูตร์ต่าง ๆ หลายแห่ง เช่น วะโฆจร แปลว่า ไม่ควรไปในที่ไม่ควรไปมีการไปดูเขาซ้อมรบ, ชกต่อยตีกัน ๆ เป็นต้น กิหิสังสัคคะ แปลว่าไม่คลุกคลีกับชาวบ้านเป็นต้นก็มีอยู่ พระสงฆ์อยู่ในพระรัตนตรัย ซึ่งเราต้องกราบไหว้บูชา ถ้าทำให้กราบไหว้ไม่ได้แล้วก็เป็นการทำลายศาสนาโดยตรง ไม่ใช่หรือ ขอให้คิดให้ดี

ปัญหามีว่า – ประชาธิปไตยที่จริงเป็นอย่างไร ?

ตอบว่า – การที่พระออกมาเดินกระบวนปะปนกับชาวบ้าน ประชาชนรู้ว่าผิดไม่ยอมทำบุญใส่บาตร ด้วยอย่างนี้ เรียกว่าเป็นประชาธิปไตยแท้ เพราะใช้อำนาจของเขาเองได้ถูกต้อง ด้วยรู้ว่าอะไรถูกอะไรผิด ฉนั้นการที่จะมีธิปไตยจริง ๆ แล้ว ประชาชนจำต้องรู้พอที่จะใช้อำนาจเองได้ ถ้ายังรู้ไม่พอหรือเพียงเท่าที่อ่าน น.ส.พ. แล้วก็ยังเรียกว่าไม่ใช่ประชาธิปไตยแท้ หวังว่าท่านจะเข้าใจ

ปัญหามีว่า – เราจะรู้ได้อย่างไรว่าคนไหนดีหรือไม่ดี ?

ตอบว่า – ต้องดูตามความประพฤติ การกระทำของเขา ทั้งกิริยา, วาจา และการแสดงน้ำใจ ถ้าเรารู้จักสังเกตเป็นก็จะเห็นได้ไม่ยากนัก แม้กิริยาเดิน ก็มีให้ดูหลายชนิด พูดก็มีหลายชนิด แม้จะแกล้งทำก็ยังเห็นได้ เว้นแต่เราไม่สังเกตเท่านั้นเอง ขอให้ท่านลองฝึกฝนดูจะได้ประโยชน์ไม่น้อย

ปัญหามีว่า – ท่านหญิงเต้นรำเป็นไหมคะ ?

ตอบว่า – ไม่เป็นเลยจนบัดนี้ เพราะพ่อท่านว่าเราอยู่เมืองร้อนไม่จำต้องกระโดดโลดเต้นให้หายหนาว และสนุกชั่วคราวไม่คุ้มกับความเสียใจภายหลัง แม้เวลาไปเมืองหนาวเราตอบผู้ที่ขอเต้นรำด้วยอย่างที่อธิบายนี้ เขาก็กลับชมเชยว่าพ่อท่านฉลาดจริง ไม่เห็นมีผู้ใดว่าเราว่าเซ่อซ่าหรือไม่เจริญ แม้ในราชสำนักชั้นสูงนี้เป็นความจริง

ปัญหาฝรั่งถามว่า – กินข้าวเย็นแล้ว แทนที่จะเต้นรำกันอย่างเขา ท่านทำอะไร?

ตอบว่า – เราเล่นดนตรีกัน แต่ก่อน ๆ เขาเล่นสักวาให้ร้องว่าหรือเกี้ยวกันสนุกๆ โดยแต่งกลอนขึ้นสด ๆ ในเวลานั้น

เรื่องร้องเพลงว่ากันสนุก ๆ นี้เป็นเรื่องพิสูจน์ได้ว่าเราเป็พวกเดียวกันมาแต่เดิม จึงมี ซอ, มีแอ่ว, มีหมอลำ มาถึงทางใต้ก็เป็นเพลง, เป็นสักวา ในพวกชั้นสูง คือมี มโหรี พิณพาทย์ผสมด้วยได้

ปัญหามีว่า – ทำอย่างไรจะรู้ว่าพระไหนดีพระไหนเลว ?

ตอบว่า – ก็ดูความประพฤติของท่านอย่างเดียวกับดูคนต่าง ๆ แต่สำหรับพระต้องรู้จัก ศีลธรรม และพระวินัยด้วย ซึ่งคิดว่าดูง่ายกว่าคนธรรมดาเสียอีก

ถ้าเรารู้สึกว่า **ไหว้ไม่ได้** เมื่อไรก็ควรจะพิจารณาต่อไปให้แน่นอน อย่าไปทำกิริยาชั่วกับพระดี ๆ เข้าจะเป็นบาป และทำให้คนไม่อยากทำดีซึ่งจะเป็นบาปซ้ำเติมทีเดียว ขอให้ระวัง

ปัญหามีว่า – ฝรั่งว่าคนไทยมีสมองคิดเองไม่เป็น ได้แต่เอาอย่างจริงหรือ ?

ตอบว่า – ไม่จริง ขอพิสูจน์ด้วยการเล่นดนตรีของเราว่า เราไม่มีโน๊ตเราไม่มี Conductor คอยชี้ว่าให้คนนั้นเล่นคนนี้เล่น เราเล่นด้วยหัว และหูจากสมองของเราเอง แม้การช่างต่าง ๆ เราก็คิดของเราเอง เช่นวัด และดอกไม้สด และของกินต่าง ๆ

คนสมัยใหม่ที่ฝรั่งเอาไปหัดนั้น ที่รู้จักแต่เอาอย่างคนไทยแท้ ๆ ยังชอบคิดอยู่เสมอ.

สวัสดี

ความรู้สึกไม่มีตัวเป็นของตน

พล.ท. ประยัตน์ อจลภูติ

(เขียนลงหนังสือ วปอ ฉบับทศวรรษ เมื่อ 8 กันยายน ปี พ.ศ. 2517)

เรื่องนี้ต้องศึกษาคำ "ไม่มีตัวเป็นของตน" ว่ามีความหมายอย่างไร และเหตุใดจึงใช้คำเช่นนี้

ก. ข้อคิดอันเป็นเหตุให้ใช้คำว่า "ไม่มีตัวเป็นของตน" นี้, เกิดขึ้นเมื่อต้องการแปลคำ "อนัตตา" ให้เข้าใจกันง่าย ๆ ไม่ให้คัดค้านหรือฝืน "ความรู้สึกในทางสมมุติสัจจะ" ให้มากนัก, คือตอนเริ่มต้นศึกษาใหม่ ๆ คำ "อัตตา" จะแปลว่า "มีตัวเป็นของตน" และคำ "อนัตตา" จะแปลว่าไม่มีตัวเป็นของตน"

ทั้งนี้เพราะเหตุว่า, การเปลี่ยน "ความรู้สึกในทางสมมุติสัจจะ" ให้เป็น "ความรู้สึกในทางปรมัตถสัจจ" นั้นจำเป็นต้องค่อย ๆ เปลี่ยนทีละน้อย ๆ ไม่ควรเปลี่ยนแบบ "ตรงกันข้าม" จะเป็นการฝืนความรู้สึกรุนแรงมากเกินไป

อุทาหรณ์ "รูปังอนัตตา", ถ้าคำ "รูปัง" หมายถึง "แสงสว่าง" ซึ่งเป็นสิ่งอุปกรณ์ให้ "ตาเห็นคนสัตว์สิ่งของ" นั้น, การแปลคำ "อนัตตา" ว่า "ไม่มีตัวไม่มีตน" ก็เป็นการถูกต้องพ้นความเข้าใจผิด

เพราะ "แสงสว่าง" ไม่มีตัว, ไม่มีตน, ไม่มีบุคคล, ไม่มีเรา, ไม่มีเขา, ไม่มีชาย ไม่มีหญิง, ไม่มีพ่อ, ไม่มีแม่, อยู่แล้วในทางสมมุติสัจจะ

แต่ถ้าใครเกิดไปเข้าใจว่า "รูปัง" หมายถึง "คนและสัตว์" เข้าเมื่อใด, ก็เกิดความเข้าใจผิดขึ้นเมื่อนั้นว่า "คนและสัตว์" ไม่มีตัวไม่มีตน, ซึ่งเป็นการคัดค้านความรู้สึกทางสมมุติทางสัจจะรุนแรง

เพราะ "คนและสัตว์" ในทางสมมุติสัจจะนั้น "มีตัว, มีตน, มีสัตว์, มีบุคคล, มีเรา, มีเขา, มีชาย, มีหญิง, มีพ่อ, มีแม่"

เหตุนี้จึงแปลคำ " อนัตตา " ว่า " ไม่มีตัวเป็นของตน " อย่างนี้แล้วจะ, จะฝืนความรู้สึกทางสมมุติสัจจะได้น้อยมาก, เพราะอธิบายให้เข้าใจได้โดยง่ายว่า "คนและสัตว์" มีตัวตนอยู่จริง ๆ ได้ "ชั่วอายุ" หนึ่งเท่านั้น, หมดอายุเมื่อใดต้องตายเมื่อนั้น

" คนและสัตว์ " จึงไม่มี " ตัวคงที่ " มีแต่ " ตัวเปลี่ยนไปตามอายุ " เมื่อตายแล้ว " ตัวตน " ของคนและสัตว์เหลืออยู่อีกไม่ได้เหลืออยู่ได้แต่ " ความหมาย " ของคำว่า " คนและสัตว์ " เท่านั้นและการที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะเหตุว่า "คนและสัตว์ไม่มีตัวเป็นของตน"

เมื่อแปลคำ " อนัตตา" ว่า " ไม่มีตัวเป็นของตน " ความเข้าใจผิดว่า "คนไม่มี, สัตว์ไม่มี " ก็จะหายไปทันที, คือ " คนและสัตว์ " มีตัวมีตนอยู่จริง ๆ, แต่ " ตัวตน " นั้นไม่ใช่ " ตัวคงที่ " แต่เป็น " ตัวเปลี่ยนไปตามอายุ "

เมื่อ " คนและสัตว์ " "ต้องมีตัวเปลี่ยนไปตามอายุ " เมื่อ " พ่อแม่" ต้องมีตัวเปลี่ยนไปตามอายุ " เช่นนี้, " คนและสัตว์ " จึงไม่มีตัวเป็นของตน

ในทำนองเดียวกัน "พ่อแม่" มีตัวมีตนอยู่จริง ๆ แต่ "ตัวตน" นั้นไม่ใช่ " ตัวคงที่ " แต่เป็น "ตัวเปลี่ยนไปตามอายุ" ได้อย่างเดียวเช่นนี้ "พ่อแม่" จึงไม่มีตัวเป็นของตน

เหตุนี้ความรู้สึกทางสมมุติสัจจะว่า "พ่อมี, แม่มี" จึงไม่คัดค้านหรือฝืนความรู้สึกทางปรมัตถสัจจะว่า "พ่อไม่มีตัวเป็นของพ่อ" และ "แม่ไม่มีตัวเป็นของแม่"

ข. สิ่งไม่มีตัวเป็นของตนนั้น มีความหมายอย่างเดียวเท่านั้น, แต่แยกอธิบายให้มีความหมายได้ต่าง ๆ กันเป็น 3 นัย

(1) เมื่อสิ่งใดมีแต่การเปลี่ยนแปลงอย่างเดียวอยู่ตลอดเวลา, เรียกสิ่งนั้นว่า " ไม่เที่ยง " เพราะไม่มี "ตัวคงที่" มีแต่ "ตัวเปลี่ยน" อย่างนี้, ถือว่า, สิ่งนั้น " ไม่มีตัวเป็นของตน "

อุทาหรณ์ :

(ก) คำพูดหรือคำเขียน "ไม่มีตัวเป็นของตน"; มีแต่ "ความหมาย" ซึ่งเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา, ตามยุค, ตามสมัย, และตามวิธีใช้คำ เช่นคำว่า "เส้น" ไม่มีตัวเป็นของตน เพราะมี "ความหมาย" เปลี่ยนเรื่อยไปตามวิธีใช้คำ

(–) เส้นตรง, เส้นโลหิต, เส้นตาย

(–) แกงวุ้นเส้น, ห่างกัน 2 เส้น, เชือก 2 เส้น

(–) เส้นโทษ, เส้นขนาน, เหล็กเส้น

(–) ก๋วยเตี๋ยวเส้นเล็ก, พูดไม่ถูกเส้น, เส้นหมี่, เส้นผมบังภูเขา

(ข) "อวัยวะร่างกายคน" ไม่มีตัวเป็นของตน, เพราะเปลี่ยนแปลงไปตามเวลาอย่างเดียว ตั้งแต่สมมุติให้มีตัวตนเป็นทารก, "มีตัวตนเป็นเด็ก", มีตัวตนเป็นวัยรุ่น, "มีตัวตนเข้าวัยชรา", จนถึง "มีตัวตนเป็นคนตาย" แล้วก็หมดสิ้นสูญไปไม่มีตัวตน

(2) เมื่อสิ่งใดสมมุติให้มีตัวตนได้, เพราะอาศัยชิ้นส่วนต่าง ๆ ปรุงแต่ง, อาศัยกันประกอบกันขึ้นมา "สิ่งนั้นไม่มีตัวเป็นของตน"

อุทาหรณ์ :

(ก) "คน" ไม่มีตัวเป็นของตน, เพราะอาศัย "อาการ 32" (เกสา, โลมา, นขา, ทันตา, ตโจ, มังสัง ฯลฯ) ประกอบกันเป็นตัวตนขึ้นมา

(ข) "รถยนต์" ไม่มีตัวเป็นของตน เพราะประกอบกันเป็นตัวตนขึ้นมาด้วย "ชิ้นส่วนต่าง ๆ หลายร้อยชิ้น"

(ค) "วันเดือนปี" ไม่มีตัวเป็นของตน เพราะอาศัย "มาตราวัดเวลา" ประกอบกันขึ้นมาเป็นตัวตน เช่นวันหนึ่งให้มี 24 ชั่วโมง, เดือนหนึ่งให้มี 30 วัน, ปีหนึ่งให้มี 12 เดือนเป็นต้น

(3) เมื่อสิ่งใดมีอาการ "เกิดขึ้นทรงอยู่ดับไป" สิ่งนั้นสมมุติให้มีตัวตนได้จากการเคลื่อนที่เป็นวง ๆ หรือจากการหมุนเวียนเป็น "วัฏฏ" ของสิ่งอีกอย่างหนึ่ง, สิ่งนั้นไม่มีตัวเป็นของตน, ตามข้อคิดต่อไปนี้

(ก) อาการเกิดขึ้นทรงอยู่ดับไป, เป็นจังหวะช้า ๆ ให้สังเกตได้ เช่น "วันเดือนปี" เป็นต้น

(–) "วัน" ไม่มีตัวเป็นของตน เพราะเกิดขึ้นทรงอยู่ดับไปช้า ๆ ตามจังหวะการหมุนของโลกรอบตัวเอง 1 รอบ (รอบละ 1 วัน)

(–) "เดือน" ไม่มีตัวเป็นของตน เพราะเกิดขึ้นทรงอยู่ดับไปช้า ๆ ตามจังหวะการหมุนของดวงจันทร์รอบโลก 1 รอบ (รอบละ 1 เดือน)

(–) "ปี" ไม่มีตัวเป็นของตน เพราะเกิดขึ้นทรงอยู่ดับไปช้า ๆ ตามจังหวะการหมุนของโลกรอบดวงอาทิตย์ 1 รอบ (รอบละ 1 ปี)

(ข) อาการเกิดขึ้นทรงอยู่ดับไป เป็นจังหวะเร็ว ๆ พอสังเกตรู้ได้ด้วยเครื่องวัดอย่างละเอียดได้แก่ "แสงไฟฟ้า" จากพลังไฟฟ้า และ "ชีวิตคน" จากพลังชีวิตเป็นต้น

(–) "ชีวิตคนจากพลังชีวิต" ไม่มีตัวเป็นของตน, เพราะ "เกิดขึ้นทรงอยู่ดับไป" อย่างรวดเร็วตามจังหวะการทำงานของ "การสูบฉีดโลหิต" และ "การหายใจ" ประกอบกันเกิดเป็น "พลังชีวิตหรือจิต"

จังหวะการทำงานของ "พลังชีวิต" วัดให้รู้ได้ด้วย "ชีพจร" ซึ่งมีอาการเกิดขึ้นทรงอยู่ดับไป ตามจังหวะการเต้นของหัวใจ (ประมาณ 80 ครั้งต่อ 1 นาที)

(–) "แสงไฟฟ้าจากพลังไฟฟ้า" ไม่มีตัวเป็นของตนเพราะ "เกิดขึ้ทรงอยู่ดับไป" อย่างรวดเร็วมากตามจังหวะการหมุนของ "เครื่องกำเนิดไฟฟ้า" กระแสสลับ, เกิดเป็น "พลังไฟฟ้า"

จังหวะการทำงานของ "พลังไฟฟ้า" วัดให้เห็นได้ด้วย "เครื่อง Oscillosope" ซึ่งแสดงภาพ "การเกิดขึ้นทรงอยู่ดับไป" ตามจังหวะการหมุนของเครื่องกำเหนิดไฟฟ้ากระแสสลับ, เกิดเป็น "พลังไฟฟ้า" นั้น (ประมาณ 120 รอบต่อ 1 วินาที)

(ค) อาการเกิดขึ้นทรงอยู่ดับไปครั้งเดียวหรือจังหวะเดียวเช่น "ชีวิตคนในโลกนี้" เป็นต้น

"ชีวิตคนในโลกนี้" ไม่มีตัวเป็นของตน เพราะเกิดขึ้นมาแล้ว ก็ต้อง "ตายไป" เหมือนกันหมด, คือแสดงอาการ "เกิดขึ้นทรงอยู่ดับไป" ให้เห็นอย่างแจ่มแจ้งชัดเจน 1 จังหวะเท่านั้น

"ชีวิตคนในโลกนี้" จึงสมมุติให้มีตัวตนได้เฉพาะ "ขณะยังมีชีวิตอยู่เท่านั้น" เมื่อ "สิ้นชีวิตไปแล้ว" ก็สมมุติให้มีตัวตนไม่ได้อีกต่อไป

ค. "ความรู้สึกนั้น" ไม่มีตัวเป็นของตน เพราะมีอาการ "เกิดขึ้นทรงอยู่ดับไป" ตามจังหวะการทำงานของ "จิต" ตอนที่มายึดมั่นถือมั่น "ตาหูจมูกลิ้นกายใจ" แบบเดียวกับ "แสงไฟฟ้าจากพลังไฟฟ้า"

หมายความว่า "ความรู้สึก" บังเกิดขึ้นในขณะที่ "จิต" ทำงานอยู่ใน "ปัญจทวารวิถี" (เสวยอารมณ์ทางตาหูจมูกลิ้นกาย) และในขณะที่ "จิต" ทำงานอยู่ใน "มโนทวารวิถี" (เสวยอารมณ์ทางใจ) เท่านั้น, เมื่อ "จิต" ทำงานอยู่ใน "ภวังควิถี" จะไม่มีความรู้สึกใด ๆ เลย, เพราะ "จิต" หยุดเสวยอารมณ์ใด ๆ ทั้งสิ้น

ขอเสนอ "ข้อคิด" เป็นข้อ ๆ อีกครั้งหนึ่งดังนี้

(1) ความรู้สึก "เกิดขึ้น" ขณะที่ "จิต" มาทำงานอยู่ที่ "ตาหูจมูกลิ้นกายใจ" หรือขณะที่ "จิต" ยึดมั่นถือมั่น "ประสาทตาหูจมูกลิ้นกายใจ" ว่าเป็นเรา, เป็นของเรา, เป็นตัวตนของเรา"

(2) ความรู้สึก "ทรงอยู่" ขณะที่ "จิต" เสวยอารมณ์ทาง "ตาหูจมูกลิ้นกายใจ" หรือขณะที่ "จิต" ยึดมั่นถือมั่น "ความรู้สึกทางตาหูจมูกลิ้นกายใจ" ว่า "เป็นเรา, เป็นของเราเป็นตัวตนของเรา"

(3) ความรู้สึก "ดับไป" ขณะที่ "จิต" หยุดเสวยอารมณ์ใด ๆ ทั้งสิ้น หรือในขณะที่ "จิต" ไม่ยึดมั่นถือมั่น "ประสาทและความรู้สึกทางตาหูจมูกกายใจ" ว่า "เป็นเรา, เป็นของเราเป็นตัวตนของเรา" ตอน "จิต" ทำงานอยู่ใน" "ภวังควิถี"

(4) สรุปความว่า สมมุติ "ความรู้สึก" ให้มีตัวตนได้เฉพาะเมื่อ "จิต" มาทำงานอยู่ที่ "ตาหูจมูกลิ้นกายใจ" (ตอน "จิต" ทำงานอยู่ใน "ปัญจทวารวิถี" และ "มโนทวารวิถี")

แต่สมมุติให้ "ความรู้สึก" มีตัวตนต่อไปไม่ได้เมื่อ "จิต" ทำงานอยู่ใน "ภวังควิถี"

(5) "ความรู้สึก" จึงมีแต่ "ตัวสมมุติ" ไม่มี "ตัวจริง" เพราะเกิดขึ้นมาเองไม่ได้ ต้องอาศัยการทำงานของจิตใน "ปัญจทวารวิถีและมโนทวารวิถี" จึงจะเกิดขึ้นมาได้

(6) เมื่อ "จิต" ทำงานด้วยอาการหมุนเวียนคือ "เสวยอารมณ์" กับ "หยุดเสวยอารมณ์" สลับกันไปมาอย่างรวดเร็วมากเช่นนี้, ความรู้สึกจึง "มีอยู่" และ "หายไป" สลับกันเป็นจังหวะติดต่อกันไปมาอย่างรวดเร็ว, แต่ก็ไม่เกินวิสัยคนที่จะกำหนดรู้ได้

(7) "สัมมาสติ" จึงเป็นเครื่องมือกำหนดรู้, หรือเครื่องมือวัด "ความรู้สึก" ให้คนสามารถทำความรู้จักกับ "ความรู้สึก" ได้ว่า "เกิดขึ้นทรงอยู่ดับไป" จริง ๆ อย่างรวดเร็วเพียงไหน

(8) แต่ "สัมมาสมาธิ" จะเป็นเครื่องมือวัด "พลังทำงาน" ของจิต, ให้คนสามารถรู้จัก "การทำงานของจิต" ได้ว่า "ทำงานอยู่, หยุดทำงานแล้ว, หรือเลิกทำงานไปชั่วคราว" ได้จริง ๆ อย่างไร

(9) หรือ "สัมมาสมาธิ" จะเป็นเครื่องมือวัด "ความเศร้าหมอง" ของจิตให้คนสามารถรู้จัก "จิตของตน" ว่าตอน "จิตเศร้าหมองมีกิเลสตัณหาอุปาทาน" นั้นอย่างไร และตอน "จิตผ่องใสไม่เศร้าหมองปราศจากกิเลสตัณหาอุปทาน" นั้นอย่างไร

จิตกุศลของวิญญาณ

ท. เลียงพิบูลย์

ข้าพเจ้าได้รับข้อความบันทึกจากท่านสุภาพสตรีท่านหนึ่ง ได้ให้ความกรุณาเรื่องประสบการณ์ทั้งอดีตและปัจจุบัน ท่านคิดว่าสิ่งเหล่านี้ได้เกิดขึ้นมาแล้วไม่อยากจะให้ผ่านสูญหายไปโดยไม่ได้เขียนให้คนรุ่นหลังจะได้มีโอกาสอ่านและค้นคว้าต่อไป หากปล่อยผ่านไปก็เป็นที่น่าเสียดาย ท่านสุภาพสตรีผู้มีเกียรติผู้นี้จึงได้กรุณาบันทึกส่งมาให้ข้าพเจ้าเพื่อเขียนขึ้น ยังมีท่านที่สนใจจำนวนมากจะได้รู้เรื่องเหตุการณ์สิ่งลี้ลับซับซ้อนที่เกิดขึ้นปลายเหตุเกิดผลที่ยังไม่สามารถหาต้นเหตุได้ในบันทึกของท่านดังนี้

เมื่อสี่สิบกว่าปีผ่านมา ดิฉันทำงานในโรงพยาบาลเป็นหัวหน้าตึกคนไข้พิเศษ "มหิดลวรานุส"

ตึกหลังนี้รับคนไข้พิเศษทุกประเภททั้งหญิงและชาย ในครั้งนั้นมีนักเรียนพยาบาลสาวป่วยเป็นไข้ไทฟอยด์และมีอาการหนักที่สุดก็ถึงแก่กรรมลง นักเรียนพยาบาลสาวผู้นี้เมื่อถึงแก่กรรมลงก็มีผู้เสียดายทั้งเพื่อนฝูงก็มีความอาลัยเพราะนักเรียนพยาบาลสาวผู้นี้มีนิสัยดีความประพฤติมีนิสัยอ่อนโยนมีจิตใจเมตตากรุณา มีความเพียรศึกษาวิชาพยาบาล ตั้งใจไว้ว่าจะได้นำวิชาความรู้ไปช่วยทำประโยชน์ให้แก่ส่วนรวม เมื่อมาถึงแก่กรรมลงก็ทำให้ผู้ที่รู้เห็นอกเห็นใจต่างก็พากันอาลัยเสียดายไปตามกัน

ความจริงหากแต่นักเรียนพยาบาลมีนิสัยดีผู้นี้เพียงแต่ถึงแก่กรรมลงก็ไม่น่าจะเป็นเรื่องอะไรต่อไป เพราะโลกมนุษย์นี้เป็นธรรมดาไม่ว่าคนดีหรือคนชั่วก็ตายเช่นเดียวกัน ผิดแต่เมื่อวิญญาณจากไปแล้วแยกกันไปสู่ภูมิที่แตกต่างกัน

เรื่องที่เกิดขึ้นนี้เป็นสิ่งที่แปลกประหลาดมหัศจรรย์ก็คือห่างจากห้องที่พยาบาลสาวถึงแก่กรรมนั้นประมาณ 3–4 ห้อง เวลานั้นบังเอิญมารดาของเพื่อนดิฉันเข้ามารักษาตัวอยู่

ในโรงพยาบาลมีอาการป่วยหนัก จะลุกขึ้นนั่งหรือจะลงนอนก็ต้องมีคนคอยช่วยพยุงต้องนอนแซ่วอยู่บนเตียง

ตอนเช้าดิฉันรับเวรก็จะต้องไปเยี่ยมเยียนถามอาการคนไข้ในตึกทั่วถึงทุกห้องทุกคนเป็นประจำ เมื่อดิฉันไปถึงห้องคุณแม่ของเพื่อนก็เห็นอาการดีขึ้นอย่างประหลาดกว่าธรรมดา แต่แล้วอีกไม่นานนักก็สามารถจะกลับบ้านได้ ก่อนคุณแม่ของเพื่อนจะออกจากโรงพยาบาลดิฉันได้เข้าไปเยี่ยมไต่ถามอาการ ไม่นึกว่าจะได้รับข่าวประหลาด ทำให้ดิฉันขนลุก ไม่เคยคิดว่าจะเป็นเรื่องมหัศจรรย์เช่นนี้เกิดขึ้น ดิฉันถามว่า "คุณแม่หายป่วยเร็วกว่าธรรมดาอย่างมหัศจรรย์" คุณแม่ของเพื่อนบอกว่า "ดิฉันได้รับความเอาใจใส่ดูแลอย่างดีตลอดเวลา โดยเฉพาะตอนดึก ๆ ผู้คนหลับ หมดแล้ว มีนักเรียน พยาบาลสาว เข้ามาปฏิบัติ เอาใจใส่ เป็นพิเศษทุกคืนถึงกำหนดเวลาจะต้องมา ยังไม่ทันสว่างก็ออกไป กลางวันไม่เคยเห็นหน้า ดิฉันไม่รู้จะขอบคุณและตอบแทนบุญคุณอย่างใดถูก"

เมื่อฟังดูแล้วดิฉันก็แปลกใจสงสัยเพราะปกติดึก ๆ ไม่มีนักเรียนพยาบาลมาปฏิบัติคนไข้เป็นประจำ นอกจากจะช่วยอยู่เวรดิฉันสงสัยจึงถามว่า

"เด็กพยาบาลสาวที่มาปฏิบัติคุณแม่ ทุกคืนในยามดึกนั้นมี รูปร่างอย่างไร กิริยาท่าทางเป็นอย่างใด"

คุณแม่ของเพื่อนแสดงความชื่นชมยินดีเมื่อพูดถึงนักเรียนพยาบาลสาวผู้นี้ว่า "โอย คุณหนูคนนี้เป็นเด็กดีมาก กิริยาท่าทางอ่อนหวานเรียบร้อย พูดจาเสียงกังวาลไพเราะเป็นเด็กที่น่ารักมากรูปร่างสันทัดดี ดิฉันถามว่าหนูชื่ออะไรทำไมจึงจิตใจดีมาอยู่เวรดึกอย่างนี้ทุกคืน แกหัวเราะค่อย ๆ อย่างอาย ๆ แบบเด็กสาว บอกดิฉันว่า หนูชื่อ..........ค่ะ หนูตั้งใจจะสร้างความดีค่ะ ท่านกำลังจะหายเป็นปกติแล้ว ต่อไปหนูก็จะไม่ต้องมาพยาบาลอีกแล้วนะคะ แล้วท่านก็จะได้กลับบ้านตั้งแต่คืนนั้นก็หายไป ดิฉันก็หายเป็นปกติกำลังจะกลับบ้านแล้ว"

พอดิฉันได้ทราบ ชื่อ นักเรียนพยาบาลสาวเท่านั้น ก็ สะดุ้งตกใจจนขนลุกซ่าไปทั้งตัว เพราะตามที่คุณแม่ของเพื่อนถามชื่อเล่าให้ฟังนั้น เป็นชื่อของเด็กสาวนักเรียนพยาบาล

ที่เพิ่งจะตายก่อนหน้าไม่นาน แม่ของเพื่อนเข้ามารักษาตัวอยู่ในห้องที่โรงพยาบาลห่างจากห้องนักเรียนพยาบาลสาวที่ตายเพียง 3–4 ห้อง

เรื่องนี้ก็เป็นเรื่องมหัศจรรย์เรื่องหนึ่งที่ประสบการณ์ของดิฉัน ขอให้ท่านช่วยพิจารณาสิ่งลี้ลับในโลกมนุษย์นี้ยังมีมากมาย นี่เป็นเพียงเศษของเหตุที่เกิดขึ้นเท่านั้น ใครไม่ประสบกับตนเองย่อมไม่เชื่อว่าสิ่งเหล่านี้จะเป็นจริงไปได้

เรื่องนี้ด้วยความกรุณาจากคุณมาลี สุวิกรมได้
กรุณาแนะนำท่านผู้ประสบเหตุการณ์ที่ได้เกิดขึ้น
แล้วส่งมายังข้าพเจ้า จึงขอขอบคุณท่านเจ้าของ
ผู้บันทึกเรื่อง และคุณมาลี สุวิกรมมาในที่นี้ด้วย

สวัสดี

เพลงดนตรีประวัติศาสตร์ชาติไทย

โดย

พลตรี หลวงวิจิตรวาทการ

ประวัติไทยโบราณ

ชาติเรามีสมัญญาว่าชาติไทย
เป็นชาติใหญ่แต่โบราณนานหนักหนา
ภูมิลำเนาของเราแต่ก่อนมา
อยู่ท่ามกลางพสุธาของเอเซีย
เมื่อชาติจีนรุกร้นร่นลงใต้
เข้าแย่งไทยทำกินถิ่นก็เสีย
จีนไล่ไทยเหมือนไฟไหม้ลามเลีย
ไทยต้องเสียดินแดนแคว้นโบราณ
ถูกแย่งที่หนีร่นลงทางใต้
ไทยมาตั้งเมืองใหม่อย่างไพศาล
ชื่อน่านเจ้าอยู่ไปไม่ได้นาน
จีนก็ตามรุกรานถึงทางนี้
เมื่อถูกรุกสุดสู้อยู่ไม่ได้
ไทยก็แตกแยกกันไปหลายวิถี
ไทยอิสาณเลื่อนลงโขงนที
ไทยใหญ่หนีร่นมาอยู่สาละวิน
พวกไทยน้อยพลอยเลื่อนเคลื่อนลงมา

อยู่แม่น้ำทั้งห้าทางทักษิณ
คือ ยม, น่าน, ปิง, วัง ตั้งทำกิน
พวกไทยกลางยึดถิ่นเจ้าพระยา

สุวรรณภูมิ

ที่ตรงนี้กว้างขวางแต่ปางบรรพ์
ชื่อสุวรรณภูมิเป็นเมืองท่า
เรือสำเภาครั้งโบราณผ่านไปมา
เป็นแหล่งค้าของเหล่าชาวชมพู
เคยมั่งคั่งมาแต่ครั้งพุทธกาล
นามขนานว่ามีทองคำอยู่
จึงขึ้นชื่อลือเลื่องจนเฟื่องฟู
ว่าแหลมทองคนรู้ทั่วกันมา

องค์พระเจ้าอโศกมหาราช
ส่งพระสงฆ์มาประกาศพระศาสนา
พระโสณะอุตระทั้งสองมา
ประกาศพจน์บรรพชาคนแดนนี้
ชื่อสุวรรณภูมิจึงกระเดื่อง
เป็นแดนทองถิ่นผ้าเหลืองเรืองศักดิ์ศรี
อันวัตถุหลักฐานนั้นยังมี
คือปฐมเจดีย์ที่บูชา

คนพื้นเมืองแถบนี้ครั้งกระนั้น
ก็มีอยู่หลายพันธุ์ หลายภาษา
ที่รุ่งเรืองขึ้นชื่อคือละว้า

ตั้งอาณาจักร์ใหญ่ ๆ หลายมณฑล
ต่างปกครองตั้งแคว้นแดนนคร
เป็นหลักแหล่งถาวรไม่สับสน
ประกอบการเพาะปลูกทุกตำบล
ประชาชนเป็นสุขอยู่ทั่วกัน

พุทธศกตกราวพันสี่ร้อย
อำนาจขอมสูงรอยเป็นหลักมั่น
ขอมเข้ายึดดินแดนแผ่นสุวรรณ
ปกครองกันอยู่ได้ไม่นานนัก

เพราะมืองค์มหาราชของพม่า
ชื่ออโนรธาผู้บุญหนัก
ยกกองทัพเข้ามาตั้งหวังพำนัก
แต่ก็รักษาไว้ไม่ได้นาน
พอสิ้นบุญองค์พระอโนรธา
อิทธิพลของพม่าก็ถูกผลาญ
ขอมกลับมาครอบครองอยู่อีกนาน
จึงได้มีของโบราณขอมมากมาย

ชาติไทยเลื่อนลงใต้ ชนชาติไทยเลื่อนไหลลงทางนี้
แผ่เข้าครองปฐพีไม่ขาดสาย
แต่ต้องตกเป็นข้า, ขอมเป็นนาย
ถูกข่มเหงมากมายสุดพรรณนา

ตกลำบากด้วยไม่มีที่ทำกิน
ต้องทิ้งถิ่นมุ่งหมายตายดาบหน้า
อพยพถอยเลื่อนเคลื่อนลงมา
แสวงหาที่ทำเลอยู่ช้านาน
ตั้งแต่เหนือลงมาใต้นั้นไกลนัก
ในบางครั้งตั้งพักเป็นหมู่บ้าน
ครั้นเมื่อเขาตามบุกมารุกราน
ก็ซมซานอพยพกันต่อไป

มีพวกไทยหมู่ใหญ่อยู่พวกหนึ่ง
เลื่อนทำเลมาถึงทิวเขาใหญ่
ก็มาเกิดแบ่งแยกแตกกันไป
ภูเขานั้นปันไทยให้แตกกัน
พวกหนึ่งตรงลงไปทางด้านซ้าย
เข้ายึดชายฝั่งทะเลเป็นที่มั่น
พวกหนึ่งอ้อมขึ้นทางขวามาแยกกัน
ก็เกิดปันชาติไทยได้ง่ายดาย

ไทยที่ลงไปข้างซ้ายกลายเป็นญวน
ชาติไทยปรวนแปรไปน่าใจหาย
ชั่วเวลาในระยะพันปีปลาย
ญวนได้กลายออกหากจากพวกไทย
นับตั้งแต่พุทธศกราวสี่ร้อย
ถึงพันสี่ไม่น้อยที่นับได้

ญวนต้องขึ้นอยู่กับจีนสิ้นเลือดไทย
ถึงกับใช้หนังสือจีนในถิ่นนี้

'ไทยใหญ่' ไทยที่ลงมาทางขวานั้นกล้านัก
ยังจงรักเลือดไทยอยู่เต็มที่
พากันเคลื่อนตรงไปได้ทุกที
ไทยใหญ่รี่ลงไปหาสาละวิน
ตั้งสิบเก้าเจ้าฟ้าอาณาจักร์
เข้าปกปักครองที่แถบนั้นสิ้น
ขยายเขต เพิ่มทวีที่ทำกิน
ออกไปจนถึงถิ่นอิราวดี

ตะโก้ง พวกไทยใหญ่ได้เป็นเจ้าครองตะโก้ง
จึงจรรโลงเกียรติไทยขึ้นเต็มที่
รักษาตัวอยู่ได้หลายร้อยปี
ถูกพม่าราวีเข้าทางโน้น
สิ้นอำนาจชาติไทยในพม่า
ที่เป็นอาณาจักร์ก็หักโค่น
ไทยพวกหนึ่งจึงไหลไปไกลโพ้น
เป็น "อาหม" อยู่ทางโน้นห่างออกไป

สิบสองจุไทย พวกไทยน้อยเมื่อถอยจากน่านเจ้า
ก็เดินเข้าเขต สุวรรณภูมิใหญ่
ตั้งเป็นถิ่นหลักฐานกันต่อไป
ชื่อสิบสองจุไทยทางเบื้องบน

ไทยทวี

การเคลื่อนที่ของไทยไม่หยุดยั้ง
เหมือนน้ำหลั่งไหลท่วมทุกแห่งหน
ไหลเข้าแดนขอมละว้ามาปะปน
กล้าประจนสู้ภัยได้เขต ครอง
ชั่วเวลาราวห้าหกร้อยปี
ไทยทวีเพิ่มเข้าเป็นเจ้าของ
เขต สุวรรณภูมิใหญ่ไทยเข้าครอง
เหมือนน้ำนองท่วมทั่วทุกตำบล

เขมรไทย

แดนเขมรแดนละว้ามะลายู
ไทยเข้าอยู่กำกับไม่สับสน
เลือดของไทยหลั่งไหลเหมือนสายชล
เข้าปะปนเปลี่ยนเลือดละว้าเดิม
เลือดของไทยเข้าไปปนเขมร
ทำให้เด่นเกียรติไทยได้ส่งเสริม
เลือดเขมรปนไทยไกลจากเดิม
ไทยยิ่งเพิ่มเขมรกลายเป็นไทยแท้

สมัยเดียวกับพระอโนรธา
ขุนบรมไทยกล้าอำนาจแผ่
ตั้งอาณาจักร์ใหม่ของไทยแท้
ชื่อลานช้างตั้งแต่ครั้งกระนั้น
เวลาล่วงมาได้อีกไม่ช้า

ก็มีแคว้นลานนาขึ้นตั้งมั่น
เชียงแสนหลวงรุ่งเรืองเมืองสำคัญ
หลักไทยมั่นรวมกำลังตั้งนคร

เริ่มสมัยสุโขทัย

ไทยข้างใต้ยังอยู่ในอำนาจขอม
เราต้องยอมเป็นข้าเขาไปก่อน
ถึงปีพันแปดร้อยไทยน้อยจร
เข้าตีขอมตั้งนครสุโขทัย
อันนามเดิมที่กระเดื่องของเมืองนี้
ชื่อ "สยามธานี" เป็นเมืองใหญ่
ครั้นเปลี่ยนนามมาเป็นกรุงสุโขทัย
ชื่อ "สยาม" หายไปจากถิ่นเรา

ถิ่นไทย

ถิ่นของเราต้องถนอมล้อมรั้วบ้าน
ศัตรูหาญมาสู่ต้องสู้เขา
มิให้ใครแย่งแผ่นดินถิ่นของเรา
ใครขืนเข้าเราสู้จนสุดแรง
มา, พวกเรา, เตรียมพร้อมยอมสมัคร
ถนอมรักชาติไทยอย่าหน่ายแหนง
จนถึงเลือดหยาดสุดจะยุทธ์แย้ง
ต้องแสดงใจหาญผลาญศัตรู
เมื่อสิ้นชาติสิ้นแผ่นดินก็สิ้นคิด
เรามายอมเสียชีวิตดีกว่าอยู่

ยอมสูญชาติอย่าเป็นทาสของศัตรู
มา, มาสู้, ไว้ลายชาติไทยเรา

สุโขทัยได้สิทธิอิสสระ
เพราะไทยดีมีมานะไม่โฉดเขลา
เรื่องตั้งเมืองตั้งบ้านใช่งานเบา
ไทยรุ่นเก่าเราทำโดยลำพัง
วงศ์พระร่วงจัดแคว้นดินแดนไทย
ให้รุ่งเรืองยิ่งใหญ่ในปางหลัง
ขยายเขต ส่งเสริมเพิ่มกำลัง
ไทยจึงตั้งถิ่นฐานได้แท้จริง

ประเทศไทยในสามร้อยปีแรก
ต้องสู้แบกภาระอันหนักยิ่ง
พยายามทำตลอดไม่ทอดทิ้ง
งานทุกสิ่งผ่าพ้นอันตราย

รามคำแหง ในสมัยพ่อขุนรามคำแหง
ชาติของเราเข็งแรงขึ้นเหลือหลาย
แผ่เขตไทยออกไปได้มากมาย
ขอมแพ้พ่ายยอมให้ไทยเข้าครอง
หลวงพระบางเวียงจันทน์และเวียงคำ
ตลอดฝั่งแม่น้ำโขงทั้งสอง

จนถึงอ่าวบังกะหล่ากล้าไปจอง
เกือบเต็มถิ่นแหลมทองเป็นของไทย

พ่อขุนรามคำแหงนั้นแรงกล้า
ทรงปัญญาเริ่มคิดหนังสือใหม่
ตัวอักษรเรียกชื่อ "ลายสือไทย"
จารึกเรื่องลงไว้ในศิลา
ทรงช่วยเหลืออาณาประชาราษฎร์
ช่วยพระสงฆ์ให้ประกาศพระศาสนา
พระพุทธสิหิงค์เจ้าเชิญเข้ามา
จากลังกาสู่แคว้นดินแดนไทย

เริ่มสมัยอยุธยา

วงศ์พระร่วงครองมากว่าร้อยปี
ทางทิศใต้เกิดมีแคว้นขึ้นใหม่
อยุธยาแข่งคู่สุโขทัย
ตั้งวงศ์ใหม่ปกครองโดยลำพัง
ดินอุดมลุ่มน้ำและลำคลอง
เป็นเมืองท้าวอู่ทองมาทรงตั้ง
สุโขทัยถูกสะกัดตัดกำลัง
ก็ร่วงโรยจนกระทั่งต้องล้มไป

ส่วนกรุงศรีอยุธยานั้นรุ่งเรือง
บำรุงเมืองรักษาแดนตามแผนใหม่
อำนาจวงศ์เชียงรายขยายไป
รวมเอาเขตสุโขทัยไว้ด้วยกัน

ทางฝ่ายขอมโทรมสลดหมดอำนาจ
ไทยสามารถทำได้จริงทุกสิ่งสรรพ์
ยอมกองทัพไปประชิดรบติดพัน
ในเขตขัณฑ์ขอมถึงนครธม

วงศ์สุพรรณภูมิ

วงศ์ที่สองครองศรีอยุธยา
มีนามว่าวงศ์สุพรรณภูมิสม
เป็นวงศ์ใหญ่ยิ่งหนักหนาน่านิยม
ได้ทำกิจควรชมไว้ชื่อไทย

ในปีพันเก้าร้อยเจ็ดสิบห้า
รบกับกรุงกัมพูชาเป็นศึกใหญ่
นครวัดเมืองโบราณสถานไกล
ก็ตกเป็นของไทยในปีนั้น

ไตรโลกนารถ

พระบรมไตรโลกนารถ
เป็นกษัตริย์สามารถทุกสิ่งสรรพ์
แยกทหารพลเรือนออกจากกัน
จัดกระทรวงตั้งชั้นจตุสดมภ์
ทรงเห็นพิษณุโลกเป็นถิ่นดี
ก็ตั้งราชธานีให้เหมาะสม
ไทยข้างเหนือจึ่งเพิ่มความนิยม
ยอมเกลียวกลมกับไทยภาคกลาง

ปอร์ตุเกส

ใน พ.ศ. สองพันหกสิบเอ็ด
ปอร์ตุเกสขอทำไมตรีบ้าง

เป็นครั้งแรกที่สยามได้ทำทาง
ไมตรีกับชาวต่างภาษาไกล

ไชยชารา ถึงสมัยพระไชยราชา
สยามได้ลานนารวมเชียงใหม่
ได้ร่วมญาติกันทั่วครอบครัวไทย
เป็นโชคชัยล้ำเลิศประเสริฐนัก

แก้วฟ้า สิ้นสมัยพระไชยราชา
เริ่มชาตาเมืองเข็ญเห็นประจักษ์
พระแก้วฟ้าชัณษายังน้อยนัก
จึงเกิดเรื่องอัปลักษ์อย่างชั่วช้า
พระชนนี, ท้าวศรีสุดาจันทร์
เป็นชู้กันกับขุนวรวงศา ฯ
วางยาพิษปลงพระชนม์พระแก้วฟ้า
แต่คนร้ายถูกฆ่าหมดทั้งนั้น

พระมหาจักรพรรดิ์ ถึงสมัยพระมหาจักรพรรดิ์
ก็เกิดเรื่องข้องขัดทุกสิ่งสรรพ์
ศึกเขมรศึกพม่ามาประชัน
วงศ์สุพรรณภูมิลดหมดชาตา

พระสุริโยทัย ใน พ.ศ. สองพันเก้าสิบเอ็ด
เกือบจะเสร็จเสียกรุงแก่พม่า
องค์พระสุริโยทัยวายชีวา
เพราะเข้ารบพม่าเหมือนอย่างชาย

ยกทัพ ครั้น พ.ศ. สองพันหนึ่งร้อยหก
ก็มีเรื่องน่าวิตกไม่เหือดหาย
เผอิญได้ช้างเผือกมาเจ็ดราย
ทางพม่ามาตร์หมายมาขอปัน
เราไม่ให้จำใจต้องรบพุ่ง
ข้างในเมืองหรือก็ยุ่งอย่างคับขัน
เสียชีวิตพลนิกายไปหลายพัน
เสียเงินทองทำขวัญพม่าไป

บุเรงนอง ถึง พ.ศ. สองพันร้อยสิบเอ็ด
เกิดสงครามขามเข็ดเป็นครั้งใหญ่
ชาตาฆาฏสิ้นวาสนาไทย
เป็นเหตุให้เกิดเรื่องกลียุค
บุเรงนองปองร้ายมาหลายครั้ง
ไม่ยอมให้ไทยตั้งอยู่เป็นสุข
คอยหาช่องยกทหารมารานรุก
ชนชาวไทยได้ทุกข์อยู่ทั่วกัน

เสียกรุงครั้งแรก พม่าล้อมเมืองเราอยู่เก้าเดือน
ฝ่ายข้างไทยแพ้เพื่อนไม่แข็งขัน
พม่าเข้าโจมตีทุกวี่วัน
กำลังเราป้องกันไม่พอเพียง
วันอาทิตย์เดือนเก้าแรมสิบเอ็ด
ปีมะเส็งเบ็ดเสร็จสุดจะเสี่ยง

ศกสองพันร้อยสิบสองเราต้องเอียง
อยุธยาสิ้นเสียงแตกทำลาย

พม่าครอง ไทยต้องเป็นเมืองขึ้นของพม่า
อยู่สิบห้าขวบกาลดูนานหลาย
ลงต่ำต้อยย่อยยับน่าอับอาย
ไทยกลับกลายเป็นทาสขาดเสรี

ธรรมราชา เสียกรุงแล้วบุเรงนองนามกระเดื่อง
ขึ้นครองเมืองเป็นใหญ่ในกรุงศรี
ได้สองเดือนกับสิบวันพอดี
ก็จัดงานการพิธีเสกเจ้าไทย
คือองค์พระมหาธรรมราชา
ขึ้นครองศรีอยุธยาตั้งวงศ์ใหม่
แต่ไทยยังขุ่นเข็ญไม่เป็นไทย
ต้องจำใจเป็นข้าพม่ามอญ

นเรศวร – เอกาทศรถ
เป็นโอรสสองพระองค์ที่ทรงสอน
ให้ฝึกหัดรบสู้หมู่ปวงบร
เพื่อแก้เกียรติกู้นครคืนเป็นไทย

สมัยพระนเรศวร อันสมเด็จองค์พระนเรศวร
เป็นผู้ควรเคารพอย่างยิ่งใหญ่
ในการรบการทหารแสนชาญไชย
พระชนม์น้อยแต่พระทัยนั้นอาจอง

ปีสองพันหนึ่งร้อยยี่สิบเจ็ด
ทรงทำงานได้สำเร็จสมประสงค์
ประกาศอิสสระไทยได้โดยตรง
ไทยจึงคงกลับฟื้นคืนชีวิต

พระแสงดาบคาบค่าย ทางพม่าพยายามทำการใหญ่
จะปราบไทยเพื่อมิให้ตั้งตัวติด
ส่งกองทัพมากมายมาหลายทิศ
ในครั้งหลังตั้งประชิดถึงใกล้กรุง
คือปีสองพันร้อยยี่สิบเก้า
พระนเรศวรเป็นเจ้าเข้ารบพุ่ง
ดาบพระแสงปีนค่ายเมื่อใกล้รุ่ง
พม่าพุ่งหอกซัดพลัดลงมา
พระหน่อนารถอาจหาญเห็นประจักษ์
สู้กับนักพื้นดาบของพม่า
แทงด้วยทวนพม่าม้วนตกอาชา
อยุธยาเราไม่สิ้นซึ่งคนดี

สงครามยุทธหัตถี ปีสองพันหนึ่งร้อยสามสิบห้า
รบพม่าเป็นยุทธหัตถี
พระนเรศวรเจ้าเข้าต่อตี
โดยลำพังกับพระศรีอนุชา
ผ่าไพร่พลชนช้างกลางสนาม
ได้เชิดศักดิ์ชูนามยิ่งนักหนา

ฝ่ายพม่ามหาอุปราชา
ก็ถูกฟันสิ้นชีวาบนคอช้าง

ในปีนั้นทางทะวายตะนาวศรี
ก็อยู่ใต้บารมีของไทยบ้าง
เกียรติสยามแผ่ไปได้ทุกทาง
ฝ่ายพม่าอับปางพ่ายแพ้ไทย

ปีสองพันหนึ่งร้อยสามสิบหก
พระนเรศวรยกกองทัพใหญ่
ปราบเขมรให้เห็นฝีมือไทย
ชะนะได้ทำพิธีประถมกรรม

มะระแหม่งก็เข้ามาสามิภักดิ์
มอญสมัครเข้ามาอยู่ในอุปถัมภ์
อำนาจไทยแผ่ไปได้ครอบงำ
ถึงลุ่มน้ำสาละวินถิ่นที่เดิม

ไทยรุกพม่า

กองทัพไทยไว้ชื่อจนลือชา
ทางพม่าลานศึกไม่ฮึกเหิม
ถึงเวลาควรกระหน่ำตีซ้ำเติม
ไทยจึงเริ่มยกเข้าทางรามัญ

กองทัพไทยยกไปถึงหงสา ฯ
ทัพพม่าหลีกทางไม่กางกั้น
พม่าหนีจากกรุงหงสา ฯ นั้น
ไปตั้งมั่นลำลองอยู่ตองอู

กองทัพไทยตามไปอย่างพรักพร้อม
ทางพม่าถูกล้อมจำใจสู้
ไทยประชิดเมืองไว้ตั้งค่ายคู
ล้อมตองอูอยู่ได้ถึงสองเดือน
ก็เกิดขาดการลำเลียงสะเบียงส่ง
ไทยจะคงอยู่ได้ไม่ต้องคลายเคลื่อน
แต่แรมศึกเป็นเวลาถึงห้าเดือน
จำใจเลื่อนถอยทัพกลับกรุงไทย

ปีสองพันหนึ่งร้อยสี่สิบเจ็ด
พระนเรศวรเสด็จนำทัพใหม่
รุกพม่าอีกครั้งตั้งพระทัย
จะเอาชัยไว้เกียรติให้งดงาม
แต่ประชวรสิ้นพระชนม์เสียกลางทาง
จึ่งอ้างว้างอกเราชาวสยาม
ชนชาติไทยยังไม่ลืมพระนาม
ที่ทำความดีไว้มากมายนัก

สมัยพระเอกาทศรถ
ไม่ปรากฏสงครามขนาดหนัก
มีสองครั้งแต่ก็ไม่ร้ายแรงนัก
ไทยได้พักจัดสรรการภายใน
เริ่มเก็บส่วยอากรขนอนตลาด
บำรุงรัฐบำรุงราษฎร์ฟื้นตัวใหม่

ทั้งสร้างวัดจัดการป้องกันภัย
ประเทศไทยว่างศึกอยู่ช้านาน

สิ้นบุญพระเอกาทศรถ
ก็เกิดเรื่องเศร้าสลดหลายสถาน
ผลัดแผ่นดินไปมาน่ารำคาญ
กิจการของประเทศก็เสื่อมโทรม
ปีสองพันหนึ่งร้อยเจ็ดสิบสาม
ขุนนางนามเจ้าพระยากลาโหม
มากลายเป็นศัตรูเข้าจู่โจม
วงศ์สุโขทัยโทรมสิ้นกำลัง

เริ่มวงศ์ปราสาททอง เมื่อเริ่มวงศ์ปราสาททองครองประเทศ
(พระนารายณ์) ในชั้นต้นอาเภทจนผิดหวัง
แย่งสมบัติวุ่นวายกันหลายครั้ง
ในตอนหลังพระนารายณ์ได้ขึ้นครอง
พระองค์ทรงเป็นกษัตริย์ที่สามารถ
มหาราชอยุธยาองค์ที่สอง
สองพันสองร้อยเก้าสิบเก้าเป็นเจ้าครอง
อยู่ได้ถึงสามสิบสองวสากาล

(ลานนา ๑) อันพี่น้องของไทยที่ปีกแผ่น
ก็คือแคว้นลานนามหาศาล
หากแต่มีเคราะห์ร้ายหลายประการ
เกิดรำคาญขุ่นเข็ญอยู่เป็นนิตย์

เหมือนสตรีงามร่างสำอางพักตร์
เจ้าชู้ยักษ์มุ่งมองมาปองติด
ไทยพม่าขันแข่งแย่งเป็นมิตร
จึงมีศึกมาประชิดอยู่หลายครั้ง

สมัยพระนารายณ์ (ลานนา ๒)

ใน พ.ศ. สองพันสองร้อยห้า
ไทยได้รวมลานนาเหมือนหนหลัง
พระนารายณ์ส่งทัพรบประดัง
ถึงสองครั้งจึ่งได้เชียงใหม่คืน
ลานนาไทยได้อยู่กับพวกพ้อง
เป็นพี่น้องเชื้อไทยใช่คนอื่น
ผูกสมัครรักใคร่ไว้ยั่งยืน
เหมืองทองผืนเดียวกันจนวันนี้

มอญพึ่งไทย

ใน พ.ศ. สองพันสองร้อยหก
พวกมอญยกจากพม่าพากันหนี
เข้ามาถึงขอพึ่งพระบารมี
พระนารายณ์ทรงอารีย์รับเลี้ยงไว้
ทางพม่าจึ่งเข้ามายื่นคำขาด
แต่ฝ่ายไทยองอาจไม่คืนให้
รบพม่าจนต้องพากันถอยไป
มอญได้พึ่งบุญไทยอยู่ร่มเย็น

รุกพม่า

องค์สมเด็จพระนารายณ์หมายแสดง
ความเข้มแข็งของไทยให้แลเห็น

โกษาเหล็ก–สีหราชผู้จัดเจน
ทรงตั้งเป็นแม่ทัพรบพุกาม
ใน พ.ศ. สองพันสองร้อยเจ็ด
เตรียมทัพเสร็จยกออกไปไม่เกรงขาม
ถึงที่ไหนมีชัยอย่างงดงาม
พม่าคร้ามมิได้ขวางทางเดินทัพ

ล้อมพุกาม

ไปตั้งล้อมเมืองพุกามอยู่สามเดือน
ตีไม่ได้ก็ต้องเคลื่อนขบวนกลับ
แต่ไม่เสียชื่อไทยได้รบรับ
และกวาดคนเก็บทรัพย์มามากมาย
ผลของการรุกพม่าที่น่าคิด
คือพม่าหมดฤทธิ์ไปนานหลาย
ชั่วเวลาเก้าสิบหกขวบปีปลาย
ทัพพม่ามิได้กรายมารุกไทย

ระหว่างนี้กรุงศรีอยุธยา
ก็จัดการก้าวหน้าตามสมัย
เพราะมีชนต่างภาษามาแต่ไกล
เข้าอาศัยเมืองเราอยู่มากมาย
ปอร์ตุเกส, อังกฤษ, ฮอลันดา
ฝรั่งเศสเข้ามาตั้งค้าขาย
พวกประกาศศาสนามามากราย
องค์สมเด็จพระนารายณ์ไม่เกียจกัน

พระเจ้าหลุยส์ฝรั่งเศสที่สิบสี่
ได้ขอร่วมสามัคคีสมานฉันท์
แลกเปลี่ยนทูตเพื่อมีไมตรีกัน
ความเกี่ยวพันเรียบร้อยมาหลายปี
แต่ทุกอย่างย่อมมีทั้งดีชั่ว
ไทยจึงต้องระวังตัวไว้เต็มที่
พระนารายณ์ทรงบำรุงลพบุรี
เป็นฐานทัพเผื่อจะมีการสงคราม

พระองค์ได้เจ้าพระยาวิชเยนทร์
เป็นอำมาตย์จัดเจนในสยาม
แต่งนครลพบุรีให้งดงาม
ทำท่อน้ำสร้างถนนป้อมปราการ
สำเภาไทยไปค้าต่างประเทศ
ไทยสามารถเป็นพิเศษกว่าเพื่อนบ้าน
คนไทยทำโดยลำพังไม่จ้างวาน
ใครมาช่วยทำการเดินเรือค้า

แต่เหตุกาลตอนปลายร้ายทั้งนั้น
ต้องเกิดเรื่องฆ่าฟันกันหนักหนา
อันต้นเหตุคือพระเทพราชา
ปรารถนายึดอำนาจกับลูกชาย
ลอบประหารเจ้าพระยาวิชเยนทร์
ไม่ชอบใครฆ่าเล่นเสียง่าย ๆ

แม้พระปี่ย์ตัวโปรดพระนารายณ์
ก็เคราะห์ร้ายฆ่าอย่างน่าชัง

บีสองพันสองร้อยสามสิบเอ็ด
ตัวพระเทพราชาก็สมหวัง
พระนารายณ์โชคลดหมดกำลัง
โรคาพาธมาประดังในบีนั้น
กรกฎา, อาทิตย์, ที่สิบเอ็ด
พระนารายณ์ก็เสด็จสู่สวรรค์
ทั้งเทศไทยเศร้าใจไปด้วยกัน
ทั่วเขตขันฑ์คิดถึงพระคุณงาม

เมื่อสิ้นสูญบุญนารายณ์มหาราช
ก็ถึงคราวชาตาฆาฏของสยาม
วงศ์บ้านพลูมิได้มีที่ดีงาม
ทำแต่ความเหลวแหลกทุกอย่างไป
ตั้งต้นร้ายแต่สมัยพระราชา
แล้วต่อมาพระเจ้าเสือเหลือวิสัย
ทำเสียศรีเสื่อมศักดิ์สกุลไทย
ยังขายหน้าอยู่ในประวัติการณ์

อัญเชิญเพลงพระราชนิพนธ์ "เราสู้"

"เราสู้"

บรรพบุรุษของไทยแต่โบราณ ปกบ้านป้องเมืองคุ้มเหย้า
เสียเลือดเสียเนื้อมิใช่เบา หน้าที่เรารักษาสืบไป
ลูกหลานเหลนโหลนภายหน้า จะได้มีพสุธาอาศัย
อนาคตจะต้องมีประเทศไทย มิยอมให้ผู้ใดมาทำลาย
ถึงขู่ฆ่าล้างโคตรก็ไม่หวั่น จะสู้กันไม่หลบหนีหาย
สู้ตรงนี้ สู้ที่นี่ สู้จนตาย ถึงเป็นคนสุดท้ายก็ลองดู
บ้านเมืองเราเราต้องรักษา อยากทำลายเชิญมาเราสู้
เกียรติศักดิ์ของเราเชิดชู เราสู้ไม่ถอยจนก้าวเดียว

• • •

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า พระราชทานแก่ ทหาร ตำรวจ ทุกหน่วยและบรรดาประชาราษฎร์ทั้งหลาย

คำปรารภ

เนื่องในงานพระราชทานเพลิงศพคุณพ่อ คุณแม่มีความประสงค์ที่จะจัดพิมพ์ - หนังสือเพื่อเป็น อนุสรณ์ และ เพื่อแจกแด่ ท่านที่ กรุณาให้เกียรติมา ในงานพระราชทานเพลิง คุณแม่และกระผมมีความเห็นพ้องต้องกันว่าควรจะรวบรวมบทความธรรมะ เพื่อแผ่กุศลให้แด่ดวงวิญญาณของคุณพ่อผู้มีจิตยึดมั่นในบวรพุทธศาสนา และเพื่อเป็นวิทยาทานแด่ท่านผู้สนใจที่จะเข้าถึงในรสพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธองค์

ในการนี้จึงได้ขอนำบทความ **"สมบัติอันล้ำค่า"** ของพระนิโรธรังสีคัมภีร์ - ปัญญาจารย์ (ท่านอาจารย์เทศ) และ **"การทำบุญและการใส่บาตร"** ของเจ้าคุณญาณวิริยาจารย์มาจัดพิมพ์รวบรวม

ม.จ. หญิง พูนพิศมัย ดิศกุล ได้ทรงเมตตาและทรงกรุณาประทานบทความ **"ปัญหาธรรม"** ที่ได้ทรงบรรยายตอบปัญหาธรรมทางวิทยุกระจายเสียง ท.ท.ท. อยู่เป็นประจำให้นำมาพิมพ์เป็นกรณีพิเศษทั้งนี้เพราะบิดามารดา ของคุณแม่ทองคำเป็นข้า ๆ เก่า - ของสมเด็จกรมพระยาดำรงราชานุภาพ จึงได้นำคุณแม่มาฝากไว้ในวังเพื่อให้ได้รับการอบรมและเรียนหนังสือ **ม.จ. หญิงพูนพิศมัย ดิศกุล** ได้ประทานการอบรมสั่งสอนและ ทรงอุปถัมภ์จนกระทั่งคุณแม่จบการศึกษา, ถึงแม้ว่าคุณแม่จะมีครอบครัวไปแล้วก็ตาม ท่านก็ยังโปรดประทานพระเมตตาต่อครอบครัวด้วยจนกระทั่งทุกวันนี้

เมื่อคุณพ่อยังมีชีวิตอยู่ได้เขียนบทความเปรียบเทียบความรู้ทางธรรม กับวิชาทางโลก เพื่อเผยแพร่อยู่เสมอ ๆ จึงเห็นว่าตอน "ความรู้สึกไม่มีตัวเป็นของตน" ซึ่งได้ลงพิมพ์ในหนังสือ วปอ. ฉบับทศวรรษมีผู้สนใจกันมากจึงได้นำมาพิมพ์รวบรวมไว้ให้เป็นอนุสรณ์ของคุณพ่อด้วย

นอกจากนี้ พล. ต.ต. เพ็ชร ณ ป้อมเพ็ชร ได้กรุณาติดต่อขอเรื่องสั้นของคุณ ท. เลียงพิบูลย์ ที่จัดพิมพ์เป็นพ๊อคเก็ตบุค รวมเป็นเล่ม "วิสาขบูชา 2519" และได้รับอนุญาตให้นำตอน "จิตกุศลของวิญญาณ" มาจัดพิมพ์ในหนังหนังสืออนุสรณ์เล่มนี้ด้วย

เพื่อให้หนังสืออนุสรณ์เล่มนี้ประกอบด้วยเรื่องเกี่ยวกับ ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ สมบูรณ์ขึ้น คุณหญิงประภาพรรณ วิจิตรวาทการ จึงได้กรุณาอนุญาตและมอบบท "เพลงดนตรี ประวัติศาสตร์ชาติไทย" ของพลตรีหลวงวิจิตรวาทการ มาให้จัดพิมพ์ด้วย

พร้อมกันนี้ได้อัญเชิญเนื้อเพลงพระราชนิพนธ์ **"เราสู้"** ซึ่งได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานแก่ ทหาร ตำรวจ ทุกหน่วย และบรรดาประชาราษฎร์ทั้งหลาย เพื่อให้ ทุกคน **"สู้"** เพื่อความอยู่รอดของชาติไทย

สุดท้ายนี้กระผมใคร่ขอกราบนมัสการ ขอบพระคุณพระคุณเจ้า และกราบขอบพระคุณทุก ๆ ท่านที่ได้กรุณาเขียนคำไว้อาลัย ช่วยเหลือในการจัดพิมพ์หนังสืออนุสรณ์ ตลอดจนให้เกียรติมาร่วมในงานพิธีสวดพระอภิธรรม และพระราชทานเพลิงศพคุณพ่อ และถ้า **พลโท ประยัตน์ อจลภูติ** จะทราบด้วยญาณวิถีใด ๆ ก็คงจะปลาบปลื้มในความกรุณาของท่านทั้งหลายเช่นเดียวกัน

จรัญ อจลภูติ

5 กรกฎาคม 2519

พิมพ์ที่ ห้างหุ้นส่วนจำกัด ช. ชุมนุมช่าง ๓๑๘/๗ ซอยหลังวัดศรีทศเทพ กรุงเทพฯ
โทร. ๒๔๒๗๖๐๘-๘๖๘๑๖๐๐ นายชม ศุขปริมัตถ์ ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา ก.ค. ๒๕๑๙